

ඇංජිනේරුවන්

2013 තොටෙලේර් - දෙපාලේර්

රු. 20/-

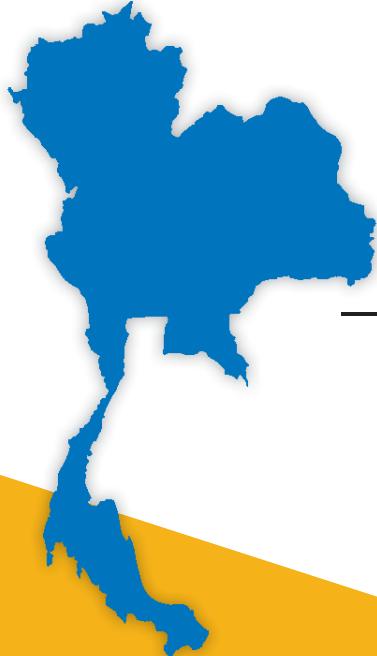

041000611

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

- 2 තායිලන්තයේ සමාජ ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්
- 3 මධ්‍ය කාලීන සාර්ථක ආර්ථික ප්‍රවත්තන
- 9 මූල්‍ය ආයතන නියාමනයට හා අධිකෘත්‍යායට ලක් කළ යුත්තේ ඇයි ?
- 16 මූල්‍ය සහ මූල්‍ය කැපයුම
- 20 Econ Icon Season II මූලික තරග විභාගයේ ප්‍රතිචාල
- 25 අධිකෘත්‍යාය පොදු සහතික පත්‍ර උසස් පෙළ විභාගය 2012 අගෝස්තු
- 30 කළු සටහන

ලොව වටා සංචාරකයන්ගේ පාරුදීසයක් වන තායිලන්තය පරිපාලන දියුණුක්ක 77 කින් සඳහුම්ලන් ගිනිකොන දිග ආසියාවේ පිහිටි රාජ්‍යයක් වේ. 14 වන සියවසේ මැද නාගයේ සිට ව්‍යාපෘත වූ තායි රාජ්‍යයනිය 1939 වර්ෂය දක්වා සියම ලෙස හැඳින් වූ අතර, යුතුරුපිය ආකුම්කාවලට නැතු නොවූ එකම ගිනිකොන දිග ආසියානු රට විම මෙහි ඇති විශේෂත්වයකි. 1932 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකාවේ වූ සාම්කාලී අරගලයකින් පසු ව්‍යවස්ථාපිත රාජ්‍යාන්ත්‍රික ලෙස ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ තායිලන්තයේ වර්තමාන රාජ්‍ය නායකයා ලෙස 9 වන රාමා රජ් ක්‍රිස්ත්‍රියාන්ත්‍රික කරන අතර, 2011 වසරේදී දී බලයට පත්වූ ගිනිග්ලුක් මින්වාත්‍රා වර්තමාන අගමැතිනිය ලෙස ත්‍රියා කරයි. ලේකයේ 20 වැනි වියාලත්ම ජනගහනය තායිලන්තයෙන් වාර්තා වන අතර, මෙහි අග නගරය වන බැංකොක් නගරය දේශපාලනීක, වාණිජ, කර්මාන්ත හා සංස්කෘතික කේන්ද්‍රයේ නායකය ලෙස සැලකේ. ඉතා දියුණු යටිතල පහසුකම්, ආයෝගන හිතවදී ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රබල අපනයන කරමාන්ත යන කාරණා නිසා තායිලන්තය වර්තමානයේ ඉතා ප්‍රබල ආර්ථික තත්ත්වයක් අන්තර් කරගෙන ඇති.

තායිලන්තයේ

සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳුක්...

ඩල දේශීය තිෂ්පාදිතය (ද.දේ.ති)	එ.ඡ.ඩී. බිම් යන 646.1, (2012) (කෙමිකාරුම්ක 13%, කාර්මික 43%, සේවා 44.1%)
ඒක පුද්ගල ද.දේ.ති.	එ.ඡ.ඩී. 10,000 (2012) එ.ඡ.ඩී. 9,600 (2011)
ද.දේ.ති. හි වාර්ෂික වර්ධන අනුපාතය	5.6 (2012)
ලද්ධිමත්තය	3.1 (2012), 3.8 (2011)
ජංගම ගිණුමෙහි ගේජය	එ.ඡ.ඩී. බිම් යන -2,442 (2012)
විදේශ සංවිත	එ.ඡ.ඩී. බිම් යන 172.8 (2012 දෙසැම්බර්)
සේවා වියුත්තිය	0.9% (2012)
රාජ්‍ය ණය (ද.දේ.ති. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)	47.8 (2012)
බත්/ශ්‍රී ලංකා රුපියල් අනුපාතිය	4.0895 (2013.11.25)
රජයේ අයවශය තිගය (ද.දේ.ති. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)	-2.4% (2012)
ආයෝජන (ද.දේ.ති. ප්‍රතිශතයක් ලෙස)	28.8% (2012)
අපනයන	එ.ඡ.ඩී. බිම් යන 281.1 (2012)
ප්‍රධින අපනයන	ඇගුරුම් හා පාහනස්, මත්ස්‍ය තිෂ්පාදන, සහල්, රඛරු, ආහරණ, මෝටර් රථ, ප්‍රතිගණක සහ විදුත් උපාංග
ප්‍රධින අපනයන රට්ට්වල්	ඩීනය, ජපානය, වික්සන් ජනපදය, නොංකොං, මැදේශීයාව, සිංගප්පුරුව, ඉන්දියානියාව
භූම් ප්‍රමාණය	වර්ග කි.ම් 513,120
ජනගහනය	මිලියන 67.1 (2012 පුළු)
ජන සඟන්වය	වර්ග කිලෝ මිටර්කාටර් 132.1
ජාතින් අනුව ජනගහන සංයුතිය	තායි 75%, වින 14%, අගෙකුත් 11%
සාක්ෂරතාව	92.6% (2000)
පිළිගත් ප්‍රාදේශීය හාභාවන්	තායි, ඉංග්‍රීසි, ජනවාරිගිත හා ප්‍රාදේශීය උප හාභාවන්
උපන් අනුපාතිය	උපන් 12.81/1000 ජනගහනය (2012)
මරණ අනුපාතය	මරණ 7.38/1000 ජනගහනය (2012)
උපන් දී ආයු අලේක්ෂාව	ඇවිරුදු 73.83

“සටහන” සාරාවෙහි පළවින අදහස් ඒ ඒ උෂ්ඨකයෙහි ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවැරදි හැකි ය.

සහ්තිවේදන අධ්‍යක්ෂ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නම්ම ලියන ලද මුදල් අනුමුල්/වෙශ්පත් ප්‍රහා සඳහන් උපින්යාට එවැම්මන් “සටහන” තැපැලුන් ගෙන්වා ගත හැකි ය.

පිටපතක මිල : රු. 20.00
වාර්ෂික ලායකත්වය : රු. 480.00
(තැපැල් ගාස්තු ද ඇතුළත්ව)

අධ්‍යක්ෂ සහ්තිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
රු. පේ. 590, කොළඹ

මැතකාලීන සාර්ථක ආර්ථික ප්‍රවත්තා

භූමික ගුණර්හ්න

කළමනාකරණ අභ්‍යන්තරාධික

ආර්ථික පර්යේෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

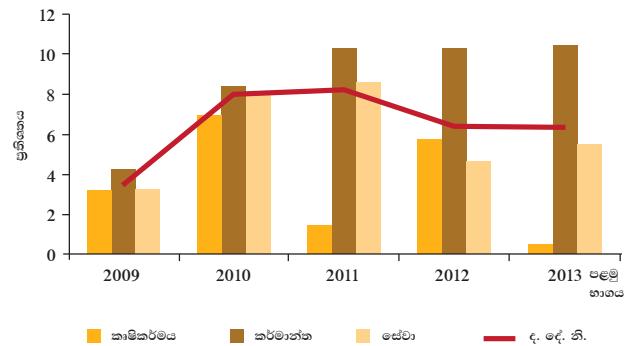
මුරින අංශයේ වර්ධනයන්

2013 පළමු භාගය තුළ දී ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය මුරින වශයෙන් සියලු 6.3 කින් වර්ධනය විය. බොහෝ නැගි වින වෙළෙඳපොල ආර්ථිකයන්ට වඩා ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය වැඩි වේගයකින් අඛණ්ඩව වර්ධනය වුවද, අනිතකර කාලගුණික තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම, ලෝක ආර්ථික වර්ධනයේ පසුබැංම සහ 2012 වසරේ පළමු භාගය තුළ දී හඳුන්වාදෙන ඔද ඉඩ මුදල් ප්‍රතිපත්ති කියාමාර්ගවල පසු බලපෑම හේතුවෙන් වර්ධන වේගය තරමක් දුරට මත්දාගාමී විය.

ප්‍රධාන වශයෙන් ඉදිකිරීම් සහ නිෂ්පාදන කර්මාන්ත උප ආකෘති යහපත් කියාකාරීන්වය හේතුකොටගෙන කර්මාන්ත අංශය සියලු 10.4 ක ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. රජයේ ප්‍රධාන යටිත පහසුකම් සංවර්ධන වැඩිකටවහන් තොකඩිවා කියාත්මක විම සහ පොද්ගැලික අංශයේ ඉදිකිරීම් කටයුතු ඉහළ යාම, ඉදිකිරීම් අංශයේ ඉහළ වර්ධනයට හේතු විය. විසේ ම, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන වෙළෙඳ හැවුල්කරුවන්ගේ ආර්ථිකයන් තුළයෙන් යටු තත්ත්වයට පත්වීම සහ සංවාරක අංශයෙන් වූ ඉල්ලුම ඉහළ යාම, කර්මාන්තකාල නිෂ්පාදන වර්ධනයට දායක විය. තොර සහ සිල්ලර වෙළෙඳ කටයුතු අඛණ්ඩව පහත වැටුණ ද ප්‍රවාහන සහ මුද්‍ර සේවා අඛණ්ඩව ප්‍රාග්ධනීම හේතුවෙන් සේවා අංශය සියලු 5.5 කින් වර්ධනය විය. කෘෂිකාර්මික අංශය 2012 වසරේ පළමු භාගයේ දී වාර්තා කළ සියලු 10.4 ක ඉහළ වර්ධනයට සාපේක්ෂ ව මෙම කාලසීමාව තුළ දී සියලු 0.5 ක සුළු වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. තේ නිෂ්පාදනයේ නිතකර වර්ධනයක් පැවතිය ද වසර ආරම්භයේ දී පැවති අනිතකර කාලගුණික තත්ත්වය දේශීය කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන, විශේෂයෙන් ම වී සහ විළවා භා උස් ධීම් බෙශ ඇතුළත් අනෙකුත් ආහාර බෙශ මෙන් ම රඛර භා පොල් වැනි අංශයන කෘෂි බෙශ තත්ත්වයන් විශේෂ වෙළෙඳාම සහ නිෂ්පාදන කර්මාන්ත තවදුරටත් යටු තත්ත්වයට පත්වීම සහ

ඉදිකිරීම්, ප්‍රවාහන, පතල් භා කැණීම් සහ සංවාරක ක්ෂේත්‍රය අඛණ්ඩව ව වර්ධනය විම හේතුවෙන් වසරේ දෙවන භාගය තුළ ආර්ථික සාපේක්ෂ ව වඩා වැඩි වේගයකින් වර්ධනය වනු ඇතැයි ප්‍රරේක්කරු කෙරේ.

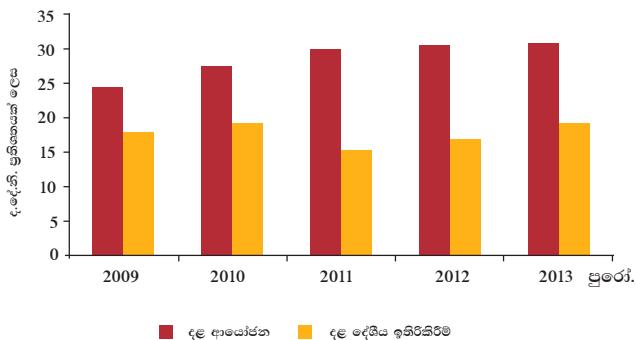
රැස සටහන 1 : ද.දේ.නි. සහ ආංශික කියාකාරීන්වය (වර්ධන වේගයන්)

අනයනික භාණ්ඩ සඳහා වන ඉල්ලුම පහත වැටීම හේතුවෙන් පොද්ගැලික ඉතුරුම් ඉහළ යාම භා රාජ්‍ය නිර්-ඉතුරුම් අඩවිම හේතුවෙන් 2013 වසරේ දී දේශීය ඉතුරුම්, ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියලු 19.2 කින් පමණ වර්ධනය වනු ඇතැයි ප්‍රරේක්කරු කෙරේ. තව ද, සේවා නියුක්තිකයන්ගේ උග්‍රීතා ලැබීම් ඉහළ යාම හේතුවෙන් ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස පාතික ඉතුරුම් 2012 වසරේ වාර්තා වූ සියලු 24.0 සිට 2013 වසරේ දී සියලු 25.8 ක් දක්වා ඉහළ යාම ඇතැයි අඛණ්ඩව ඇතැයි අභ්‍යන්තර අංශයේ ඉහළ දායකත්වයන් සමඟ 2013 වසරේ දී සමස්ත ආයෝජන ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියලු 31 ක් දක්වා ඉහළ යාම ඇතැයි ප්‍රරේක්කරු කරන අතර වසරේ පළමු භාගය තුළ දී ඉදිකිරීම් ක්ෂේත්‍රය වාර්තා කළ ඉහළ වර්ධනය, ආයෝජන අංශයේ වර්ධනයට ඉහළම දායකත්වයක් සපයනු ඇතැයි අභ්‍යන්තර කෙරේ. මේ අතර, රජයේ යටිතල

පහසුකම් විවෘතාත්වල රාජ්‍ය ආයෝජන තොකඩවා පවත්වාගෙන යාම හේතුවෙන් 2013 වසරේ පලමු හාය තුළ දී සියයට 9.3 කින් වර්ධනය වූ රාජ්‍ය ආයෝජන, ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය සඳහා අඛණ්ඩ ව සැලකිය යුතු දායකත්වයක් සපයනු ඇත. තවද, විදේශීය සපුරා ආයෝජන (FDI) ඉහළ යාම ද, 2013 වසර තුළ දී ආයෝජනවල ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා කිරීම සඳහා දායක විනු ඇත.

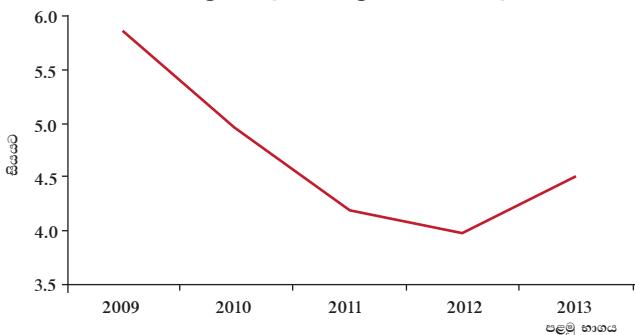
ರಚನೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ : ಶಾಸಕಿಗಳ ಮತ್ತು ವಿವರಗಳ ಸಹಿತ ಒಂದು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ರಚನೆ.

ಕೆಲ್ವಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ

රැකියා උත්පාදන අවස්ථා වැඩිවී තිබුණ ද ක්‍රියාකාරී ලෙස රැකියා අපේක්ෂා කරන පුද්ගලයන් ලෙස නිර්වචනය කරනු ලබන ඉම බලකාය ඉහළ යාම හේතුවෙන් දේවා විශ්වක්ෂ අනුපාතය, 2012 වසරේ පළමු භාගයේ දී ව්‍යාත්තා වූ සියයට 3.9 ක සිට 2013 වසරේ පළමු භාගය තුළ දී සියයට 4.5 ක දක්වා ඉහළ ගියෙය. ග්‍රාමීය පුද්ගලවල සිරින කාන්තාවන් සහ ගිෂයන් පුර්ණකාලීනව ඉම බලකායට වැකවැවීම, ඉම බලකායේ මෙම වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. ප්‍රවතින රැකියා අවස්ථා සහ රැකියා අපේක්ෂකයින්ගේ අනිලාජයන් තොගැලපීම වැනි විද්‍යාත්මක සාධක, විශේෂයෙන්ම තරඟණ පිරිස අතර දේවා විශ්වක්ෂය ඉහළ යාම හේතු වී ඇත.

රැඹ සටහන 3 : සේවා වියුක්ති අනුපාතය
(ඉම බලකායේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

විදේශීය අංශයේ වර්ධනයන්

2013 පළමු මාස අට තුළ දී වෙළෙඳ හිතය පසුගිය වසරේ අනුරූප කාලපරිවේශේදයේ දී වාර්තා වූ සියලු 7.8 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂ ව, වි.ප.ඩොලර් මිලියන 5,998 ක් දක්වා සියලු 5.6 කින් පහත වැටුණු. 2013 ජූත් මාසයේ සිට අපහැයන ආදායම පෙර වසරේ අනුරූප කාලපරිවේශේදය සමඟ සැසදිලෝ දී ධහාත්මක වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, 2013 අගෝස්තු මාසයේ දී අපහැයන ආදායම සියලු 10.7 කින් වර්ධනය විය. තේ අපහැයනයන්හි ගක්තිමත් වර්ධනය සහ රේඛිල් භා ඇගුලුම් අපහැයන කුමයෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වීම මෙම වර්ධනය සඳහා හේතුවිය. කෙසේ ව්‍යව ද, ප්‍රධාන අපහැයන ගමනාන්තයන් තිබුණු ම දිගුකළක් තිස්සේ පැවති ආර්ථික පසුබෑම හිසා දුර්වල වූ විදේශය ඉල්ලුම හේතුකොටගෙන 2013 පළමු මාස අට තුළ දී සම්වේත අපහැයන ආදායම වි.ප.ඩොලර් මිලියන 6,437 ක් දක්වා සියලු 1 කින් පහත වැටුණු. මේ අතර, 2013 පළමු මාස අට තුළ දී ආහැයන වියදුම 2012 වසරේ අනුරූප කාලය සමඟ සැසදිලෝ දී වි.ප.ඩොලර් මිලියන 12,435 ක් දක්වා සියලු 3.3 කින් පහත වැටුණු. 2012 වසරේ දී ආහැයන අඩු කිරීම සඳහා ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්ති සියාමාර්ග, තාප විදුලිබල උත්පාදනය අඩුවීම හේතුවෙන් බහිජ තෙල් සහ බහිජ තෙල් අශ්‍රිත නිෂ්පාදිත ප්‍රධාන කොටගත් අන්තර් භාණ්ඩ සඳහා ඉල්ලුම අඩුවීම, ආහැයන රේඛ බදු සංයෝධන සමඟ ම අපහැයන ක්‍රිමාන්තවමින් යෙදුම් සඳහා වූ ඉල්ලුම අඩුවීම හා ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳ ද්‍රව්‍යන්ගේ මිල ගණන් අඩුවීම, සමස්ත ආහැයන වියදුම පහත වැටුමට හේතු විය.

මුලික වශයෙන් වෙළඳ ගිණුමේ හිගය අඩවිවීම, සේවා ගිණුම වෙත වූ ඉහළ ලැබේම් සහ පෝදුගලික සංක්‍රාම ඉහළ යාම හේතුකොටගෙන ජාගත් ගිණුමේ හිගය, 2012 වසරේ පළමු හාගයේදී වාර්තා වූ වි.ප. බොලර් මිලයන 2,180 හා සැසදිමේ දී 2013 අනුරූප කාලයේදී වි.ප. බොලර් මිලයන 1,583 ක් දක්වා අඩු විය. සේවා ගිණුමේ ලැබේම් ඉහළ යාම මෙන්ම සේවා නියුත්තිකයන්ගේ උප්පනා ලැබේම් ඉහළ යාම තුළින් පමණක් වෙළඳ හිගයෙන් සියයට 70 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් මුළුසහය කිරීම නිසා ජාගත් ගක්තිමත් විය. ප්‍රවාහන, ගමනාගමන සහ පරිගණක හා තොරතුරු සේවා අංශයන්හි ඉපැයිම් ඉහළයාම නිසා 2013 පළමු හාගය තුළ දී සේවා ගිණුම සියයට 32.1 කින් වර්ධනය වෙමින් අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. විසේම, 2013 පළමු මාස නවය තුළ දී සංවාරක පැමිණීම් 801,210 ක් දක්වා සියයට 15.5 කින් වර්ධනය වූ අතර, සංවාරක ඉපැයිම් වි.ප. බොලර් මිලයන 883 ක් දක්වා සියයට 24.2 කින් වර්ධනය විය. පෝදුගලික සංක්‍රාමවලින් ප්‍රධාන කොටසක් වන විදේශ සේවා නියුත්තිකයන්ගේ උප්පනා ලැබේම්, 2013 පළමු මාස නවය තුළ දී 2012 වසරේ අනුරූප කාලපරිච්ඡය සමග සැසදිමේ දී වි.ප. බොලර් මිලයන 4,922 ක් දක්වා සියයට 11.4 කින් වර්ධනය

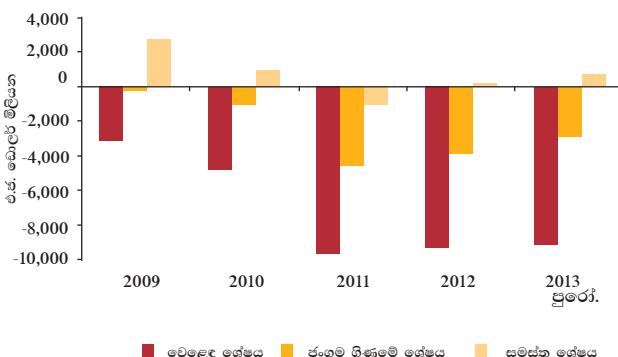
වූ අතර විය ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන විදේශ විතිමය ඉපයෝගීම් ප්‍රහවය විය. කෙසේ වුව ද, පොලී ගෙවීම් ඉහළ මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන් 2013 වසරේ පළමු භාගයේ දී ආදායම් ගිණුමේ හිගය 2012 වසරේ පළමු භාගයට සාපේක්ෂව පූල්ල් විය.

පෙෂද්‍රේලික අංශය වෙත වූ ඉහළ ලැබීම් හේතුකොටගෙන ප්‍රාග්ධන හා මූල්‍ය ගිණුම වෙත වූ ලැබීම් ඉහළ ගියේ ය. ආයෝජකයන්ගේ විශ්වාසය ඉහළ මට්ටමක පැවතීම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුම් ගනුදෙනු මත පවත්නා විදේශ විතිමය හිති රිති උගිල් කිරීම, ණාය සහ කොටස් වෙළෙඳපාල වෙත වන විදේශය ලැබීම් වර්ධනය වීමට උපකාරී විය. විදේශය සංඡ ආයෝජන ලැබීම් 2012 වසරේ පළමු භාගයේ දී පැවති වි.ප. බොලර් මිලියන 452 සිට 2013 වසරේ පළමු භාගයේ දී වි.ප. බොලර් මිලියන 540 ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර පෙෂද්‍රේලික අංශයේ දිගුකාලීන විදේශය එය ලැබීම් 2012 වසරේ පළමු භාගයේ පැවති වි.ප. බොලර් මිලියන 176 ට සාපේක්ෂව 2013 වසරේ පළමු භාගය වන විට වි.ප. බොලර් මිලියන 360 දක්වා වර්ධනය විය. 2013 අපේල් මාසයේ දී ලංකා බැංකුව සිදු කළ වසර 5 ක පරිණාම කාලයක් සහිත බැඳුම්කර නිකුතුව මගින් වි.ප. බොලර් මිලියන 750 ක මුදලක් ද රැස්කර ගැනීම තුළින් ජාත්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපාල තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ සංඝය ක්‍රියාකාරීත්වයක් පෙන්වුම් කළේය. 2013 පළමු මාස නවය තුළ දී කොටස් වෙළෙඳපාල වෙත ලැබූණු ඇද්ධ විදේශය ලැබීම් ප්‍රමාණය වි.ප. බොලර් මිලියන 156 ක් විය. කෙසේ වුවද, 2013 වසරේ පළමු මාස නවය තුළ දී රුපය වෙත වි.ප. බොලර් මිලියන 1,178 ක ඇද්ධ විදේශය ලැබීම් ප්‍රමාණයක් ලද අතර, විය 2012 වසරේ අනුරූප කාල පරිවිශේදය තුළ ලද ඇද්ධ ලැබීම් ප්‍රමාණය වන වි.ප. බොලර් මිලියන 2,838 ට සාපේක්ෂව ව සැලකිය යුතු අඩු විමති. 2012 වසරේ දී වි.ප. බොලර් බිමියන 1 ක විරෝධාකමින් යුත් ජාත්‍යන්තර සෙවිරිත්ව බැඳුම්කර නිකුතුවට සාපේක්ෂ ව 2013 වසරේ දී ජාත්‍යන්තර සෙවිරිත්ව බැඳුම්කර නිකුතු නොකිරීම සහ රුපයේ සුරුකුම්පත්වල විදේශ ආයෝජන සීමාව සම්පූර්ණයෙන් ම උපයෝගනය කිරීම, 2013 වසරේ පළමු මාස නවය තුළ දී රුපය වෙත වූ ඇද්ධ විදේශ ලැබීම් පූල්ල් අඩුවීමට ප්‍රධාන ව්‍යුහයෙන් හේතු විය.

2013 වසරේ පළමු භාගයේ දී ගෙවුම් තුළනයේ වි.ප. බොලර් මිලියන 169 ක හිගයක් වාර්තා වුවද, ඉහළ ගිය සංවාරක ඉඪයෝගීම්, සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ මගින් ම ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව මගින් 2013 සැපේක්ෂව මස සිදු කළ ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කර නිකුතුව මගින් ලද ලැබීම් ඇතුළත් ව බැංකු අංශයට සහ පෙෂද්‍රේලික අංශයට වූ ඉහළ මූලසමය ලැබීම් හේතුවෙන් 2013 පළමු මාස නවය තුළ දී සමස්ත ගෙවුම්

තුළනය බොලර් මිලියන 585 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කරන ඇත. වසරේ ඉදිරි කාලයේ දී බැංකු අංශය වෙත අපේක්ෂිත ලැබීම් සහ හානියේ හා සේවා අපනයන්හි වර්ධනයන් සමඟම 2013 වසර අවසානය වන විට ගෙවුම් තුළනය වි.ප. බොලර් මිලියන 700 ක අතිරික්තයක් වාර්තා කරන ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

රෘප සටහන 4 : ගෙවුම් තුළනය

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලවෙන් බැංකාගත් සම්පත්වා නාය පහසුකම් ඇතුළු එන සේවාකරණ ගෙවීම්, තුම්කව වර්ධනය වන ආනයන ඉල්ලුම් සහ සංවිත මුදල්ලේ සිදු වූ සැලකිය යුතු අවප්‍රමාණය මෙන්ම රන් මුදල්ල දැඩි ලෙස පහත වැඩීම මගින් ඇති වූ තක්සේරු අලාභ, සංවිත ඒකාග්‍රකරණය කෙරෙහි අනිතකර ලෙස බැලපැව ද, ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුවේ බැඳුම්කර නිකුතුව තුළින් ලද අරමුදල් මහ බැංකුව වෙත ලැබීම් සහ අහෙකුන් විදේශය ලැබීම් හේතුවෙන් දැඩි නිල සංවිත ප්‍රමාණය 2012 අග වනවිට පැවති වි.ප. බොලර් බිමියන 6.9 සිට 2013 සැපේක්ෂව මස ඇති වන විට වි.ප. බොලර් බිමියන 7.0 ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර විය ආනයනික මාස 4.4 කට සමාන වේ. දැඩි නිල සංවිත සහ වාණිජ බැංකුව විදේශය වත්කම්වලින් සමන්විත වන මුදල විදේශය සංවිත ප්‍රමාණය 2013 සැපේක්ෂව මස අවසානය වනවිට වි.ප. බොලර් බිමියන 8.3 ක් වූ අතර, විය ආනයනික මාස 5.3 කට සමාන විය. ගෙවුම් තුළනයේ පූර්වකුත්‍ය වින් ප්‍රමාණය වනවිට වි.ප. බොලර් බිමියන 7.1 ක් දක්වා වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර විය ආනයනික මාස 4.5 කට සමාන වේ.

2013 වසරේ විදේශ විතිමය ප්‍රතිපත්තිය ශ්‍රී ලංකා රුපීයලේනි බාහිර අංශ තීරණය කිරීමේ නමසක්දී හාවය පවත්වා ගැනීම කෙරෙහි ගෙවුම් විය. 2013 වසරේ දුන් මස මැද භාගය වන තුරු ස්ථාවර මට්ටමක පැවති ශ්‍රී ලංකා රුපීයල, ආනයන බිල්පත් පියවීම් සහදාහා විදේශ විතිමය ඉල්ලුම් ඉහළ යාම සහ වි.ප. ගෙබිරුල් සංවිත බැංකුව විසින් ප්‍රමාණාත්මක මිලියන් කරන

වැඩසටහන සීමාත්‍රමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථාව පිළිබඳ ව නිවේදනය කිරීම හේතුවෙන් රාජ්‍ය සුරක්ෂිත වෙළෙඳපාල තුළින් විදේශ ආයෝජනයන් ඉවත්ව යනු ඇතැයි යන අපේක්ෂාව හේතුවෙන් 2013 ජූලි - අගෝස්තු මාසයන් තුළ අවප්‍රමාණය වය. කෙසේ ව්‍යවද, බැංකු අංශයට වූ ඉහළ විදේශ විනිමය ලැබේම් සමඟ රැඹියල නැවතත් ස්ථායි විය. ඒ අනුව, 2013 ඔක්තෝබර් අග වන විට ඉත්සුයානු රැඹියල හා ඉත්සුත්සියානු රැඹියල වැනි අනෙකුන් ආයියානු ව්‍යවහාර මුදල් වි.ජ. බොලරයට විරෝධ ව පිළිවෙළත් සියයට 10.7 කින් හා සියයට 14.2 කින් අවප්‍රමාණය ව්‍යවද මෙම කාලය තුළ දී ශ්‍රී ලංකා රැඹියල වි.ජ. බොලරයට විරෝධ ව අවප්‍රමාණය වියේ සියයට 2.9 කින් පමණි. 2013 ඔක්තෝබර් අග වන විට ශ්‍රී ලංකා රැඹියල ප්‍රධාන අත්තර්ජාතික ව්‍යවහාර මුදල් බොහෝමයකට සාපේක්ෂව අධිප්‍රමාණය වූ තමුත්, යුරේවලට විරෝධව සියයට 6.55 කින් සහ ව්‍යුතාන් ප්‍රවීමට විරෝධව සියයට 2.19 කින් අවප්‍රමාණය විය.

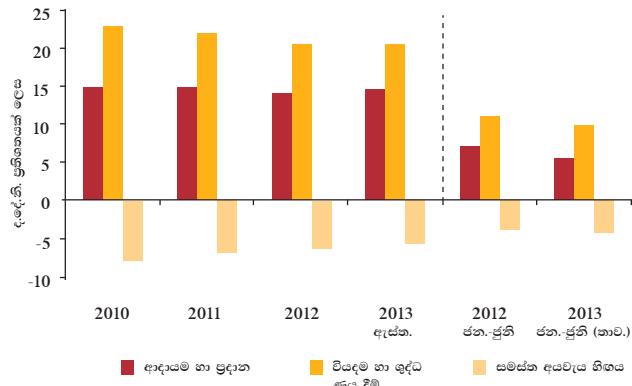
රුජු මූල්‍ය අංශයේ වර්ධනයන්

රාජ්‍ය වියදුම අයවැය ඉලක්ක තුළ පවත්වා ගත්ත ද රාජ්‍ය ආදායම අඩු වීම හේතුවෙන් 2013 වසරේ පළමු මාස හය තුළ දී රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය අනියෝගාත්මක විය. විහි ප්‍රතිච්ලියක් වශයෙන්, 2013 වසරේ පළමු භාගය තුළ සමස්ත ආයවැය නියය ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිච්චයක් ලෙස 2013 වසර සඳහා ඇස්ථමේන්තුගත සියලුට 5.8 ට සාපේක්ෂව සියලුට 4.3 ක් විය. 2013 වසරේ පළමු මාස හය තුළ රාජ්‍ය ආදායම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිච්චයක් ලෙස 2012 වසරේ අනුරූප කාල පරිවේශේදයේ දී වාර්තා වූ සියලුට 6.9 ට සාපේක්ෂව සියලුට 5.5 දක්වා අඩු විය. රාජ්‍ය ආදායම නාමික වශයෙන් ද රැඹියුරු බ්ලියන 481.7 ක් දක්වා සියලුට 7.6 කින් අඩු විය. වසරේ පළමු භාගයේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් ම ආනයන අඩුවීම හේතුවෙන් ආනයන මත දිය අඩුවීම, ආර්ථික සේවා ගාස්තු අය කරන ආදායම සීමාව වැඩි කිරීම හා දිය නිදහස් කිරීම් බ්ලා දීම හේතුවෙන් වීම දිය ආදායම අඩුවීම සහ රාජ්‍ය ආයතනවලින් දෙන ලාභ හා ලාභාංශ අඩුවීම, රාජ්‍ය ආදායම අඩු වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. 2013 වසරේ පළමු මාස හය තුළ දී මූල්‍ය යියදුම සහ ගුද්ධේ තාය දීමි ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිච්චයක් ලෙස 2012 අනුරූප කාලපරිවේශේදයේ වූ සියලුට 11.1 ට සාපේක්ෂව සියලුට 9.9 දක්වා අඩු විය. ප්‍රහරවර්තන වියදුම් අඩුවීම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූ අතර ප්‍රාග්ධන වියදුම් හා ගුද්ධේ තාය දීමි ද සූල වශයෙන් අඩුවිය.

වසකරු පළමු භාගයේ දී සමස්ත අයවිය නිගය ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය මූලැශ්‍ර මගින් මූල්‍යනය කරන ලදී. මෙම කාලසීමාව තුළ දී, අයවිය නිගය පියවා ගැනීම සඳහා බැංකු අංශයෙන් ලබාගත් තාය ප්‍රමාණය 2013 වසර සඳහා අයවිය මගින් අලේප්ස්ටික් රුරක්ක තේම්වා යන ලදී. මහ බංකව් සතු රජයේ සුරක්ෂිත

පුමාණය අඩු ව්‍යවහාර වාණිජ බැංකුවෙහින් ලබාගත්තා ලද ණය පුමාණය ඉහළ යාම බැංකු අංශයේ දූෂ්‍යත්වය වැඩිවීමට හේතු විය.

රෝප සටහන 5 : රාජ්‍ය ආදායම, වියදම සහ සමස්ත ප්‍රයවැය නිගය

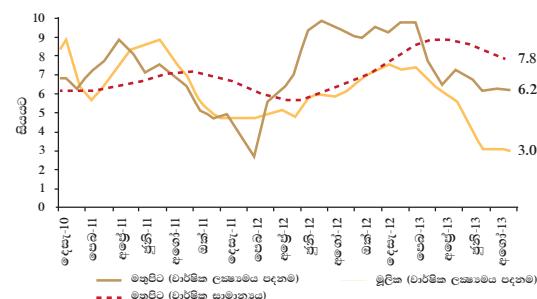

මිල් ප්‍රංශයේ වර්ධනයන්

ଲେଖକ

අභ්‍යන්තර ව වසර නැතර හමාරක කාලයක් තුළ උදේශීමනය තහි අංකයක පැවති අතර, ඉල්ලමෙන් ඇදුනු උදේශීමනාත්මක පිඩිනයන් මතා ලෙස පාලනය කිරීම පිළිබඳ කරමින් මූලික උදේශීමනය වාර්තාගත ලෙස අඩු මට්ටමක් දක්වා පහත වැටුණි. 2013 වසරේ පළමු මාස නවය තුළ දී උදේශීමනය තහි අංකයක පවත්වා ගැනීම සඳහා දැඩි මූදල් ප්‍රතිපත්තියේ පසු බිජාම, ගෝලීය වෛළේදපොල භාණ්ඩ මිල ගණන් අඩුවේ මෙන් ම දේශීය සැපයුම් අංශයන් සැලකිය යුතු ක්මිපනයන් ඇති තොටීම ද දායක විය. 2013 වසරේ ජනවාරි මස වාර්ෂික ලක්ෂණය පදනම මත මත්තිපර උදේශීමනය සියලුට 9.8 ක් වූ අතර 2013 සැප්තේමැබරි මස දී විය සියලුට 6.2 ක් දක්වා අඩු විය. වාර්ෂික ලක්ෂණය පදනම මත මූලික උදේශීමනය 2013 සැප්තේමැබරි මාසයේ දී සියලුට 3.0 ක වාර්තාගත පහළ අගයක් දක්වා අඩු විය. 2013 වසරේ ඉදිරි කාලය තුළ දී තවදුරටත් උදේශීමනය තහි ඇංකයක පවතින ඇගැසි පරෝක්කාරුනය තොරේ.

රුප සටහන 6 : උද්ධමනය

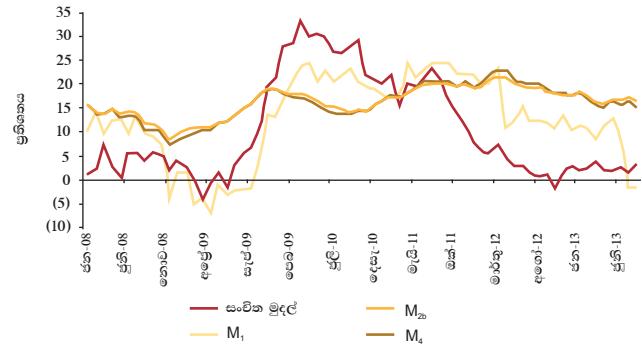
මුදල් ප්‍රතිපත්ති

ඉග්‍රීලමෙන් ඇදුණු උදේධීමනාත්මක පීඩන සහ උදේධීමන අපේක්ෂාවන් මහාව පාරිඛය වී තීමෙ නිසා, ණය දීම් සහ ආර්ථික කටයුතුවල පැවති මත්දාගාම් වර්ධනය සඳහා පිළියමක් ලෙස මහ බැංකුව සිය මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ලිඛිත් කරන ලදී. 2012 දෙසාම්බර් මාසයේදී, මහ බැංකුව විත් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික වන ප්‍රතිම්ලදීගැනුම් අනුපාතිකය සහ ප්‍රතිවිකුතුම් අනුපාතිකය, පදනම් අංක 25 බැංකින් පහත දැමු අතර වාණිජ බැංකුවල රැකියල් නාය ප්‍රකාරණය මත පනවන ලද සීමාව ඉවත් කරන ලදී. තවදුරටත්, ආර්ථික කටයුතු උග්‍රීත්ත්තනය කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් 2013 මැයි සහ ඔක්තෝබර් මාසවල දී ද සිය ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික පදනම් අංක 50 බැංකින් තවදුරටත් පහත දැමුය. ඒ අනුව, වර්තමානයේ ප්‍රතිම්ලදීගැනුම් අනුපාතිකය සහ ප්‍රතිවිකුතුම් අනුපාතිකය, පිළිවෙළුන් සියයට 6.50 සහ සියයට 8.50 ලෙස පවතී. එසේ ම වෙළෙදපොල පොලී අනුපාතිකවල පහළ බැංකිම තීවු කිරීමට මහ බැංකුව විසින් වාණිජ බැංකුවල සියලුම රැකියල් තැන්පතු වගකීම් මත වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව 2013 ජූලි මාසයේදී සියයට 6 දක්වා ප්‍රතිගතාංක දෙකකින් අඩුකරන ලදී. තවද, බැංකුවලට ඔවුන්ගේ ද්‍රව්‍යීලතාව කළමනාකරණය කිරීම වඩාත් නම්කිඳීම් සිදුකිරීමට, බලපෑමාත් වාණිජ බැංකුවල සංචිත පවත්වාගෙනිමේ කාලීමාව, 2013 වසරේ මැයි මස සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ආසන්න වශයෙන් දින 15 ක් දක්වා දීර්ඝ කරන ලදී.

මුදල් සැපයුම

ප්‍රයෝගීතා කළ මුළුත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය වූ සියයට 7.5 සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ගමන අවධානකය මගින් නිර්ඝාතා කරන අපේක්ෂිත උදේධීමනය වූ සියයට 7 මත පදනම්ව, 2013 වසර සඳහා මුදල් ප්‍රතිපත්ති සාමාන්‍ය වර්ධනය සියයට 15 ක් ලෙස ඉලක්ක කළේ ය. වසර තුළ දී පොදුගැලීක අංශය වෙත ලබාදුන් නාය වර්ධනය මන්දාගාම් විම සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව පහත දැමුම පිළිබඳ ව සැලකිළුවට ගෙන මුදල් වැඩසටහන පසුව සංශෝධනය කෙරීනි. 2012 වසරේදී යොදුගත් දැකි මුදල් ප්‍රතිපත්තියට ප්‍රතිවාර දක්වම්න් ප්‍රතිල් මුදල්හි වාර්ෂික ලක්ෂණය වර්ධනය 2012 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 17.6 සිට 2013 අගෝස්තු මාසයේදී සියයට 15.3 ක් දක්වා අඩු විය. මෙම කාලසීමාව තුළ දී බැංකු පද්ධතියෙන් ගැඹුදී විදේශීය වත්කම් අඩු වූ බැවිඳු ප්‍රතිල් මුදල්හි වර්ධනයට ප්‍රධාන වැඩිහිටි වත්කම් ගැනීම වූ මෙම ගැඹුදී විදේශීය වත්කම් ප්‍රධාන වැඩිහිටි වත්කම් ගැනීමෙන් මෙම සියයෙන් ගැඹුදී විදේශීය වත්කම් රැකියල් බේලියන 191 කින් පමණ අඩු වූ අතර බැංකු පද්ධතියෙන් ගැඹුදී දේශීය වත්කම් රැකියල් බේලියන 506 කින් පමණ සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ රියේ ය.

රැජ සටහන 7 : මුදල් සමස්තයන්හි ප්‍රකාරණය (වාර්ෂික ලක්ෂණය වෙනස)

2013 පළමු සහ තෙවන කාර්තුවල දී සංචිත මුදල්, මුදල් වැඩසටහන යටතේ ඉලක්කගත කරන මට්ටම්වල පැවති අතර දෙවන කාර්තුව තුළ දී ඉලක්කගත මට්ටමට වඩා සුළු වශයෙන් ඉහළ මට්ටම පැවතුණු. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩුකිරීමේ ප්‍රතිච්චයක් ලෙස මුදල් ගුණය වැඩිවිම පිළිබඳව සලකා බලා සංචිත මුදල්හි වර්ධනය සඳහා වන ඉලක්කය සියයට 3.1 දක්වා අඩු කරන ලදී. වාර්ෂික ලක්ෂණය පදනම මත 2013 සැල්තාම්බර් මාසය වන විට සංචිත මුදල් සියයට 1.6 කින් අඩු විය.

පොලී අනුපාතය

මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිඛිත් කිරීමට ප්‍රතිච්ච දක්වාමින්, කාල පමාවකින් යුත්ත ව වෙළෙදපොල පොලී අනුපාතික අඩු විය. ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩුකිරීම ඇතුළු ව සමස්ත මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිඛිත් කිරීමේ බලපෑම පිළිබැඳු කරමින් 2013 ඔක්තෝබර් අවසානය වන විට බිජා සාමාන්‍ය ඒක්ස්ත්‍රා මුදල්හි අනුපාතිකය පදනම් අංක 197 කින් සියයට 7.86 දක්වා අඩු වූ අතර විය බොහෝද දුරට ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික කොරයෝට තුළ පැවතුණු. ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අඩුකිරීම තුළින් ද්‍රව්‍යීලතා මට්ටම ඉහළ ගිය අතර විදේශීය ආයෝජකයන්ගේ කැමැළුවත් ඉහළ යාම මෙන් ම බැංකු තරඟා පොදුගැලීක අංශය වෙත ලබාදුන් නාය ප්‍රමාණය අඩුවීම්, රජයේ සුරුකුම්පත් එලඳ අනුපාතික අඩුවීමට හේතු විය. ඒ අනුව, 2013 ඔක්තෝබර් අවසාන වන විට දින 91, දින 182 සහ දින 364 ක පරිනාත කාලයකින් සමන්වීත හාත්බාගාර බේලුපත් පදනම් අංක 144 කින්, 232 කින් සහ 186 කින් පිළිවෙළුන් සියයට 8.56, සියයට 9.00 සහ සියයට 9.83 දක්වා අඩු විය. බැංකු පද්ධතියෙන් පැවති තරගකාරීන්වය ඉහළ යාම සහ වාණිජ බැංකු පැවති තැන්පතු ඒකරුකිරීමයෙන් තීරත විම හේතුකොට ගෙන තැන්පතු අනුපාතික නො කඩාවා ම ඉහළ ගිය අතර ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීමට තුම්ක ව ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීමට තුම්ක ව

ප්‍රතිචාර දැක්වී ය. ඒ අනුව 2013 ඔක්තෝබර් මාසය අවසානය වන විට බරිත සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකය (AWDR) වසර තුළ දී පදනම් අංක 31 කින් අඩුවී සියලුට 9.79 ක් වූ අතර බරිත සාමාන්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිය වසර තුළ දී පදනම් අංක 83 කින් අඩුවී වී සියලුට 12.38 ක් විය. ප්‍රමුඛ ණය අනුපාතික හැර වාණිජ බැංකුවල අනෙකුත් ණය පොලී අනුපාතික, මිනිල් මුදල් ප්‍රතිපත්තියට ප්‍රතිචාර දැක්වීම මත්දාම්ව සිදුවේය. ඒ අනුව 2013 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසය අවසානය වන විට මාසික බරිත සාමාන්‍ය ප්‍රමුඛ ණය අනුපාතිකය (AWPR) වසර තුළ දී පදනම් අංක 284 කින් අඩුවී සියලුට 11.45 බවට පත් වූ අතර බරිත සාමාන්‍ය ණය අනුපාතිකය (AWLR) වසර තුළ දී පදනම් අංක 27 කින් පමණක් අඩුවී වී සියලුට 15.71 ක් බවට විය.

මුළු අංශයේ වර්ධනයන්

මුළු අංශය විහි ගක්තිමත්හාවය හා ස්ථායිතාවය පවත්වාගෙන යමින් ආර්ථික වර්ධනයට නොකඩවා පහසුකම් සපයනු ලැබේ ය. බැංකුවල මෙන් ම බලපත්‍රලතී මුළු සමාගම්වල ගාඛා පාලය ප්‍රාග්ලේ වීම හේතුවෙන් මුළු අංශයේ කටයුතු ද ප්‍රාග්ලේ විය. මුළු ස්ථායිතාවය සඳහා වූ මූලික දුර්ඝක වන බැංකු අංශයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතිය සහ ද්‍රව්‍යෙන් අනුපාතිය ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවය ද ඉක්මවා යහපත් මට්ටමක පවත්වාගනු ලැබුණි. කෙසේ ව්‍යවද, බැංකු අංශයෙන් නාය ලබාදීම් අඩුවීමක් මෙන්ම වන්කම්වල ගුණාත්මකභාවයෙන් හා උග්‍රයීත්වයේ අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණි. 2012 වසරේ දී අනුගමනය කළ දැක් මුදල් ප්‍රතිපත්තිමය ත්‍රියාමාර්ග පොදුගලීක අංශයට නාය

ලබාදීම කෙරෙහි අඩණ්ඩි ව බලපාන ලදී. රතුන් මිල සිභු වෙස පහළ යාම හේතුකොට ගෙන, උකස් නාය කළමෙහි අඩුවීම, වන්කම්වල ගුණාත්මක හාටයේ පිරිහිමට ප්‍රධාන වශයෙන් ම හේතු විය. පොලී අනුපාත පර්තරයන් අඩුකිරීම මෙන්ම නාය සඳහා වන වෙන් කිරීම් සහ කපාහැරීම් වැනි කිරීම, බැංකු අංශයේ ලාභදියීත්වය අඩුවීමට හේතු විය. විය හැකි අවදානම් හඳුනාගැනීමට බැංකු අංශය අඩණ්ඩි ව අධික්ෂණය කිරීමෙන් සහ අවදානම් අවමකිරීම සඳහා නියාමන යොදුගැනීම තුළින් මහ බැංකුව සිය නියාමන හා අධික්ෂණ රාමුව ගක්තිමත් කරන ලදී. මුළු අංශය තුළ පැවති දැක් තරගකාරුග්වය හමුවේ ව්‍යවද, මියාපදිංචි මුළු සමාගම් හා විශේෂීත කළේඛදු සමාගම්වල තැන්පතු වික්රස් කිරීම හා නාය වර්ධනය තවදුරටත් පුළුල් විය. මෙම සමාගම්වල ප්‍රාග්ධන හා ද්‍රව්‍යෙන් නාය ව්‍යවදුලතාව තවදුරටත් ශක්තිමත් විය. 2013 ඔක්තෝබර් මාසයෙන් අවසන් වූ කාලසීමාව තුළ කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොලේහි සියලුම ප්‍රධාන දුර්ඝකවිම ඉහළ යාමක් පෙන්නුම් කරමින් විහි ත්‍රියාකාරිග්වය වර්ධනය විය. දේශීය පොලී අනුපාතික පහළ යාම, ආයෝජන විශ්වාසය වර්ධනය වීම හා සමාගම් මගින් ඉහළ ආදායම් ඉපරාගීම, කොටස් වෙළෙඳපොලේ වර්ධනයට හේතු විය. 2013 අයවැයෙන් යෝජනා කළ පරිදි ලැයිස්තුගත නාය මහ කරනු ලබන ආයෝජන මගින් උපයා ගහ්නා ලද පොලී, රුධාව ගැනීමේ බද්දෙන් තිද්‍යනස් කිරීම නිසා වසර පුරා සාංගමික නාය වෙළෙඳපොලේහි ඉහළ ත්‍රියාකාරිග්වයක් දක්නට ලැබුණි.

(“මෙහෙතුළු ආර්ථික ප්‍රවිත්තා - 2013 දුර්වෑණ් නිලධාරී සහ 2014 අපේක්ෂාවන්” වාර්තාව ඇසුරාන් සැකසීම්)

මුල්‍ය ආයතන තිකාලනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කළ යුතු ප්‍රතිඵලීය?

නිහාදී තොන්නකේන්, පේන්ඩ්ද සහකාර අධික්ෂණීය, බැංකු නොවන මුල්‍ය ආයතන අධික්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

අදාශ්‍රීකයක් තුළ මුල්‍ය පද්ධති ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගැනීම විෂයයෙහි තිසැකවම විභා වැදගත් කාර්යාලය ඉටුවූයෙහි විම මුල්‍ය පද්ධතිය තුළ පිළිග්‍රිවා ඇති නියාමන සහ අධික්ෂණ අධිකාරීන් (regulatory authorities) වෙතින් බව කළක් තිස්සේ සහායව පැවති අදාශ්‍රීකයි. ස්වභාවයෙන්ම විම කාර්යාලය නිහාදී වුත්, යහපත් මුල්‍ය පද්ධති පර්සරයක් තුළ සැවට පවත්නා වුත් මෙහෙවරක් වුවද, මුල්‍ය පද්ධතියෙන් සිදු වන ක්ෂේත්‍ර සැසැලීමකදී පවා විම නියාමන සහ අධික්ෂණ කාර්යයන් දැකි විවේචනයට බඳුන් විය හැකිය. මුල්‍ය අර්බුද සහ විවිධ ආර්ථික අසම්බුද්‍රිතතාවන් ඕස්සේ පෙර කි කාර්යාලය පිළිබඳව කරින් කර යම් විවාදුපත්න කරුණු ඉදිරිපත් වන බව ද නොරහසයි. යම් මුල්‍ය අර්බුදයකට හෝ මුල්‍ය ආයතනයක අස්ථාවරත්වයකට වෙනත් කවර තත්ත්වයක් ගෙනු වුයේ වුවද පළමුවෙන්ම අදාශ්‍රීක නියාමන හා අධික්ෂණ අධිකාරීන් වෙත දෙශාරෝපණ විළ්ල විම ද නිරතුරුවි දක්නට ලැබෙන ප්‍රවිණ්තාවකි.

මෙත කාලයේ ලේකය තුළ උද්‍යත වූ ආර්ථික හා මුල්‍ය අර්බුදයන්හි ද බැංකු හා අනෙකුත් මුල්‍ය ආයතන අධික්ෂණය හා නියාමනයට ලක් කරනු ලබන අධිකාරී ආයතන දැකි විවේචනයට ලක් වූ අතර විශේෂයෙන්ම මහා තුළානා වැනි රටවල බැංකු පද්ධතියෙහි ඇති වූ අර්බුදකාරී තත්ත්වයන්ට විවකර පැවති අධික්ෂණ හා නියාමන අධිකාරී ආයතන වගකිව යුතු බවට වෛදුනා විළ්ල විය.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මුල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයෙන් අධිකාරී ආයතනය මෙහි කටයුතු කරනු ලබන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට ද යම් යම්

විවේචන විළ්ල කිරීම මෙත යුතු බොහෝ සේකින් දැක්නට ලැබුණු තත්ත්වයකි. ඒ පැපුබෑම තුළ නියාමන හා අධික්ෂණ කාර්යාලීන්ගේ වැදගත්කම පිළිබඳව සහ මේ සම්බන්ධයෙන් පවත්නා උරුමනයන්ට අදාශ්‍රීක සංවාදාත්මක විග්‍රහයක් කිරීමේ කාලෝචිත අවශ්‍යතාවක් පවතින බව මාගේ අදාශ්‍රීකයි. ලොව පුරා මේ සම්බන්ධ මත විවෘතාත්‍යන් මගින් නියාමන හා අධික්ෂණ කාර්යය කෙසේ සංවිධානගත විය යුතු දැනු විනි කරුණු රුසක් නිබැඳුවම සාකච්ඡාවන්ට බඳුන් කෙරෙයි.

මේ ආශ්‍රීතව මෙත කාලීනව කරුණියට පැමිණී ප්‍රකටව විවාදුපත්න කරුණාක් නම් මුල්‍ය ආයතන යම් පොදු අධිකාරියක් මගින් නියාමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කළ යුතු නොවේ භාම් මුල්‍ය ආයතනවලම ස්වයං පාලනයකට (self-regulation) ඉඩ තළ යුතු යන්නයි. නියාමන-අධික්ෂණ කාර්යයෙන් නොතකා හා නොහැක බැරැරුම දව විමසමන්ද, ඉහත කි ප්‍රතිච්‍රිත්ද මත දෙකට අදාශ්‍රීක-විපක්ෂ වශයෙන් වූ මුලික තර්ක විතර්ක විස්තරාත්මකව සළකා බලම්න්ද ශ්‍රී ලංකාවේ තත්තාවීන මුල්‍ය ආයතන පද්ධතියට අදාශ්‍රීක විම සංක්‍රීතය ගැමුවින් පිරික්සීම මෙම ලිපියෙහි අරමුණායි.

ඩැලු වැට්ටෙන් පසුව යුතු රෙගුලාසි පැක්වීම

මුල්‍ය ආයතන නියාමන හා අධික්ෂණ ඉතිහාසය සළකා බලන කළ මිහිල් රෙගුලාසි හා නීති ප්‍රතිච්‍රිත සහිත ස්විච්ජා නියාමන හා අධික්ෂණ රාමුවකට (self-regulatory and self-supervisory

frame work) යටත් ව පැවති මූල්‍ය ආයතන උදෙසා බලපෑවැත්තු නීති සමුදායෙන් දැඩි කිරීම සාම විට ම යමිකිසි අර්බුදකාරී තත්ත්වයකට පසු ව සිදු වූ නැඹුරුවක් බව දක්නට ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස 1979 දී විංගලන්තයේ උද්‍යත වූ දෙවන බැංකු අර්බුදයෙන් පසුව විරට බැංකු පහත සම්මත කරන මද අතර 2009 දී බැංකු පහතට තවදුරටත් සංශෝධන වක් කරන ලදී.

වෙසෙකින් ම 2008 වර්ෂයේ දී උද්‍යත වූ මූල්‍ය අර්බුදකාරී තත්ත්වයෙන් අනතුරු ව ලොව බොහෝයක් රටවල මූල්‍ය පද්ධතින්ට හා ආයතනයන්ට අදාළ වන නීතිමය රමු වෙනස් කිරීම කෙරෙහි දැඩි අවධානයක් ගොමු විය. බ්‍රිතාන්යයේ "නොදුර්න් රෝක්" (Northern Rock) බැංකුව බිඳ වැරීමට විවිධ පැවති තීත්ව අධිකාරය (Triparty Authority) වූ මූල්‍ය සේවා අධිකාරය (Financial Services Authority), හාන්ඩාගාරය (HM Treasury) සහ විංගලන්ත මහ බැංකුව (Bank of England) සංප්‍රවම වගකිව යුතු බව චෝදනා ව්‍යුත්ල කෙරේනි. ඇමරිකා විස්සන් ජනපදයෙනිද බොධි ප්‍රැස්න්ස් ප්‍රාග්ධනයක් වෙනස්කම් සිදු කරමින් මූල්‍ය අර්බුදකාරී තත්ත්වයන්ට පිළියම් සෙවීමට ප්‍රයත්න උරු ලදී. යුරෝපීය සංගමය (European Union) තුළ ද මූල්‍ය ආයතනවල උද්‍යත වූ අර්බුදකාරී තත්ත්වයන් හා වෘත්තීන් සමස්ත මූල්‍ය පදන්තියට මෙන් ම ආර්ථිකයට හා සමාජ ජීවිතයට විශ්වාසී ව්‍යුත්ල කෙරෙන්නා වූ අනිතකර බිලපෑම් අවම නීතිම සඳහා තියා හා අධික්ෂණ අධිකාරීහින් ආකාරීමය වෙනස්කම් (structural changes) හඳුන්වා දුන් අතර මූල්‍ය ආයතන කෙරෙහි බලපවත්නා නීති හා රෙරුමාසි සඳහා ද සංශෝධන ඉදිරිපත් කරන ලදී.

නියාමනයේ වේශ්‍යාකාම්

කෙසේ වෙතන් මෙවන් දැඩි ප්‍රවේශයකින් මූල්‍ය ආයතන නියාමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් නොකළ යුතු බව විවෘත මූල්‍ය වෙළඳපොල කුමයට පක්ෂව කරනු දක්වන පිරිස් (free marketers) ප්‍රකාශ කරති. නිදහස් වෙළඳාම (free trade) පිළිගෙන නීති භාවිත නිදහස් මූල්‍ය ව්‍යාපාර/බැංකු (free banking) පිළිගත නොහැකිකේ මන්ද යන්න ඔවුන්ගේ මුඩා තර්කයයි.¹

මූල්‍ය ආයතන නියාමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් නීතිමෙන් පසුඩීම් හෝතුන් සලකා බැලීමේදී හඳුනා ගැහෙන පරිදි මූල්‍ය ආයතන නියාමනයට ලක් නීතිමෙන් පක්ෂ කරනු කළේද යන්න මෙහි ලැබේ.

මහජන තැන්පතුවල පොදු ආරක්ෂකයා

ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අධිකාරීකිම් ආරක්ෂා නීතිම (protection of the rights of customers) සඳහා තියාමන-අධික්ෂණ වැක්මක් තිබිය යුතු ය යන්න මේ අතර ප්‍රමුඛ තර්කයයි. මූල්‍ය ආයතනවලට

1. S C Dow, 'Why the banking system should be regulated (1996) 106 EJ 698

මුදල් සපයනු බඳන්නේ වම ආයතනවල ආයෝජනය කරන බඳන මහජනතාව විසිනි. ව බැවින්, වම මුදල් තැන්පතුකරුවන්ගේ හා ආයෝජකයන්ගේ අධිකින් ආරක්ෂා නීතිම උදෙසා මූල්‍ය ආයතන යම් නියාමනයකට හා අධික්ෂණයකට ලක් කළ යුතු බව මෙහි ලැපිලිගැනෙන මුළුකම අදහසකි.

වෙමෙන් ම සාමාන්‍ය මහජනතාව තුළ මූල්‍ය ආයතන හා ව්‍යාවයේ ගනුදෙනුවලට අදාළ ප්‍රායෝගික විධ කුම පිළිබඳව පවත්නා ඇවත්තේ අයේ විමද ඔවුන්ගේ අධිකාරීකිම් ආරක්ෂා නීතිම උදෙසා පොදු අධිකාරයක අවශ්‍යතාව තහවුරු කරවයි. උදාහරණයක් ලෙස යම් මූල්‍ය ආයතනයන්හි නාය මුදලක් බව ගැනීමේදී පිරිවිය යුතු ආකාර පත්‍රයන්හි අන්තර්ගත කරනු පිළිබඳ ව ව්‍යුතු ආයතන සමග ගනුදෙනු කරන ජනතාවට ඇත්තේ සංස්මකර පත්‍රිය හැකි විටමේ ඇවත්තේ අයේ අයේ ව්‍යාවය නොවේ. මූල්‍ය ආයතන සහ ගනුදෙනුකරුවන් අතර වූ ගිවිසුම්ගත සඩහාව (contractual relationship) අනිසි මෙසට හාවතා කරමින් ගිවිසුමකට නියමයන් හා කොන්දේසි (Terms and Conditions) ඇතුළත් නීතිම විධාන ගනුදෙනුවක බලවන් පාරාවය වන මූල්‍ය ආයතනයට හැකියාවක් තිබේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රවලාති බැංකු විසින් අනුගමනය කළ යුතු වන සේ ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා වන ප්‍රයුත්තියක් (Customer Charter)² පැහැවීම ඉහත ආකාරයට මහජනතාවගේ අධිකින් උද්‍යාලාකාරය වන ආකාරයට මූල්‍ය ආයතන කටයුතු නීතිම වැළැඳුව අරමුණු කර ගත් පියවරක් ලෙස දැක්වීය හැකි ය.

ව්‍යාකාර උපතුම වෙනුවට නියාකාර ව්‍යාපාර

මූල්‍ය ආයතන අධික්ෂණය හා තියාමනය අවධාරණය කරන තවත් වැදගත් තර්කයක් වනුයේ මූල්‍ය ආයතනයන්හි ව්‍යාපාර කටයුතුවල විධීමනාවය (conduct of business) අනිවාර්යයන් පවත්වා ගත යුතුය යන්නයි. මූල්‍ය ආයතන විසින් අදාළ ව්‍යාපාර කටයුතු සිදු කරගෙන යාමේ දී අනුගමනය කරනු ලබන කාර්ය පටිපාඨීන් හා අනෙකුත් තියාමාර්ග සැලකීමේ දී නිශචතුකුල හා සාධාරණ අයුර්න් විසින් ආයතන සම විටෙක ම ව්‍යාපාර කටයුතු කරන්නේද යන්න සකක සහිත බව පෙනී යයි.

මහජනතාව නොමග යවන ආකාරයේ දැන්වීම පළකිරීම, මිලගතුන් කැනීම ආකාරයෙන් ආරෝපණය නීතිම ලෙස ම ගනුදෙනුකරුවන් සමග ව්‍යුතුවේ තිවිසුම්වලට අසාධාරණ කොන්දේසි හා තියාම අන්තර්ගත නීතිම යනුදිය ඉහත කි පරිදි අයටා අන්දමින් ව්‍යාපාර කටයුතු තිරිම්වලට නිදුසුන් සපයයි. මැත කාලයේ දී යම් යම් අර්බුදකාරී තත්ත්වයන්ට ලක් වූ ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනවල කටයුතු පිරික්සීමේ දී ද තාත්වික නොවන ඉතා ඉහළ පොලියක් ගනුදෙනුකරුවන්ට ගෙවීම නිසා අදාළ පොලී මුදල් ගෙවා ගත නොහැකි ව විසින් ආයතන මූල්‍ය අර්බුදයන්ට ලක්ව ඇති බව තිරික්ෂණය කරනු ලැබේනි. ව බැවින් අයටා අන්දමින් ව්‍යාපාර කටයුතු සිදු නීතිම පොතුවෙන් මූල්‍ය ආයතන බැංකු වැට්ටු විටමේ අධිකින් ආරක්ෂා තිරිම් යන අරමුණු පෙරදැරූව පොදු අධිකාරයක්

2. Customer charter issued by the Central Bank of Sri Lanka

විසින් පහත රෙගුලයි මගින් මූල්‍ය ආයතනවල ස්ථාවරණවය සුරක්ෂාව මෙන් ම මූල්‍ය ආයතන කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමට ද පිරිවහලක් සැපයේ.

වැඩි වන අවධානම් මැදු ස්ථීරකාර ආයතන ජාලයක්!

මූල්‍ය පද්ධතියෙහි ස්ථාවරණවය සුරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාව මෙති දී මග හැර යා නො හැකි තවත් විශේෂ කරුණකි. දැනට දැක කිහිපයකට පෙරෙන ව මූල්‍ය ආයතන විසින් වික් වික් ක්ෂේත්‍රයන්ට වෙන්වේ; උනුහරුනු වශයෙන්, බැංකු නොවන මූල්‍ය පහසුකම්, රක්ෂණ පහසුකම්, කොටස් වෙළඳපොල ව්‍යාපාර කටයුතු ආදි වශයෙන් වෙන් වූ මූල්‍ය ආයතන ලෙසට කටයුතු කළ නමුත් ව්‍යාපාරානය වන විට දක්නට ලැබෙනුයේ වික් සීමා මායිම් වශයෙන් දැඩි ලෙසට වෙන් නොවූ මූල්‍ය ආයතන (financial institutions with blurred boundaries)³ සම්ඟයි. එමෙන් වික් ක්ෂේත්‍රයක කටයුතු කරන මූල්‍ය ආයතනයක උද්‍යත වන අවධානම් සහගත ස්වභාවයක් ඉතා ශිෂ්ටයෙන් විම ව්‍යාපාර ආයතනය හා සම්ග කටයුතු කරන ලබන අගෙනුන් ආයතන වෙත ද ව්‍යාප්ත වීමට ගත වනුයේ ඉතා සුළු කාලයීමාවකි.

ඇතෙන් ග්‍රීන්ස්පන් (Allan Greenspan)⁴ ප්‍රකාශ කරන පරිදි වික් බැංකුවක අවධානයක් තවත් බැංකුවක් වෙත පැතිරි යාමට සුළු හැකියාවක් ඇති අතර ප්‍රත්‍යන්තර වශයෙන් ද මූල්‍ය ආයතන අතර තිබෙන සඩායුයාව (interconnectedness) විම පැතිරි යාම ඉක්මන් කරවයි. විශේෂයෙන් ම මූල්‍ය ආයතනයක් විම අවධානම වික් මෙහි පැතිරි වැඩි තිබෙන පෙනී ගොස් ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන පද්ධතිය සළකන කළ සමාජමය වශයෙන් වි වි ආයතන කෙරෙහි පැවතින ආක්ෂ්‍ය හේතු කරුණෙන වික් කුඩා ආයතනයක ඇති වන අවධානම් සහගත තත්ත්වයක් වුව ද සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියට බලපාන අවව්‍යනමක් බවට පත්විය හැකි බව වි බල අවධානම් කෙරෙහි මහජනතාව දක්නට ප්‍රතිචාර මගින් හෙළි වේ.

මේ තත්ත්වය ව්‍යාපාර තත්ත්වයක් වුව ද සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියට බලපාන අවව්‍යනමක් බවට පත්විය හැකි බව වි බල අවධානම් කෙරෙහි මහජනතාව දක්නට ප්‍රතිචාර මගින් හෙළි වේ.

මහජන මුදලින් සෙල්ලම් කළ හැකිද?

මූල්‍ය ආයතන විසින් භාවිතා කරන ලබනයේ මහජන මුදල් විම ද නිරතුරුවම අවධානයට ලක් කළ යුතු කටයුතු මූල්‍ය ආයතන විසින් ස්විකාරික ව්‍යාපාරක කටයුතු වි නම් මූල්‍ය අතරමැදිකරණ (financial intermediation) කටයුතු සඳහා භාවිතා කරන ලබන්නේ මහජන මුදල් ය. බැංකු විසින් මහජනතාවගේ මුදල්

3. Good hart, Charles AE. "The organizational structure of banking supervision." Economic Notes 31.1 (2002): 1-32.

4. Wade, Robert. "The first-world debt crisis of 2007-2010 in global perspective." Challenge 51.4 (2008): 23-54.

හාවිතා කරන තාක් දුරට බැංකු ව්‍යාපාරය අනෙකුත් ව්‍යාපාරවලින් පැහැදිලි ව වෙනස් වන සුවිශේෂ ව්‍යාපාරයක් ලෙස පවතී. මහජන ගාර්ටන් (Garten) දක්වා ඇති පරිදි පොදු නියාමන හා අධික්ෂණ අධිකාරයකට යටි නොවන විට බැංකු විසින් බල ගන්නා මහජන මුදල් නිසි ලෙස ආයෝජනය නොකිරීමට ද අවකාශ පැවතී.

කෙසේ වෙතත් මූල්‍ය ආයතන නියාමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කිරීමේ අවශ්‍යතාව වඩාත් අවධාරණය කරන කරුණක් ලෙසට විම මූල්‍ය ආයතන මහජන මුදල් බැව ගැනීම දැක්වීමට හැකි ය. වික් වික් තනි පුද්ගල ගනුදෙනුකරවලිට ස්විකාරික අධිකාරිකම් වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම ප්‍රායෝගිකව ද්‍රේශකර වන අවස්ථාවන්හි දී මහජන මුදල් අනිසි භාවිතාවට විරෝධව පොදු නිති රිති හා රෙගුලයි ත්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි ය.

ආර්ථික යන්තුයේ දැකි රෝද

ආර්ථිකය තුළ මූල්‍ය ආයතන විසින් ඉවු කරන සුවිශේෂ කාර්යාලය ද කිසිසේත් ම අවතක්සේරු කළ හැකි නොවේ. මූල්‍ය ආයතන විසින් ආර්ථික කටයුතු උදෙසා අවශ්‍ය ප්‍රාග්ධනමය තාය පහසුකම් සපයම් මූල්‍ය අතරමැදිකරණය හරහා සංඛ්‍යා දායකත්වයක් සපයයි. විම කාර්යාලය මහාව සිදු කරන බවට තහවුරු කිරීම සඳහා විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවන් (Prudential Requirements) මත අභාෂ නියාමන රෙගුලයිවලට මූල්‍ය ආයතන යටි විය යුතු බව පිළි ගැනේ. වි බැවින් තනි මූල්‍ය ආයතනයක කටයුතුවල විවක්ෂණයිල්වය තහවුරු කිරීම මගින් සමස්ත මූල්‍යපද්ධතියෙහි ම විවක්ෂණයිල්වය සුරුයිම සඳහා පොදු අධිකාරයක් මගින් පහවනු ලබන වික් රෙගුලයි උපකාර වේ.

හිටුපු ඇමරිකානු ජනාධිපතිවරයෙක් වන රෝසෝවේල්ට් (Roosevelt)⁵ විසින් බැංකුවල සුවිශේෂ කාර්යාලය සිළුබලු මත පළ කරමින් "bank put depositors money to work to keep the wheels of industry and of agriculture turning round" යන ප්‍රකාශය කරන ලදී. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිචාර්ති ත්‍රියාත්මක කිරීමේ මාධ්‍යයක් වශයෙන් (Monetary policy transmitter) හා ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියෙහි (Payment and settlement system) ප්‍රමුද ත්‍රියාකරුවෙකු වශයෙන් මූල්‍ය ආයතන විසින්; විශේෂයෙන් ම බැංකු මගින් සිදු කරන ලබන සුවිශේෂ ආර්ථිකයක් තුළ ව්‍යාපාර සුවිශේෂත්වයක් උදුලත ආයතන විවක්ෂණයිල්ව කටයුතු කරමින් සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ ස්ථානිකාව ආරක්ෂා කිරීමට කටයුතු කිරීම තනි තහවුරු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ද, බැංකු හා බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනවලට අව්‍යාව විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවන් නියම කර

5. Garten, Helen A. "Regulatory Growing Pains: A Perspective on Bank Regulation in a Deregulatory Age." Fordham L. Rev. 57 (1988): 501.

6. More important than Gold" FDR's first fireside chat-History matters <historymatters.gmu.edu/d/5199/>

ඇත. වික් පාර්ශ්වයකට ණය බලුදිය හැකි සීමාව තියම කිරීම (single borrower limit), සම්බන්ධීත පාර්ශවයන් සමග කෙරෙන ගෙවුදෙනු සීමා කිරීම (related party transactions), ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව පිළිබඳ රේඛුලසි (capital adequacy ratio), අශ්‍රීය ණය (non-performing loans) පිළිබඳ වූ රේඛුලසි සහ සාමාජික යහා පාලනයට අනුල නියමයන් (corporate governance) යනාදිය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පහවා ඇති වෙබඳ විවෘත්තා අවශ්‍යතාවන්ට උදාහරණ වේ.

ගෙවා ගැනීමේ සහ මග පෙන්වීමේ මෙහෙවර

බැංකු ඇතුළු අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කළ යුතු බව අවධාරණය කෙරෙන තවත් හේතුවක් නම්, විම මූල්‍ය ආයතන ව්‍යුහාරය ස්වභාවයන්ට අවබුදුනම් සහගත වීමයි. බැංකු විසින් වත්කම්වලින් කොටසක් පමණක් දුවශිල වත්කම් ලෙස තබා ගැනීම (Fractional reserve system) වත්කම් හා වගකීම් අතර පවතින අසමතුලීතතාව (Assets and liability mismatch) ප්‍රාග්ධිය අවම වීම හා අවබුදුනම්සහගත වත්කම් තබා ගැනීම යනාදී කරුණු හේතු කරුණෙන බැංකු ඇතුළු මූල්‍ය ආයතනවල ව්‍යුහාරක කටයුතුවල අවබුදුනම්සහගත හාවයක් පතිත කරවයි. විම අවබුදුනම් උද්දේශ වීම පාලනය කරමින් හා වමයින් සමස්ත මූල්‍ය ආයතන පද්ධතියට ම අතිකර බලපෑම් වළුල වීම අවම කිරීම සඳහා පොදු අධිකාරයක් විසින් පහවන රේඛුලසි ඉවහල් වේ.

මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයෙන් රඟය මගින් හා පොදු අධිකාර ආයතන මැයින් බොදුදා සහන ව්‍යාමාර්ග (Public safety nets) පැවතීම ද වඩාත් අවධාරණය ලක් කළ යුතු ක්ෂේපුයයි.

2008-2009 කාලය තුළ උද්දේශ වූ ගෝල්ඩ මූල්‍ය අර්බුදුයන්හි දී මූල්‍ය ආයතන අවබුදුනම්සහගත තත්ත්වයන්ගෙන් මුද්‍රාවීම සඳහා රජය මගින් හා පොදු නියමන අධිකාර ආයතන මගින් සහනවාදී ප්‍රතිපත්ති (bailout packages) ව්‍යාමාර්ග ප්‍රාග්ධනයක් විය.⁷ මෙම ව්‍යාමාර්ග යටතේ දුද ගෙවන පොදු මහජනතාවගේ මුද්දේ ගොනුගෙන මූල්‍ය ආයතන අවබුදුනම් අවම කිරීම විනාර්ථ යෝග නොවන බවත්, විමයින්, අවබුදුනම් කළමනාකරණය (risk management) නිසි ලෙස නොකර යම් රාජ්‍ය ආයතනයක් තමන් ගෙවා ගුණ ඇතැයි අපේක්ෂාවෙන් මූල්‍ය ආයතන කටයුතු කරන බවත් රේක මතු විය.

කෙසේ වෙතත්, අවසාන නිය දෙන ආයතනය (Lender of last resort) වශයෙන් කටයුතු කිරීම හා තැන්පත රක්ෂණ අරමුද්ල් (Deposit insurance funds) ව්‍යාමාර්ග කිරීම වැනි සහන ව්‍යාමාර්ග ලෙසකේ බොහෝමයක් රටවල නියමන අධිකාරීන් විසින් මූල්‍ය ආයතනවල අර්බුදුයන්ට පිළියම් සෙවීමෙන් දී ව්‍යාමාර්ග කරනු ලබයි.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් දුව්‍යිලතා ගටවු (Liquidity

7. Mishkin, Frederic S. Over the cliff: from the subprime to the global financial crisis. No. w16609. National Bureau of Economic Research, 2010.

Constraints) වලට මුහුණා පා ඇති මුදල් සමාගම් සඳහා හඳුන්වා දුන් දුව්‍යිලතා අධිකාර වැඩසටහන (Liquidity Support Scheme), පොදු නියමන අධිකාර ආයතනයක් විසින් ව්‍යාමාර්ග කරන බැංකු සහන සැලසීමේ ප්‍රතිපත්තියකට හිසුයායි.

යෙලාක්ත අයුරින් රඟය හෝ වෙනත් පොදු අධිකාර ආයතනයක් විසින් අර්බුදුකාර අවස්ථාවන්හි දී මූල්‍ය ආයතනවලට සහන සැලසීමේ දී විම ආයතනවල ව්‍යාමාර්ග අධික්ෂණයට හා නියමනයට ලක් කිරීම සඳහා අවස්ථාවක් පැවතිය යුතු ය. මහාචාර්ය ලක්තා ප්‍රකාශ කරන අන්දමට වැඩි දිනයකදී මූල්‍ය ආයතනවල සහනයට නියමන අධිකාරයක් පැමිණේ නම් වැඩි රහිත දිනයක දී විම ආයතනවල ව්‍යාමාර්ග පරික්ෂා කිරීමට නියමන අධිකාරයට ගැකිවිය යුතුය. ("If I assist you in a rainy day, I want to monitor you in a sunny day")⁸ ඒ අනුව මූල්‍ය ආයතන උදාහරණ උදාහරණ ව්‍යාමාර්ග බඩුදීම විම ආයතන නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කිරීමේ අවශ්‍යතාව තහවුරු කරවයි.

අර්ථිකමය හේතු අනුව මූල්‍ය ආයතන අධික්ෂණයට හා නියමනයට ලක් කිරීමෙන් අවශ්‍යතාව (Economic rational of financial regulation)

ලෙල්වින් (Llewellyn)⁹ වැනි අර්ථික විශේෂයෙන්ගේ මතය නම් මූල්‍ය වෙළෙදපොලවල් සහ ආයතන බිඳ වැරීමකට ලක් වන අවස්ථාවන්හි දී පමණක් නියමන අධිකාරයක් අවශ්‍යවන බවයි. කෙසේ වෙතත් බෙන්ස්ට්වින් (Benston)¹⁰ වැනි විශේෂයෙන්ගේ අදාළක නම් වෙළෙදපොල බිඳ වැරීම අධි තක්සේරුවට ලක් කළ ප්‍රකාශයක් බවත් යම් යම් බිඳ වැරීම මූල්‍ය වෙළෙදපොල තුළ සිදුවන හමුත් මූල්‍ය ආයතන නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය නොවන බවයි.

මූල්‍ය වෙළෙදපොලක් තුළ පවතින ඇතැම් එකාධිකාර ආයතන සමස්ත මූල්‍ය ආයතන පද්ධතියට ම බලපෑම් ඇති කළ භැංකි බවත් විවිධ ආයතන නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කළ යුතු බවත් මතයි. උදාහරණයක් ලෙසට ගෙවීම හා පියවීම් පද්ධතියක් තුළ පිහිටි නියාමනය ආයතනයක් දැක්වීමට හායි ය. එකාධිකාර ස්වභාවය හේතු කරුණෙන සමස්ත පද්ධතියට ම බලපෑම් කිරීමට ඇති භැංකි ආයතනයක් අපේක්ෂාවෙන් මූල්‍ය පද්ධතියක පවත්නා විඳු ආයතන සම්බන්ධව යම්කිස් පාලනයක් පැවතිය යුතු වේ.

අවහිරතා (Constraints) සහ බාහිරතා (Extern alities)

අර්ථික විශේෂකයන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන තවත්

8. Rosa, M. "Central bank independence and financial stability." (2009).

9. Llewellyn, David T. The economic rationale for financial regulation. London: Financial Services Authority, 1999.

10. Benston, George J., and George G. Kaufman. "The appropriate role of bank regulation." The Economic Journal (1996): 688-697.

මතයක් නම්, මුලා ආයතන ක්ෂේත්‍රය තුළ උද්‍යෝග වන අර්බුදකාර තත්ත්වයක් ආර්ථිකයේ සෙසු අංශයන් කර ද ව්‍යාපෘති වීමට ඇති හැකියාව ජේතුකරගෙන, මුලා ආයතන නියාමනයට හා අධීක්ෂණයට ලක් කළ යුතු බවයි. උච්චාත්‍යායක් ලෙසට 2008-2009 ගෝල්ය ආර්ථික ආර්බුදයේ දී බැංකු ක්ෂේත්‍රය තුළින් මත වූ අර්බුදය ආර්ථිකමය අර්බුදයක් බවට අවසානයේ පත්වීම ගත හැකි ය. ආර්බුදයට ලක් වූ බැංකු හා මුලා ආයතන මගින් මුලා පහසුකම් සඡපයීම අඩාල වූ විටක ආර්ථිකයේ තිෂ්පාදන කටයුතු අඩංගු වීමටද විය හේතුවක් වන බැවින් රටක ආර්ථික වර්ධනයෙහි පසුබිජමට ලක් කෙරෙයි. විඛැවින් මුලා ආයතනවල නියාමනයේව පාලනයට ලක් කිරීම සමස්ත ආර්ථික ප්‍රගමනයට ම ඉවහුල් වේ.

විමෙන් ම බැංකුවක් හෝ මුලා ආයතනයක් බිඳ වැට්ටිමක දී ඇතිවිය හැකි සමාජමය හා ආර්ථිකමය පොදු බලපෑම විසේ බිඳ වැට්ටිමට ලක් වූ තති ආයතනයට දැඟීමට වන පාඩුවට වඩා ඉහළ අගයක් යුත්ත වේ. විඛුද සමාන බැහිරාත (negative externalities) අවා ආයතනය විසින් ම දාය ගැනීමට සැලැස්වීම සඳහා මුලා ආයතන වෙත නිකුත් කරන නියාමන රෙගුලැසි අදාළ කරගත හැකි බවටද තර්කයක් පවතී.

තොරතුරු කළමනාකරණයේ අසමතුලික උච්චර

මුලා ආයතන වෙළෙඳපාල පද්ධතියක තීබෙන්නාවූ ප්‍රධාන ම දුර්වලතාවක් හා මුලා ආයතන නියාමනයට ලක් කිරීමේ අවශ්‍යතාව තහවුරු කරවන්නාවූ කාරණයක් ලෙස තොරතුරු අසමතුලිත හාවය (information asymmetry) තැනෙනාත් මුලා තොරතුරු ගොඳු ගැනීම් අසාධාරණ වාසි බ්‍රඛ ගැනීම ඉදිරිපත් කළ හැකි ය. විශේෂයෙන් ම මුලා පහසුකම් සපයන බැංකු හා අනෙකුත් මුලා ආයතන සතුව ව්‍යායෙන් ගනුදෙනුකරුවන්ට වඩා වැඩි තොරතුරු ප්‍රමාණයක් ඇත. ලෙස්වින් ප්‍රකාශ කරන පරිදි වඩාත් දැනුවත් වූ තීරණයක් (informed decision) යම් මුලා ආයතනයක ආගේෂනය කිරීමේ දී ගැනීම සඳහා අදාළ මුලා ආයතනය පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් තොරතුරු ගනුදෙනුකරුවන් සතුව පැවතිය යුතු ය. මහාචාර්ය වාල්ස් ගුඩ්හාට්ටේ (Prof' Charles Goodhart)¹¹ මතය ප්‍රකාර ව ගනුදෙනුකරුවන්ට අමතර ව විස් මුලා ආයතනයක් තවත් මුලා ආයතනයක ණය ගෙවීමේ හැකියාව විමසීමේ දී හා රටය විසින් මුලා ආයතනයන්හි මුලාමය ගැනීම් පිරිස්සා බැඳීම සහ කාරණා උදෙසා මුලා ආයතනයන්ට අදාළ තොරතුරු ප්‍රහසුවන් බ්‍රඛගත හැකිවිම අවශ්‍ය වේ. ඉහත සඳහන් පරිදි මුලා ආයතන මගින් අදාළ තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම තහවුරු කිරීම සඳහා පොදු අධිකාරියක් මගින් නිකුත් කරනු ලබන නියාමන රෙගුලැසින් වැදගත් වේ.

මුලා ආයතන නියාමනයට හා අධීක්ෂණයට ලක් තොකිරීමට පස්ස කරනු දැක්වන බෙහෙස්වන් වැනි රටකයන් ප්‍රකාශ කරනු ලබන මතයක් නම් මෙසේ මුලා තොරතුරු අනාවරණය කිරීම අනිච්චය කිරීම, වාසිදායක ප්‍රතිච්ලයන්ට වඩා අහිතකර

11. Davis, A. G. "Relationship between Banker and Seller under a Confirmed Credit" LQ Rev. 52 (1936): 225.

තත්ත්වයන් උද්‍යෝග කරවන බවයි. ව්‍ය තොරතුරු ගැවීමනාය කිරීමට අයෝරකයන්ට කාලයක් හා යම් වියදුමක් උද්‍යෝග සිදු වීමත්, මුලා ආයතන මගින් සපයන ඇතැම් සේවා ඉතා සංකීර්ණ ස්වභාවයෙන් යුතු වීමත් එට හේතු ලෙසට ඔහු ඉදිරිපත් කරයි.

මුලා ආයතන මගින් අවා මුලාමය තොරතුරු ජනනාවට හෙළි කිරීම අවධාරණය කිරීම පොදු අධිකාරී ආයතනයකට හැකි නමුත්, විකි තොරතුරු කෙනෙක් දුටුට සාමාන්‍ය මහජනතාවට තේරුමේ ගත හැකි ආකාරයෙන් ඉදිරිපත් කරන්නේද යන්න සලකා බැංකුමේදී අදාළ නියාමන රෙගුලැසිවල එලඹාසිර්වය ද ප්‍රශ්නගත කරන තරම්ව ව්‍ය තොරතුරු සංකීර්ණ ස්වභාවයක් උසුහු බව ඇතැම් විටෙක නිර්ක්ෂණය වේ.

සාක්ෂරතාවයෙන් ඉහළ රටක් ව්‍යවද මුලා තොරතුරු විශේෂ්‍යමනාය කර ආගේෂන තීරණයන් ගැනීම ශ්‍රී ලංකාව තුළ ද විතරු දුටුට පවතින වූ ප්‍රවන්තාවක් බව දක්නට නොමැත. විඛුද සංස්කරණය වට්ටිවාවක් තුළදී මහජනතාවට වඩාත් පහසුවෙන් අවබෝධ කරගත හැකි ආකාරයට මුලා තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා අදාළ රෙගුලැසි සහ නිති රිති මගින්ම පෙළුම්වීම වඩාත් ප්‍රායෝගික වනු ඇත.

නිදහස් ආර්ථික ලේකයේ ගනුදෙනුකාර සිර කළවුරු?

බැංකු ඇතුළු අනෙකුත් මුලා ආයතනයන්හා අධීක්ෂණයෙහි ඉහත සාකච්ඡා කළ පරිදි වාසි සහගත තත්ත්වයන් දැක්නට ලැබෙන නමුද ඇතැම් විවාරකයින්ගේ මතය නම් ගිවිසුම් තීරණ ප්‍රමුඛ කරගත් ප්‍රදේශුල නීතිය මගින් ද මුලා ආයතන නියාමන සහ අධීක්ෂණයෙහිදී අපේක්ෂිත කරනු සුපුරාගත හැකි බවයි. මුලා ආයතනයක් හා ගනුදෙනුකරුවෙකු අනර ඇත්තේ ගිවිසුම්ගත සඩහාවක් (contractual obligation)¹² ව්‍යත් මුලාමය වගයෙන් මෙයම මුලා ගනුදෙනුවකට අනුගමනික කරනු පිළිබඳව දැනුවත්තාවය අනුෂ්‍රාපිත බෙහෙළි විට වඩාත් දැනුවත් පාර්ශ්වය වන්නේ අදාළ මුලා ආයතන වන බැවින් ගිවිසුම් තීරණයෙහි ප්‍රකට කරනුකූල් වන ගිවිසුමකට ව්‍යාපිත පාර්ශ්වයන්ට තීබෙන්නා වූ තීදහස (freedom of contract) අනිසි ලෙස ව්‍ය ආයතන සියන් හාවිතා කරන බව පෙනී යයි. අසාධාරණ ගිවිසුම් තීරණ (unfair terms) හා ගනුදෙනුකරුවන් නොමග ගැනීම සහ කරනු ඇත්තේ අන්තර්ගත කිරීමත් මුලා ආයතන හා ව්‍යාපිත ගිවිසුම්වලදී අනාවරණය වන අවස්ථායෙහි ලක්ෂණයක් වේ.

යම් මුලා ආයතනයක් හා ව්‍යාපිත ගිවිසුම් ආණිත ගැටුල උද්‍යෝග වන අවස්ථාවන්හිදී එ සඳහා අදාළ ත්‍රියාමාර්ග, අදාළ ගිවිසුමට සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන් සඳහා පමණක් සීමා වන බැවින් සමස්ත මුලා ආයතන ප්‍රදේශිතය හා අභ්‍යවම ව්‍යඛන විසුද්ධී ගැලුවාලුසි ගැනීම සහ නියාමනයෙහි උද්‍යෝග සිදු බැංකුලේ උද්‍යෝගයක් වේ.

12. Reducing the regulatory burden: the way forward. Australia. Productivity Commission, 2006.

ନିଦିଯ ପ୍ରତି ଅତର ଶେ କାଳିମା ହେଲେକି କିମ୍ବାତିଲାଇ ଶିଥାମଳକୁ ଦୂରମର୍ଦ୍ଦ କିଟି ଲେ. ବିଜୀବିନ୍ଦ ବୋହେନ୍ ଶିଥିକ ତତି ତତି ପ୍ରତ୍ୟାମଳଙ୍କ ଉଚ୍ଚରେଖା ମୁଲଙ ଆଯନକାନ୍ତିରେଣ୍ କିଟି ବନ୍ଧନ୍ତା ବୁ ଅକ୍ଷୁଦିରଣ୍ଯାନ୍ତିରେ ଶିରେତିବ ଶିଖିବର ଗେତୀମର ତର୍ଫେକି ଶିମ ମନ୍ଦିରାଳୀ କେବଳକାରୀ କିମ୍ବାତିଲାଇ. ଲିଙ୍ଗରେଖା ବିନ୍ଦେ ବୁବନ୍ ପୋଦ ଅଦିକାରୀଙ୍କ ମରିନ୍ ମୁଲଙ ଆଯନକାନ୍ତିରେ କିମ୍ବାତିଲା କିମ୍ବାତିଲା କାଳିମା ବିଲାପିବେଠିବେଳନ ରେତୁଲାକି ନିମିତ କିରିମ ତୁଳିନ୍ ଅକ୍ଷୁଦିରଣ୍ଯ ଖା ଆଯେଗି ମୁଲଙ ପରିଵିଦଙ୍କ ଅନୁଗମନଙ୍କ କିରିମର ଖା ଅଛାଲ ନିଯାମନ ରେତୁଲାକିନ୍ ଲାଲେକାନଙ୍କ ନିରିମିଲାଇ ଶିରେତିବ ଶିମ ପୋଦ ଅଦିକାରୀଙ୍କ ହେଲେକି ଶିଖିବର ଗୁ ହେତି ଅତର ଶିଯ ଶିଦିମନ୍ ମୁଲଙ ଆଯନକ ପଢ଼େତିରେଖା ବେତି କିରିମର ପରିଵିଲାଲକ୍ ଦ ଶପଦ.

සීමා බැමි බිඳු හැර නිදහසේ කටයුතු කිරීම

බඳව අනුල මූල්‍ය ආයතන සඳහා බලපෑවක්වෙන රේගුලසි අනුව කටයුතු හිරුමේදී අභාෂ මූල්‍ය ආයතනවලට එම හිත රේගුලසි පිළිපැදිම සඳහා පිරවායක් දැරූමට සිදු වන බවත් (compliance cost) දැකී රේගුලසි හේතු කරගෙන මූල්‍ය ගුණදෙනුවල අකාර්යක්ෂමතාවක් දැනගත වී විය සමස්ත පදනමියටම බලපෑම් කළ නැති වන බවත් විවාරක මත පවතී.

இலங் அய்னத முகின் யம் யம் நவமு இலங் கேவு ஹ இலங் தீவிர்ப்பாடுங் கோயு டெக்னிக் (innovations) கிர்மூட் தீயானங் ஹ அடிக்கீழ்நு ரெஷுலாகி ஹேவு கரங்கை அடெர்பானத் வங சிவ தவத் விவேலங்கை. இலங் அய்னத அதர் தரங்கொர்த்துக் (competition) ஒப்பின் விவாத் கூர்யக்கீழ்ம கேவுவக் லக்ஷ்ணதுவுட சூப்பீடும் ஹக்கிவுங் காலுத் தீயானங் ரெஷுலாகி முகின் விலங் தரங்கொர்த்துக் கீமா கரங்கை விவரித காரணத்து பல்கூகு வே. போடு அடிகொர் ஆயதங்களும் அல்ல தீர்ண ஹ தீயாபரிப்பாறீஸ் சுமிக்கீடுவு விடகீமும் கூக் கிரம (accountability) கிழிவிலும் டெக்னாக் தத்துவங்கை ஹ இலங் கேவு பிளிவிலும் ஆதி விஷேஷங்கூ டூஞும் அவம் வீம ஹேவு கரங்கை தீயானங் ஹ அடிக்கீழ்நு கீரம் டப்பரிம கூர்யக்கீழ்மதுவங்கை கூல ஹோகை விவரித் தீடுகீச் இலங் வேலேஷபோகுவு பக்கீழ்வு கரங்கூ டக்கீவுங் விவாரக மதயகை. கேகே வேதத் மேலங் அவகீஸ்டாகு தத்துவங்கை மத ஹரவீம் சுல்லூ தீயானங் அடிகொர்த் தார் மனு சுமிக்கீட்டு (coordination between regulators) பவத்து டெக்னிம், இலங் டப்கரான் (financial instruments) கிழிவிலும் தீயானங் அடிகொர்த் தூஞுவத் வீம ஹ யாக் கீஞ் விதிவிர்த்தமான இலங் வேலேஷபோகுவு ட்ரீத கே டேக்லீம் சுகாடி பியார் கெத ஹக்கிவு.

ස්වයං නියාමන ස්වයං අධික්ෂණ තර්කන

K Dowd¹³ වැනි ර්වකයන්ගේ අභ්‍යන්තර නම් තැන්පතු රක්ෂණ අරමුදල් (deposit insurance funds) පවත්වා ගැනීමට නා අවසාහ තාය දෙන්නා (Lender of last resort) වශයෙන් පහසුකම් කැපයීම සඳහා පොදු අධිකාරයක් තොමැන් විවේක තමන්ගේ තැන්පතු මුදල් අමුත් විමෝ අවබ්‍යන්ත පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත්ව සිරින බැවත් මහජනතාවගේ විම නිර්ක්ෂණයම මුලු

13. Dowd, Kevin. "The case for financial laissez-faire." The Economic Journal (1996): 679-687.

ଆଯନନ୍ଦାଙ୍କ ଶିଦିମଠର୍ମହାପାଇ ଛୁର୍ଦଳିମର ପ୍ରମାଣିତର୍ମ ଭବାଦି. ବିଜେନ୍ଦ୍ର ବୁ ଆନେକବ୍ରତ ଭୁଲସ ଆଯନନ୍ଦ ତିକ୍ରମନ୍ଦ ବୁ ଅଦୀନ୍ତଶ୍ଵର ପରେତି ଶିବାରକୁଙ୍କ ତବ୍ରିତ୍ରିପତି ଉଦ୍ଦିତିପତି କରନ୍ତୁ ଦବନ ମତାଙ୍କ ନମି ଶିକ୍ଷି ଭୁଲସ ଆଯନନ୍ଦଙ୍କ ଟ୍ରେଣ୍ଟର ବିନ ଫ୍ରେନ୍ଡିଲ୍ଡାର ତରନ୍ତେବ୍ୟଙ୍କ ତବ୍ରତ ଆଯନନ୍ଦଙ୍କ ବେଳ ପାତରିମ ମନ୍ତର୍ମ କଲମିତ୍ତ ଭୁଲସ ପଦ୍ଧତିଦିଵ୍ୟବିମଳାର ଭବାଦିତ ଆଯନନ୍ଦଙ୍କ ଏହି ଶିକ୍ଷିଗତ ହୋଇଥିବ ଭବାତ ଅର୍ଥବ୍ୟାପାର ଲକ୍ଷ ବ୍ରା ଆଯନନ୍ଦଙ୍କ ତବ୍ରତ ଭୁଲସ ପଦ୍ଧତିଦିଵ୍ୟବିମଳାର ଭବାଦିତ ଆଯନନ୍ଦଙ୍କ ଏହି ଶିକ୍ଷିଗତ ହୋଇଥିବ ଭବାତ ଅର୍ଥବ୍ୟାପାର ଲକ୍ଷ ବ୍ରା

କେବେ ବେତର୍ ବୁଦ୍ଧିଶ୍ରୀ ହା ଦୈତ୍ୟ ସନ୍ତିଲେଖିତ ପରିଷକଳି
ଶାଲାଯେଣିହୁ ସମନ୍ତରେତ ପରିତମାନ ତୋବ ତୁଲ କୁରେକୁହେ ପିତାଯେହୁ
କୁବି ତୁଲା ଆଯତନାଯକ ତଥା କୃତ୍ତିଗତ ବନ ଅବଧୁନାମିକାର ତନ୍ତ୍ରପରିଵାର
ମନୀର୍ଦ୍ଧ କିତିପରିଯକ୍ଷ ତୁଲ ତୋବ ପ୍ରାଚୀ ପ୍ରାଚିତ ବିଦ୍ୟ ହାକି ଆତର,
ଶିଂଗଲହୁରେ ହୋଦ୍ଦରିନ୍ହ ରୋକ୍ ଦିବେନୁଲେ ଅର୍ପିଦ୍ଵିଦ୍ୟ ରୀତ ମନ୍ତା
ନିର୍ଦ୍ଦୟନକ୍ଷ ବେ.

Shela Dow වැනි රාජකාරීන්ගේද මතය වී ඇත්තේ නියමතයට හා අධික්ෂණයට යටත් තොවන ආයතන ප්‍රායෝගික තොවන බවත්, අවසානයේදී මූල්‍ය ආයතනවලට සහාය වීමට පොදු අධිකාරියකට සිදුවන බැවත් මූල්‍ය ආයතන තියාමන රෙගුලසිට්වලට යටත් තොකර තිබේ ම මෑල රිතින බවයි.

වර්තමාන මූල්‍ය ආයතන පදනම්විත් සම්බන්ධව අභ්‍යාවත රටවල රුපෙන් වෙත පැවතී ඇති වගක්ම සලකා බෙහෙත කළයේ මූල්‍ය ආයතන පදනම්විත් ස්ථාවරත්වය පවත්වාගෙන ගාම බොහෝ රටවල ප්‍රමුඛත්වයක් දරන රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් වන බව පෙනී යි. මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති තියාත්මක කිරීමේදී ද මුදල් සංප්‍රාප්ති ප්‍රධාන අංශයක් ඉල්ලුම් තැක්පතු (demand deposits) වලට නිමවන බැවින් බැංකු ආයතන නියාමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කළ යුතුම වන බවට තර්කයක් පවතී. බැංකු විසින් අනුගමනය කරනු ලබන සාම්ප්‍රාප්තික ණය බෙඳාමේ නිර්ණ්‍යකායයක්හිදී අඩු ආදායම් ලබන පිරිස් ඉවත් විය හැකි බැවින් පොදු නියාමන අධිකාරියක් විසින් බැංකු හා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධව රෙගුලසි නියම කිරීමේදී සමාජයේ ව්‍යුහ වර්පණය දැඩි පිරිස්වලටද මූල්‍ය පහසුකම් ලද හැකි අයුරින් නිති මාලාවන් නියම කළ හැකි විම ද (public interest in banking) නියාමන හා අධික්ෂණ ක්රියාත්මක ව්‍යුහ නිර්මාණ දී ඇ හෙළයි.

වැලඳාడී නියුමන-අධික්ෂණ දැක්මක් කරා....

කෙකේස් වෙතත්, මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධව නිකුත් කරන බඩන රෙගුලාසි මගින් තරගකාරීත්වය හා වෙළුද්‍යාල හියාවුමහන් අධිපත්‍ය තොටිය යුතු අතර මූල්‍ය ආයතන පදනම්වය තිබෙන අසම්පූර්ණතා හා අසමතුලිතතාවන් නිවාරද කිරීමටත් මූල්‍ය ආයතන බිඳ වැටීම වළකාලීමන් ව්‍යුහ රෙගුලාසිවල අරමුණ විය යුතුය. අදාළ නියමන රෙගුලාසින් ඉහත අරමුණ සඳහා කාරෝයේෂමව ගෙවා ගැනීම වැදගත් වන අතර පමණ ඉක්මවා

ගෞස් මූල්‍ය ආයතන අධික්ෂණයට හා නියමනයට යටත් කිරීම (overregulation) ද ඇතැම් විට අසාර්ථක ප්‍රතිච්‍රිත ප්‍රතිච්‍රිත කරවිය භැංකිය. කාර්යක්ෂම අයුර්න් අඛාල තීත් ක්‍රියාත්මක කරවීම මගින් ජේවායෙහි තරු තහවුරු කිරීම ද අත්‍යවශ්‍ය වන අතර තීත් පොත්වලට පමණක් සීමා වූ නියමන රේගුලැසින් මූල්‍ය ආයතන පද්ධතියෙහි ස්ථාපිතාවය සුරක්ෂිත විතරම් රේකුලක් නොසපයයි.

සමස්තයක් වශයෙන් සලකා බලන කළ මූල්‍ය ආයතන විසින් ස්වයේනව කටයුතු කිරීමේදී ලහ උස්සීමේ පරමාර්ථයෙන් මහජනතාවට හා ආර්ථිකයි අනිතකර පුළුව්පායන් අනුගමනය කිරීමට ඇති තැක්සෑව ඉහළ වන බව මැත කාලීන මූල්‍ය අරුබුදයන් හා මූල්‍ය ආයතන විසින් සිද කරන ලද වාචික ගනුදෙනු මගින් හෙළි වී ඇති හෙයින් බැංකු හා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන අධික්ෂණයට හා නියමනයට ලක්කර ජේවායෙහි යහපාලනය තහවුරු කිරීම මගින් සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියෙහිම ස්ථාවරත්වය සුරක්ෂිත කිරීම වැදගත්ය.

විසේ නියමන හා අධික්ෂණ කර්යනාරය පොදු අධිකාරියකට (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වැනි) පමණක් පවතු ගනුදෙනුකරුවන් වන මහජනතාවට තමන් මුදල් ආයෝජනය කළ ආයතනය පිළිබඳව කරුණු නොවීමකා සිටිය නොහැකි අතර අඛාල මූල්‍ය ආයතනයෙහි ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳව මහජනතාවද නිරහැර අවධානයෙන් සිටිය යුතුය.

මෙම ලිපියෙන් සාකච්ඡා කළ පරිදි මූල්‍ය ආයතන අධික්ෂණයට සහ නියමනයට ලක් කිරීමේ වාසීදායක තත්ත්වයන් දක්නට

ලැබෙන නමුත් යම් කිසි මූල්‍ය ආයතනයක් කිසිසේග්ම කඩ වැරේමට ඉඩ නොහරින ආකාරයේ පරම සුරක්ෂිත බවත් කිසිද ආකාරයක නියමන-අධික්ෂණ ක්‍රියාවලියකින් බලාපොරුත්තු විය නොහැකි බව ද අවධාරණය කළ යුතුය. යම් විවිධ්‍යාතා නියමයන්වලට අනුගතව මූල්‍ය ආයතනයක් කටයුතු කරන බවට වූ තහවුරුවක් විකි ආයතන නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කිරීමෙන් ලැබෙන අතර මූල්‍ය ව්‍යාපාරයන්හේම පවතින අවදානම්සහගත ස්වභාවය හේතු කරගෙන විසේ නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් කරන ආයතන ව්‍යවද පර්ඩුදයන්ට ගොදුරු වීමේ ඉඩ කඩ පවතී.

කෙසේ වෙතත් කිසිසේග්ම නියමනයට හා අධික්ෂණයට ලක් නොවන ආයතනවලට වඩා පොදු අධිකාරියක පාලනයට යටත් මූල්‍ය ආයතන ජාලයක් සමස්ත මූල්‍ය ආයතන පද්ධතියෙහි ස්ථාවරත්වයට හා මහජන අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත වැදගත් වන අතර වැඩඳු ආයතන ජාලයක් උදෙසා නිකුත් කරන රේගුලැසින්හි කාලීන හාවය ද විකි අරමුණ ඉටු කර ගැනීමෙනිද අනිජයින් එලුවයි වේ. කවිර හෝ මූල්‍ය ආයතනයක ව්‍යාපාර කටයුතු අඛාල නියමන රේගුලැසින් හා අනුගතව නීත්‍යනුකූලව සිද කිරීම විකි ආයතනයෙහි කළමනාකාරීත්වය හා සේවකයන් සතු වගකීමක් වන බැවින් සාම්ප්‍රදායක යහ පාලනය (corporate governance) ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම ඇද ද්‍රව්‍යෙන් විවෘත විසේ පාලනය නියමන හා අධික්ෂණ කුම වේදය ලෙස දැක්වීය භැංකිය.

මුදල් සහ මුදල් සැපයුම

කසුන් විශේෂීන්, මහේෂිකා පෙරේරා, ආර්ථික පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

විනිමය මාධ්‍යයක් ලෙස ක්‍රියාකරන පොදු පිළිගැනීමක් ඇති ඕනෑම දෙයක් මුදල් ලෙස හැඳින්වේ.

මිනිස් සමාජයේ ආරම්භය වනාහි සැම පුද්ගලයෙකුම තමාට අත්‍යවශ්‍ය දේ තමා විසින් ම නිපදවාගත් ආර්ථික රටාවක් පැවැති සමාජ ක්‍රමයකි. නමුත්, මිනිස් සමාජය ක්‍රමයෙන් වර්ධනය විමත් සමග මිනිස් වුවමනාවන් පුලුල් වූ අතර, ඒ සියලුම වුවමනාවන් තමන් විසින් ම සපුරා ගැනීමට අපහසු තත්ත්වයක් ඇති විය. එබැවින්, තමාට අතිරික්තව නිපදවිය හැකි දේ නිපදවා අන් ඇය සමග ඩුවමාරුකර ගැනීමට සිදු විය. මේ හේතුවෙන්, එතෙක් ආර්ථිකයේ පැවති නිෂ්පාදනය හා පරිභේදනයට අමතරව ඩුවමාරුවද ආර්ථිකයට එකතු විය. ඩුවමාරුව සඳහා මාධ්‍යයක් සෞයා ගැනීම සඳහා මිනිසා ගත් උත්සාහයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හාන්චියකට හාන්චියක් ඩුවමාරු කරගැනීම හෙවත් සාපු ඩුවමාරු ක්‍රමය (Barter System) හඳුනා ගන්නා ලදී.

නමුත්, මෙම සාපු ඩුවමාරු ක්‍රමය තුළ පැවති දුර්වලතාවයන් හේතුවෙන් එම ආර්ථික රටාවෙන් මිදි පොදු ඩුවමාරු මාධ්‍යයක් සෙවීමට මිනිසා උත්සුක විය.

සාපු ඩුවමාරු ආර්ථික රටාවේ ඇති වූ දුර්වලතා කිහිපයක් පහත පරිදි වේ.

1. මිනිස් වුවමනා අතර සමානාත්මකාවයක් නොමැති වීම (ද්වික සම්පාදනය)
2. හාන්චි ඩුවමාරුවේදී ප්‍රවාහනය කිරීමේ දී ඇති වන අපහසුතා
3. ඇතැම් හාන්චි කල් තබා ගත නොහැකි වීම
4. ගනුදෙනු ප්‍රසාරණයට බාධාවක් වීම
5. ඩුවමාරු අනුපාතයන් පිළිබඳව පොදු මිමිමක් නොමැති වීම
6. කුඩා ගනුදෙනු සිදුකළ නොහැකි වීම
7. ආර්ථික වර්ධනය සීමා වීම

මෙවැනි දුර්වලතා නිසා මිනිසා විසින් ලුණු, දුම්කොල, සන්ත්ව

ඇට කැබලි, සිප්පි කටු සහ දුර්ලන ලෝහ කැබලි ආදිය ඩුවමාරු මාධ්‍යයන් ලෙස යොදා ගන්නා ලදී. ලෝහ කැබලි ක්‍රමයෙන් කාසි බවට පත් වූ අතර මුදල් නිකුත් කිරීමේ කාර්යය රජවරුන්ට පැවරිණි.

මේ අනුව, රජුගේ දිර්ජය සහිත ලාංඡන ඇති විවිධ වට්නාකමින් යුත් රන්, රිදී, තඹ වැනි විවිධ ලෝහයන්ගෙන් සැපුම්ලත් කාසි හාවිතයට පැමිණියේ. මෙය වර්තමාන මුදල් ආරම්භයයි. රන්, රිදී ආදිය වට්නා නමුත් දුර්ලන ලෝහ වර්ගයන් වීම නිසා ආර්ථිකයේ සිදු වන ගනුදෙනු වලට සරිලන ප්‍රමාණයෙන් කාසි නිපදවීමේ ගැටුවක් ඇති විය. එබැවින්, දුර්ලන ලෝහ වර්ග වෙනුවට වට්නාකමින් අඩු ලෝහ යොදා ගත් අතර, පසු කාලීනව කාසිවලට අමතරව කඩ්දාසියෙන් නිපදවන ලද මුදල් නොවිටු හාවිතය ආරම්භ විය.

මුදල් ලක්ෂණ

ඩුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස යොදා ගැනීමේදී මුදලක තිබිය යුතු මුළුක ලක්ෂණ කිහිපයකි. එනම්:

1. පොදු පිළිගැනීමක් තිබිම (සාර්ව ප්‍රතිඵලිතතාවය)
2. කුඩා ඒකකයන්ට බෙදිය හැකි වීම
3. කල් තබා ගැනීමේ හැකියාව
4. පහසුවන් ගෙන යා හැකි වීම
5. වට්නාකම ස්ථාවරව තිබිම
6. ව්‍යාපාර මුදල් නොතිබිම
7. සමඟාතිය බව

මුදල් ප්‍රධාන කාර්යයන් හනරකි. එනම්,

1. ඩුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම

මෙමගින් අදහස් වනුයේ ගනුදෙනුවක් සිදු වීමේදී මුදල් අතරමැදියෙකු ලෙස ක්‍රියාකරන බවයි.

2. වටිනාකමේ සංනීධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම

පුද්ගලයන්ගේ අනාගත අවශ්‍යතා සඳහා ධනය රස්කර තබා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. විශාල ගබඩාවන් අවශ්‍ය වීම, කල් තබා ගැනීමේ අපහසුතා, නිරන්තරයෙන් සිදුවන මිල උච්චාවචනයන් ආදි හේතුන් නිසා හාන්ච් රස්කර තබා ගැනීම ප්‍රායෝගිකව යුත්කර වේ. එබැවුන්, අවදානමකින් සහ අපහසුවකින් තොරව වටිනාකම රස්කිරීම සඳහා වඩාත් යෝගා වන මාධ්‍ය වන්නේ මුදල්ය.

3. ගිණුම් ඒකකයක් ලෙස කටයුතු කිරීම

සැම හාන්ච්කම හා සේවාවකම වටිනාකම පොදු ඒකකයකින් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා මුදල් යොදා ගත හැක. මෙමගින් හාන්ච්වල වටිනාකම අතර වෙනස පහසුවන් සසඳා බැලිය හැකි වේ. රටක ජාතික ආදායමේ වටිනාකම, ගෙවුම් ගේෂයේ තත්ත්වය ආදිය ප්‍රකාශ කිරීමේදී වටිනාකම ප්‍රකාශ කරන ඒකකයක් වශයෙන් මුදල් ඉටු කරන කාර්යය කැපී පෙනේ.

4. විලමිනිග ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස ක්‍රියාකිරීම

මෙයින් අදහස් වන්නේ කල් පසුකොට කරන ගෙවීම කාර්යක්ෂමව සිදු කිරීම සඳහා මුදල් යොදා ගත හැකි බවයි.

මුදල් සැපයුම

කිසියම් නිශ්චිත දිනයකට කිසියම් රටක මහජනතාව සතුව පවතින මූල් මුදල් තොගය එම රටේ මුදල් සැපයුම ලෙස නිර්වචනය කෙරේ. මෙය තොග සංක්ලේෂයකි. විවිධ රටවල මූලා ප්‍රතිපත්තින් ව්‍යාත්මක කිරීමට පහසු වන පරිදීදෙන් මුදල් සැපයුමට විවිධ ආකාරයේ නිර්වචනයන් ලබා දී ඇත. නමුත් මෙම නිර්වචනයන් කාලයන් සමග විශාල වෙනස්වීමෙන් හාන්ච් වි ඇත. රටක මූලා පද්ධතියේ අනිවාන වෙනස්කම් මේ සඳහා බලපායි. අලුතින් බිජිවන මූලා ආයතන සහ මූලා උපකරණ සමග මුදල් ලෙස සැලකිය හැකිවන විතකම් රසක් හාවිතයට පැමිණීම මේ සඳහා මූලික වශයෙන් හේතු වේ.

බලපත්‍රලාභී ව්‍යාපිත බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මූලා සමාගම්හි ගේ පත්‍රයන් පදනම් කරගෙන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මාසිකව මුදල් සැපයුම ගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් සැපයුම නිර්වචනය කිරීමට හාවිතා කරන නිර්වචනයන් පහත පරිදී වේ.

- මුදල් පදනම/ සංවිත මුදල් සැපයුම (M_0 /Reserve Money(RM))
- පටු මුදල් සැපයුම (M_1)
- පුලුල් මුදල් සැපයුම (M_2)
- ඒකාබද්ධ පුලුල් මුදල් සැපයුම (M_{2b})
- පුලුල් මුදල් සැපයුම (M_4)

මුදල් පදනම (M_0)/ සංවිත මුදල් සැපයුම (RM) (අඩංගු මුදල්)

රටක ආර්ථිකයේ දිගුකාලීන වර්ධනයක් උදෙසා උද්ධමන අනුපාතිකය ප්‍රයෝගී මට්ටමක පවත්වාගෙන යාම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මහජනතාව සතුව සංසරණයේ පවතින මුදල් ප්‍රමාණය, උද්ධමන අනුපාතිකයයේ උච්චාවචනයන් සඳහා දැඩි බලපැමක් එල්ල කරනු ලැබේ. එබැවුන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් සම්ස්ත ඉලක්ක කරගත් මුදල් ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරනු ලබයි. මේ සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු ප්‍රධානතම උපකරණය ලෙස මුදල් පදනම (M_0) හෙවත් සංවිත මුදල් (RM) හඳුන්වා දිය හැක. මෙය සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල් සහ මහ බැංකුවේ පවත්නා වාණිජ බැංකු සහ රාජ්‍ය නියෝජන ආයතනවල තැන්පතුවක් ලෙස අර්ථ දැක්වේ.

සංවිත මුදල් = මහජනතාව සහ වාණිජ බැංකු සතුව සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල් + මහ බැංකුවේ පවත්නා වාණිජ බැංකු තැන්පතු + මහ බැංකුවේ පවත්නා රාජ්‍ය නියෝජන ආයතනවල තැන්පතු

පටු මුදල් සැපයුම (M_1)

1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනතට අනුව පටු මුදල් සැපයුම අර්ථ දක්වනු ලබන්නේ වාණිජ බැංකු හා රාජ්‍ය හැර මහජනතාව සතුව පවතින ව්‍යවහාර මුදල් හා රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතුවල එකතුවක් පරිදීදෙනි.

M_1 = මහජනතාව සතු ව්‍යවහාර මුදල් (කාසි සහ නොවුව) + මහජනතාව සතු රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතු

මේ අතුරින් :

මහජනතාව සතු ව්‍යවහාර මුදල් = සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල් (මහ බැංකු ගේ පත්‍රය) - වාණිජ බැංකු සතු මුදල් - රාජ්‍ය සතු මුදල්

මහජනතාව සතු රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතු = වාණිජ බැංකු සහ මහ බැංකුව සතු රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතු - රාජ්‍ය සතු රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතු - බැංකු සතු රුපියල් ඉල්ලුම් තැන්පතු (අන්තර් බැංකු තැන්පතු)

පුලුල් මුදල් සැපයුම (M_2)

1980 වසර වන තුරු පටු නිර්වචනය පදනම් කර ගනීමින් ගණනය කළ මුදල් සැපයුම අනතුරුව හඳුන්වා දුන් පුලුල් මුදල් සැපයුම් සංකල්පය මුදල් සැපයුමේ නිර්වචනය ලෙස යොදා ගත්නා ලදී. පටු මුදල් සැපයුම හැරැණු විට දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි පවතින මහජනතාව සතු කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු පුලුල් මුදල් සැපයුම සංකල්පයට ඇතුළත් වේ.

පුලුල් මුදල් සැපයුම (M_2) = පටු මුදල් සැපයුම (M_1) + මහජනතාව සතුව වාණිජ බැංකුවල පවතින කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු

ඒකාබද්ධ ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M_{2b})

1998 වසරේදී ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුමට අයත් වන අයිතමයන් තවදුරටත් ප්‍රමුඛ කරමින් ඒකාබද්ධ ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M_{2b}) සංකල්පය හඳුන්වා දෙන ලදී.

ඒකාබද්ධ ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M_{2b}) = ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M₂) + විදේශ ව්‍යවහාර බැංකු ඒකකයන්හි පවතින කාලීන සහ ඉතුරුම් තැන්පතු + වාණිජ බැංකුවල විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් ගිණුම්වල ඇති ගේ¹

මහජනතාව අතැති දුවැඩිලතාවයට බලපෑමක් ඇති කරන විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් තැන්පතු සහ විදේශ ව්‍යවහාර බැංකු ඒකකයන්හි නේවාසික තැන්පතු ඇතුළත් කිරීම මූලික තොටෙනා M_{2b} ගණනය කෙරිණි. මේ අතුරින් විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් තැන්පතු මූදල් ලෙස සැලැකිමට හේතුව වන්නේ විදේශ රැකියාවන්හි තිශුෂු ඉම්කිකයන් පැමිණිමෙන් පසුව එම මූදල් ඇපෙට තාබා යාය ලබා ගැනීම සහ ගිණුමේ ඇති මූදල් දේශීය මූදල් බවට පරිවර්තනය කර මෙරට ගනුදෙනු සඳහා යොදා ගැනීමයි. NRFC ගිණුම්වල ගේෂයන්ගෙන් සියායට 50 ක් පමණ දේශීය මූදල් ගනුදෙනු බවට පරිවර්තනය වන බව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පවත්වන ලද සමික්ෂණයක් මගින් අනාවරණය කරගෙන ඇතේ. මේ අමතරව, එවන් ලබා ගන්නා යාය මූදල් රුපියල් බවට පත් කර නැවත මෙරට සිදුවන ගනුදෙනුවලට එකතු කරන බැවින් විදේශ ව්‍යවහාර බැංකු ඒකකයන්හි තැන්පතු ඇතුළත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක්ද ඇති විය.

ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M₄)

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 1999 වර්ෂයේදී මූල්‍ය සමස්තයන් පිළිබඳව හඳුන්වාදුන් නවතම සංකල්පය ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුමයි (M₄). මෙය වාණිජ බැංකු තොටෙනා මූල්‍ය ආයතනයන්හි මහජනතාව සහ තැන්පතු මූදල් සැපයුමට ඇතුළත් කිරීමට ගෙන ඇති උත්සාහයක් ලෙස සැලැකිය හැකිය. M₄ යනු දුවැඩිලතාවය පිළිබඳව වන වඩාත් ප්‍රමුඛ මූල්‍ය වන අතර එය ගණනය කිරීමේ දී මහ බැංකුව සහ බලපෑත්‍රාහි වාණිජ බැංකුවලට අමතරව බලපෑත්‍රාහි විශේෂිත බැංකු සහ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගමිද ඇතුළත් කරගනු ලැබේ. ඒ අනුව,

ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M₄) = ඒකාබද්ධ ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම (M_{2b}) + බලපෑත්‍රාහි විශේෂිත බැංකු සහ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගමින් මහජනතාව සහුව පවතින කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු

මූදල් සැපයුම තීරණය කරනු ලබන සාධක

බැංකු ක්මය සහුව පවතින වත්කම් මත රටක මූදල් සැපයුම තීරණය වේ. ඒ අනුව මහ බැංකුව සහ අනෙකුත් බැංකු සහුව පවතින ඉදිධි විදේශ වත්කම් සහ ඉදිධි දේශීය වත්කම් රැකියාවන් රැකියාවන් මත රටක මූදල් සැපයුම විය.

1. මෙහි දී සැලැකිල්ලට ගනු ලබන ගිණුම් කාණ්ඩා 4ක් ඇතේ. එහෙම, අනෙකාසික විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් හිණුම (NRFC), තොටෙනා විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් හිණුම (RFC), තොටෙනා විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් හිණුම (RNNFC) සහ විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් ගිණුම (FCD) වන අතර ඒකාබද්ධ ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම සඳහා වන ගැපුමේදී RFC සහ FCD හිණුම් යෙෂයන් සම්පූර්ණයෙන් සඳහා ප්‍රමුඛ මූදල් සැපයුම හිණුම් යෙෂයන් සියායට 50 ක ප්‍රමුඛයක් ද සැලැකිල්ලට ගනු ලැබේ. තවද, NRFC ගිණුම ගේෂයන්ගෙන් සියායට 50 ක ප්‍රමුඛයක් ද සැලැකිල්ලට ගනු ලැබන අතර RNNFC හිණුම ගේෂයන් ඉවත් කරනු ලැබේ.

මූදල් සැපයුම කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කළ හැකි සංරචනයන් වේ.

බැංකු ක්මය සහ ඉදිධි විදේශ වත්කම් අතුරින් මහ බැංකුවේ ඉදිධි විදේශ වත්කම් වනුයේ මහ බැංකුවේ විදේශ වත්කම් සහ විදේශ වත්කම් අතර පවතින වත්කමයි. විදේශ මූදල් ගේෂ, විදේශ සුරක්ෂිත ප්‍රමුඛ මූදල් සහ රත්ත්වල සිදු කර ඇති ආයෝජන ඇදිය විදේශ වත්කම් කාණ්ඩාව ඇතුළත් වන අතර, මහ බැංකුව විසින් රජය වනුවෙන් අන්තර්ජාතික ආයතන වෙතින් ලබාගෙන ඇති මෙය, විශාල ගේෂ, ආයියානු නිශ්චාපණ සංගමයට සිදුකළ යුතු ගෙවීම් යායාදිය විදේශ වත්කම් කාණ්ඩාව ඇතුළත් වේ.

වාණිජ බැංකු සහ විදේශ වත්කම් අතරට විදේශ බැංකුවල ඇති තැන්පතු අයිරා පහසුකම්, වට්ටම් කළ බිල්පත් සහ වාණිජ බැංකු සහ විදේශ ව්‍යවහාර මූදල් අන්තර්ගත වන අතර විදේශ බැංකුවලින් ලබා ගෙන ඇති මෙය, මහජනයාගේ විදේශ මූදල් තැන්පතු ආයාදිය වාණිජ බැංකු සහ විදේශීය වගකීම් කාණ්ඩාව ඇතුළත් වේ.

බැංකුවල ඉදිධි විදේශ වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම් වැඩි වන විට මූදල් සැපයුම ද ඒ හා සමගම වැඩි වේ. එසේම රාක් සතුව පවතින විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය අඩු වන විට හෝ විදේශ වගකීම් වැඩිවන විට රටේ මූදල් සැපයුම ද අඩු වේ.

වාණිජ බැංකු සහ ඉදිධි දේශීය වත්කම් වෙනස් විමට බලපාන ප්‍රධාන සාධක තුනක් ඇති අතර, ඒවා නම්, වාණිජ බැංකු විසින් රජයට ලබා දෙන මෙය, පොදුගැලික අංශය වෙත ලබා දෙන මෙය සහ රාජ්‍ය සංස්ථාවලට ලබා දෙන මෙයයි. මේ අතුරින්, කටර පාර්ශ්වයකට මෙය ලබා දුන්නද එසේ ලබාදෙනු ලබන ප්‍රමාණය වැඩි වන විට මූදල් සැපයුම වැඩි වේ. එමෙන්ම, සපයන මෙය ප්‍රමාණය අඩු වන විට මූදල් සැපයුම අඩු වේ.

මහ බැංකුව විසින් රජයේ සුරක්ෂිත ප්‍රමුඛ (භාණ්ඩාගර බිල්පත්) මිලටැනීම, රජයට තාවකාලීක අත්තිකාරම් සැපයීම යායාදිය අනුව මහ බැංකුව සහ ඉදිධි දේශීය වත්කම් ඉහළ යයි. තවද, මහ බැංකුවෙන් රජයට සපයන මෙය වැඩිවනවිට මහ බැංකුව සහ ඉදිධි දේශීය වත්කම් වැඩිවේ. ඒ තුළින් නව මූදල් නිකුත් වීම නිසා මූදල් සැපයුම වැඩිවේ. තවද, මහ බැංකුව විසින් රජයට සපයන මෙය අපසු වෙවන විට මහ බැංකුව සහ ඉදිධි වත්කම් අඩුවීම සිදු වන අතර ඒ හරහා මූදල් සැපයුම අඩු වේ.

මූදල් සැපයුම පාලනය කිරීමට මහ බැංකුව විසින් ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග සහ මැහකාලයේ දී ගත් ක්‍රියාමාර්ග

මූදල් සැපයුම පාලනය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහුව ප්‍රධාන මූල්‍ය උපකරණ කිහිපයක් පවතී. ඒ අතුරින් ප්‍රතිඵල්පත් හෙවත් අනුපාතික (ප්‍රතිමිලදීගැනුම් අනුපාතිකය) හා ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය) හා ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අවශ්‍යතාවය ප්‍රමූඛ වේ. ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය යනු නිත්‍ය පහසුකම් යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව හා වාණිජ බැංකු ඇතුළත් සැපයීම වත්කම් ප්‍රමූඛ මූදල් සැපයුම හිණුම් යෙෂයන් සියායට 50 ක ප්‍රමාණයක් ද සැලැකිල්ලට ගනු ලැබේ. තවද, ප්‍රතිමිලදීගැනුම් ගනුදෙනුවල දී අදාළ වන දෙනික පොදු අනුපාතිකය වත්කම් අනුපාතිකය යනු නිත්‍ය පහසුකම් යටතේ මහ බැංකුව හා වාණිජ බැංකු අතර කෙරෙන ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනුවල දී අදාළ වන දෙනික පොදු

අනුපාතිකයයි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය වෙළඳපොලෙහි දෙනික ද්‍රව්‍යීලතාවය පාලනය කිරීම සඳහා ප්‍රතිමිලදීගැනුම් හා ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනු යොදාගනු ලැබේ. මූල්‍ය වෙළඳපොලෙහි අතිරික්ත ද්‍රව්‍යීලතාවයක් ඇතිවිට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වාණිජ බැංකු සමග ප්‍රතිමිලදීගැනුම් ගනුදෙනු සිදුකරන අතර එමගින් අතිරික්ත ද්‍රව්‍යීලතාවය අවශ්‍යෙක්ෂය කර ගත හැකි වේ. එසේම, මූල්‍ය වෙළඳපොලෙහි ද්‍රව්‍යීලතාවයෙහි හිතයක් ඇතිවිට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වාණිජ බැංකු සමග ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනු සිදුකරන අතර එහිදී, වාණිජ බැංකු සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ බැඳුම්කර පුරුෂකමක් ලෙස තබාගෙන වාණිජ බැංකු වෙත අවශ්‍ය මූල්‍ය පහසුකම් සහයනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකයන්වල වෙනස් කිරීමක් සිදුකළහාන් රට අනුරුධව වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික ද වෙනස් වන අතර පොලී අනුපාතික පහල යාමකදී වාණිජ බැංකු විසින් ලබාදෙන තෝරා ප්‍රමාණය ඉහළ යැම තුළින් මූදල් සැපයුම වැඩිවීම ද, පොලී අනුපාතික ඉහළ යාමකදී වාණිජ බැංකු විසින් ලබාදෙන තෝරා ප්‍රමාණය පහල යැම තුළින් මූදල් සැපයුම අඩුවීම ද සිදු වේ.

මූදල් සැපයුම පාලනය කිරීම සඳහා යොදාගනු ලබන තවත් උපකරණයකි ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය යනු වාණිජ බැංකු විසින් සිය රුපියල් තැන්පතු වගකීම්වලින් මහ බැංකුවෙහි තැන්පතුවක් ලෙස පවත්වාගෙන යා යුතු ප්‍රමාණයයි. මෙය වාණිජ බැංකු සතු මූල රුපියල් තැන්පතු වගකීම්වලින් යම තියෙන් අනුපාතයකි. මහ බැංකුව විසින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය අඩු කරන දේ අවස්ථාවකදී එම අඩුකළ අනුපාතය සමාන මූදල් ප්‍රමාණයකින් වාණිජ බැංකුවල ද්‍රව්‍යීලතාවය ඉහළ යායි. එම ද්‍රව්‍යීලතා ප්‍රමාණය හරහා වාණිජ බැංකුවලට වැඩියෙන් තෝරා මැටිමක් සිදු කළ හැකි අතර ඒ හරහා මූදල් සැපයුම ඉහළ යැම සිදු වේ. මහ බැංකුව විසින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ඉහළ දැමීමක් සිදුකළ විට වාණිජ බැංකු සතුව පවතින ද්‍රව්‍යීලතාවයෙන් පෙර තැන්පත් කළ ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුවේ තැන්පත් කිරීමට සිදු වේ. එවිට වාණිජ බැංකු සතුව පවතින ද්‍රව්‍යීලතා ප්‍රමාණය අඩුවීම හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ තෝරා ලබා දීමේ හැකියාව පහල යන අතර එමගින් මූදල් සැපයුම අඩුවීම සිදු වේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2012 වසරේ අප්‍රේල් මාසයදී ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉහළ දැමීමක් සිදු කළ අතර ඒ යටතේ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය සියයට 7.75 ක් දක්වා පදනම් අංක 25 කින් ද, ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය සියයට 9.75 දක්වා පදනම් අංක 75 කින් ද ඉහළ නැවැය. එසේම 2012 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයදී මූදල් ප්‍රතිපත්තිය ලියිල් කරමින් ප්‍රතිමිලදීගැනුම් අනුපාතිකය හා ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය පිළිවෙළින් 7.50 සහ 9.50 දක්වා පදනම් අංක 25 කින් පහළ දැමීම සිදු කළ අතර 2013 මැයි මාසයදී සියයට 7.00 සහ 9.00 දක්වා තවදුරටත් පදනම් අංක 50 කින් පහළ දැමීම ද සිදු කරන ලදී. 2013 ජූලි මාසයදී සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය සියයට 8 සිට සියයට 6 දක්වා පදනම් අංක 200 කින් අඩු කළ අතර 2013 ඔක්තෝබර් මාසයදී සියයට 6 නැවතන්

ප්‍රතිමිලදීගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකයන් පිළිවෙළින් සියයට 6.50 ක් සහ 8.50 ක් වන පරිදි පදනම් අංක 50 කින් අඩු කරන ලදී.

මෙහි කාලීන ප්‍රවත්තන

සංචිත මූදල්හි සමස්ත වර්ධනය වසර දෙකක කාලයක් පුරාවම ඉහළ මට්ටමක පැවතියද, දැඩි මූදල් ප්‍රතිපත්තින් හේතුවෙන් සංචිත මූදල්හි සමස්ත වර්ධනය 2012 වසරේ දී ඉලක්කගත මට්ටම වූ සියයට 15 තුළම පවත්වා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට හැකි විය. එහෙත් මැතකාලීනව සිදුකළ මූදල් ප්‍රතිපත්ති ලියිල්කරණයන් හේතුවෙන් 2013 වසර තුළ දී මූදල් සැපයුමේ ඉහළයැමක් දැකිය හැකි විය. 2012 වසර අවසානයදී දී සියයට 8.5 ක් වූ සංසරණයදී පවතින ව්‍යවහාර මූදල්හි වර්ධනය, 2013 වසරේ ජූනි මාසයදී දී සියයට 4.5 දක්වා අඩු වුවද, 2012 වසරේදී සියයට 13.7 ක් වූ මහ බැංකුව සතුව ඇති වාණිජ බැංකුවල තැන්පතුවල වර්ධනය, 2013 වසරේ පළමු හාය අවසානයදී දී සියයට 16.9 ක් ලෙස වර්තා විය. ඒ අනුව, 2012 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 469.8 ක් වූ දෙනික සංචිත මූදල්හි සාමාන්‍යය, 2013 පළමු හායයදී දී රුපියල් බිලියන 506.8 ක් දක්වා වර්ධනය විය.

පවු මූදල් සැපයුමේහි වර්ධනය 2012 වසර තුළදී අඩුණ්ඩ් පහත වැරීමක් පෙන්නුම් කළ අතර 2012 වසරේ පැවති දැඩි මූදල් ප්‍රතිපත්තින් ස්ථාවරයන් සහ ඒ හේතුවෙන් ඉහළ ගිය පොලී අනුපාතිකවල බලපෑම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. පවු මූදල් සැපයුමේහි වාර්තික ලක්ෂණය වර්ධනය 2012 වසර අවසානයදී දී සියයට 2.6 ක් වූ ඇතර 2013 ජූනි මස අවසානයදී දී එය සියයට 2.6 ක් ලෙස වාර්තා විය.

2012 වසරේ පළමු කාරුව්ව තුළ අඩුණ්ඩ් වර්ධනයක් පෙන්වූ පුළුල් මූදල් සැපයුම (M₂b) 2012 මැයි මස සිට කුම්යෙන් පහත වැටුණි. පුළුල් මූදල් සැපයුම 2012 වසර තුළ වාර්තා කළ ඉහළම අයය වූ සියයට 22.9 අප්‍රේල් මාසයදී වාර්තා කළ අතර දෙසැම්බර් මාසය වන විට එය සියයට 17.6 ක් දක්වා ද, 2013 ජූනි මාසය වන විට එය සියයට 15.8 ක් දක්වා ද කුම්යෙන් පහත වැටුණි. මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය හිතයින් සිදුවූ පහනුයැම හේතු විය. 2012 අප්‍රේල් මාසයදී සියයට 43.7 ක් වූ ඉදෑධ දේශීය වත්කමින් වර්ධනය 2013 ජූනි මාසය වන විට සියයට 19.0 ක් දක්වා පහත වැටුණි. 2012 අප්‍රේල් මාසයදී දී පිළිවෙළින් සියයට 47.4, 105.8 ක් හා 34.0 ක් වූ රුපියල් බැංකුවන් ගැනීම අය, රාජ්‍ය සංස්ථා සඳහා ලබාදුන් තෝරා සහ පොදුගලික අයය ලබාදුන් තෝරා සියයෙන් වර්ධනය 2013 ජූනි මාසය වන විට සියයට 25.1, 21.3 හා 8.9 දක්වා කුම්යෙන් පහත වැටුණි. කෙසේ වුවද, 2012 වසර අවසානයදී දී සහ 2013 වසර මැයි මාසයදී දී සිදුකළ මූදල් ප්‍රතිපත්ති ලියිල්කරණයන් හේතුවෙන් 2013 වසරේ පළමු හාය ප්‍රාග්‍රාමීය ප්‍රතිපත්තින් හේතුවෙන් වැටුණි. 2013 වසරේ සියයට 15ක් ලෙස ඉහළක්ක කරගත් පුළුල් මූදල් සැපයුමේ සාමාන්‍ය වර්ධනය, වසරේ පළමු අර්ධය තුළ පුළුල් මූදල් සැපයුමේ ඉහළක්කගත මට්ටමට වඩා සුළු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. 2013 වසරේ සියයට 16.3 ක් ලෙස වාර්තා විය. එසේම, ඒකාබදුධ පුළුල් මූදල් සැපයුමේහි (M₂b) වර්ධනයට සමගම්ව පුළුල් මූදල් සැපයුමේහි (M₄) හි වර්ධනය 2013 පළමු හාය තුළදී මන්දගාමී ස්වරුපයක් ගන්නා ලදී.

ශ්‍රී ලංකා මහ බංසුව විසින් පැවත්වීමට නියමිත Econ Icon Season II සඳහා සූදුසු කණ්ඩායම් තෝරාගැනීමේ මූලික තරග විභාගයෙන් දිස්ත්‍රික් මට්ටම් වැනි, දෙවනි සහ තෙවනි ස්ථාන දිනා ගන් කණ්ඩායම්

දිස්ත්‍රික්කය	ස්ථානය	පාසල	සිපුත්ගේ නම
කොළඹ			
	1	දේශී බාලිකා විද්‍යාලය	ගුරුනි මාපෙන්කා චිඩි. ආන්ජලා මිනෝර ජයසුරිය විමිනි ඉරේජා කරුණුරත්න
	2	ගෝතම් බාලිකා විද්‍යාලය	කේ.ව්‍ය. ගාතිකා සඳරුවනි ගුණාකිංහ ආර්.පී. ජයති දිනුමා චිඩිල්වි.ඩී. ප්‍රවිතා මනාංසි අදිකාරම්
	3	බොම්බිය ජාතික පාසල	චිම්.චි.චිස්. ප්‍රබේද් මෙන්ඩිස් ඡී. තරුණී කැම්ලියා පෙරේරා තිකරි ලක්ෂිකා මිරියගල්ල
	3	නාලන්දා විද්‍යාලය	කේ.චිස්. නදිය දු.ඡී.ඩී. දෙනුවත් අමරසිංහ බෙවන් සිනුර ප්‍රනාභ්ද
කළුතර			
	1	සී.චිඩිල්වි.චිඩිල්වි. කන්නන්ගර මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චිව්.ඡී. ධිනංජනී චිඩි.චී.ඩී. පාරුම් මලුකාශිනි ඡී.ඩී. මධුජිකා ඉජාණි පතිරාජ
	2	ආනන්ද ගාස්ත්‍රාලය	නිපුත් හංසිකා ගමගේ චිම්.චින්. සඳුනි පමුදිකා ඡී. දිමුණු සේවිවන්දින
	3	ශ්‍රී සුමංගල බාලිකා මහා විද්‍යාලය	වර්ංගනා සේවිවන්දි විරසිංහ චිස්.චිව්. නෙත්මා සැපිති තිකලි තුහැරිකා උරුනාගේ
ගම්පහ			
	1	කැපන්සිය ගුරුකුල විද්‍යාලය	චිම්.ඡී. වමල් තාරුණක චිඩි.චිල්. බුද්ධිමා මධුජානි ඡී.ඩී. සවිත් උමේග
	2	හිටුස්කිඩ් බාලිකා විද්‍යාලය	කේ. ඩිනාලි හංසමාලි සිල්වා ගිතිල්කා ද්‍රාව්‍ය දිසානායක ඡී.චිඩි. නිහාදි දැරුණි බණ්ඩාර
	3	ශ්‍රී ධර්මාලේක විද්‍යාලය	චිඩි.චී. නිපුත් හසරාංගි ඡී.ඩී. සමිත ලක්ඩඩා ප්‍රනාභ්ද චිනුර හසිත
	3	රත්නාවල් බාලිකා විද්‍යාලය	ඡී.ඡී. සඳුනි හිමංකා තිලකරත්න ඡී.ඩී.චිම්.ඩී. කල්පනි නදියානි ගුණරත්න චමේදි තික්ෂණා ගොඩිකන්දු
	3	වේශන්ගොඩ බණ්ඩාරනායක විද්‍යාලය	චිම්.ඡී. උදාරා ඉන්දිවරි මලුරප්පෙරුම චිව්.ඡී. රමේෂ් දිලුම චිඩි.ඡී. මිලන්ද මිහිරාන් විලෝකිංහ

ඩිජ්‍යුණාමලය			
අනුබෝධ පාතික පාසල	1	අනුබෝධ පාතික පාසල	පී.ඡි. අච්චනි මධුමාලි කේ.ච්‍රි. නදිෂා ලක්ෂානි සමරකොන් ච්‍රි.ඩී.සි. නිරෝෂණී
	2	මහවැලිගම නවෝද්‍යා පාසල - සේරුනුවර	චිං.ඩී. විරාජ් විරහ්ද සේනානායක ඒ. දූමිනා ලක්මාලි ආර්. දෙව්මිනි කුමාරසිංහ
	3	උසස් බාලිකා විද්‍යාලය	පී.ඩී. කලනි පිශ්‍යමාලි ච්‍රි.ඩී. ගයනි ඉජාරා ච්‍රි.ච්‍රි. ධනාජි දුර්ගා
අම්පාර	1	මධ්‍යවලනන්ද මහා විද්‍යාලය	පී.ච්‍රි. රේං්ඡ දිලාංගනී ඩී.ච්‍රි. අයේෂා කුමුදනී ච්‍රි.ඩී.මහේෂ් සම්පන්
පැලියත්තාව මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	2	පැලියත්තාව මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	පී.ච්‍රි.ඩී. තිලිනා හර්ෂනා ප්‍රියලාල් ආර්.එෂ්. දිල්ංෂා අනුවානී රණවක ච්‍රි.ච්‍රි.ච්‍රි. කනිෂ්කා මධුමාලි
	3	කැප්පෙරේපොල නවෝද්‍යා පාසල	කේ. දිනු පිශ්‍යමාලි ප්‍රේමරත්න සරේරත්න සුසන්තිකා ගුණරත්න ආර්.ඩී. දිලිනි වත්දිමා දිසානායක
	3	ච්‍රි.ච්‍රි.සේනානායක මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ආර්.ච්‍රි. ඉජාරා කොළඹා මධුම් දුර්ඛ්‍යංකා මනමිලේර ච්‍රි.ඩී. වර්ණි දුර්ඛ්‍යංකා ජයසේකර
කිසළුව	1	රාජසිංහ මධ්‍ය විද්‍යාලය	ච්‍රි.සී. ගිරෝෂම් ඇයි.චී. ඉජාරා කුමාර විශ්‍යමසිංහ ච්‍රි.ච්‍රි.ච්‍රි. ගුණවර්ධන
සාන්ත පේසස් බාලිකා විද්‍යාලය	2	සාන්ත පේසස් බාලිකා විද්‍යාලය	ච්‍රි.සී. කොළඹක සඳහා දිසානායක ච්‍රි.ච්‍රි.ච්‍රි. අයි. අච්චනා විපේශකාර ච්‍රි.ච්‍රි.ච්‍රි. සඳහා විශ්‍යමාරවිච්
	3	චිංහි සේනානායක මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ඇයි.චී. වින්තක ලක්ෂාන් වතුරුනු කේ.චී. වතුරුනු කොළඹ කුමාරසිංහ ආර්.චී.ච්‍රි. මලුපානී රංකොන්
	3	කිස්තදේව විද්‍යාලය	ඒ.පී.ඇයි.චී. ප්‍රේමතිලක ච්‍රි.ච්‍රි.ච්‍රි.පී.ඩී. දිසානායක නදිනි කිවින්ද්‍යා රන්කොන්ගේ
මාතලේ	2	අවලගමුව මහා විද්‍යාලය	ච්‍රි.පී. දිලානි තිර්මල කුමාර ජයතිලක ච්‍රි.ච්‍රි.ඇයි.පී. නිශ්චා හේරත් ආර්.ච්‍රි.ච්‍රි. ධනාජි ලක්මාලි රාජපක්ෂ
	3	ප්‍රස්සෙල්ල නවෝද්‍යා විද්‍යාලය	ච්‍රි.පී.ප්‍රියන්තිකා කුමාර ගුණවර්ධන ච්‍රි.පී. වතුරුනු සම්පන් අධ්‍යාපන්ත ඒ.පී. සම්පන් බණ්ඩාර
	3	සුජාතා බාලිකා මහා විද්‍යාලය	ච්‍රි.ච්‍රි.ඩී.පී. ඉජාජා ලක්මාලි සේනානායක ච්‍රි.ච්‍රි.ඇයි.චී. අනුජ්මිකා ඩිලානි බණ්ඩාර විශ්‍යමසිංහ ච්‍රි.ච්‍රි.ඇයි.චී.ච්‍රි. නර්මිප්පා

මගනුවර			
	1	පුම්පදාන බාලිකා විද්‍යාලය	චිම්. ගානිකා ඉජාර පෙරේරා චිච්.ඩී.චිම්.චිඩ්. දිනිති මේධා මහගෙදර චිස්.පී. මදාරා දිල්ඡාති
	2	මහමායා බාලිකා විද්‍යාලය	යේලනි පළිහවධන තිලිනි ගගේවත්ත ඡී.ඩී. ගිමිනාති සෙවිවන්දිකා රත්නායක
	2	සාන්ත අන්තෝති විද්‍යාලය	චිම්.කේ.චිම්. අතික් චිම්.සී. කලංසුරිය චිස්.චි.ඡී.චිස්. ප්‍රේමරත්න
	3	ධර්මරාජ විද්‍යාලය	චිච්.ඩී. අධිනන්ද සතිර ප්‍රහාත් දර්මදාස චී.කේ.ඩී. නොම්මාතගම
	3	ශ්‍රී රාජු ප්‍රතික පාසල	කේ.ආර්.ඩී. තිලිනි මධුරංග චිඩ්.චිම්.චිඩ්.ඡී. වෙදුනා නිමන්ති හේමවන්ද ඡී.ඡී.ඩී.චිම්.ඡී. ඔවින් හර්ෂණී කුමාරගාමි
බද්ධීල			
	1	වැම්ම මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චි.චිඩ්. අජේත් වාමර චිම්.චිච්. කමෝදුනා වෙළානී චිය්.චිම්. ජයන්ති සුමාලි සෙෂ්ජලකු
	2	විංගියකුමූර් මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ආර්.චිම්. වන්දන ජයන්ති රත්නායක ඇඩ්.ඩී. ගයන්ති පුද්ගලි ආර්.චිම්. නිලානි වේතනා සෙවිවන්ද
	3	ඩිඩ්ලේශ්ම මහා විද්‍යාලය	චි.චිම්. නිමාරි දිසානායක චිච්.චිම්. අනොමා ප්‍රියංගිනී කේ.චිම්. නැලනි මධුපානු
නුවරඑළිය			
	1	ගිනිගත්හේන මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චිල්.යු. සඳහනි රංගිකා විනුමසේන චිඩ්.ඡී. නදිඹා දිල්රුක්ෂි ජයතිලක ආර්.චිච්.ඡී. සඳහනි නිසංසලා රාජපක්ෂ
	2	දෙනිකේ දුවිතියික පාසල	ආර්.ඡී.ආර්.චිම්.ඡී. නදිඹා මධුකිඳූ ජයදේශිකර කේ.චි.චිම්.සුපුන් බණ්ඩාර ආර්.ආර්.චිම්.ඡී. ලලිතා ප්‍රියංගිනී
	3	නැඹුනුවැට් මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ශ්‍රීයන්ති සුසන්තිකා වාසලගෙදර චිම්.ඡී. සෙවිවන්ද අවිරා කුමාර ඇඩ්.ඩී. වතුරිකා ලක්මාරි
රත්නපුර			
	1	ධර්මාලේක නවෝද්‍යා පාසල	චිම්ල් ප්‍රියංක තිලකමාර අයි.චිඩ්. රෙරහාන් නිරෝෂණ චිඩ්. කලති උදේශිකා විමලසේන
	2	ගාමණී මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ඡී.ඩී. අයේභා දිල්ඡානි කේ.චිස්. සම්තා සඳම්ති චිඩ්.කේ. මධුජානි ගංගා
	3	සිවලි මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චිල්.ඡී. වානක රුවන් ගුණරත්න ඡී. සිලාන් ඉජාර ඡී.ඡී. ජනක මහෝත් ජයවීර

ප්‍රත්තලම			
	1	ධම්මස්සර මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය - නාත්තන්චිය	චි.ම්.ඩී. වතුර දෙවිම්තී රචනාරි කේ.චිම්. ගාන් ගොල් පෙරේරා එස්. ඉජාරා මධුජානි
	2	සාන්ත සේබස්තියන් ම.ම.ව. - කටුනෝරය	චි.ම්.චිච්. රුවන් ශ්‍රීලංක් අංශ්‍යකාම් එස්.චිම්. ව්‍යාප්ති ප්‍රසාන්ත ප්‍රනාන්ද කේ.එස්. සුරේස් ප්‍රදීප්
	3	ආනන්ද ජාතික පාසල	ඒ.චිච්.චිම්. උදාර වතුරංග ඇඩිසිංහ කේ.චි. දිනුෂේක ප්‍රයාසාද් ඇයි.චි. දිපණිකා වතුරංගනී
පොලොන්නරුව	1	දිවුලන්කධිවල මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	ඒ. දිනුෂේක මධුරංග චින්.චිල්. පසිඳ ලක්ෂාන් මියනගේ චිල්.චිඩ්. ඉපුර සම්පත් පියරත්න
	2	වැලිකන්න මහා විද්‍යාලය	චිඩ්. නිශාන්ත ප්‍රදීප් කුමාර චිස්.චිච්.චිල්. රෝජාන් සංඡිර බණ්ඩාර ඩි.චි.අයේෂා සෙවිවන්දු
	3	තෝපාවැව මහා විද්‍යාලය	ආර්.චිම්. මලිනා රාජකරුණා ගිහානි නුවන්තිකා රාජකරුණා චි.ම්.ඩී. රාජන අයෝශ්මන්ත
අනුරාධපුර	1	ගන්තිරියාගම මහින්ද මහා විද්‍යාලය	චිම්. කවිංක රුවන්තක නත්දතිලක බිඩ්.චි. ඩිලානි උපමාලි ජයසේන ඕ.චිම්. විමතා මධුජානි දිසානායක
	2	සාන්ත ජෝසප් විද්‍යාලය	චි.චි.ම්. ගයන් මලුක බණ්ඩාර තෙන්නකේන් කේ.චිච්.ආර්. විකුම් ප්‍රයාසාද් කරණානායක ඇයි.සි. ගලගෙදර
	3	විද්‍යාදර්ශ මහා විද්‍යාලය	ඒ.චිම්. නර්ජිනී තෙරංජලා අත්තනායක නිපුත් විරන්දි කොසිතුවක්ද ඕ.චිල්.චිඩ්. කසුනි ගයන් කුමාර
කුරුණෑසගල	1	ඉඩබාගමුව මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චි.චි.ර්.චිම්. විලේරත්න ආර්.චි.චි.චිම්. රුවන් කුමාර ඒ.කේ.සි.චිම්. ගුණවුංග
	2	මහින්දෝදය මහා විද්‍යාලය	චිඩ්.ලී. ජනින් වාමින්ද චිච්.ලී. දුම්ලත් සහනක ආර්.චිම්. දිනිද බණ්ඩාර
	3	මලියදේශ්ව විද්‍යාලය	කේ.චිම්. කල්ප වේරංග කේ.ලී.කේ.රී. බණ්ඩාර ඊ.ඩී.චින්. වාමික

මාතර	1	සාහ්ත තෝමස් උසස් බාලිකා විද්‍යාලය	දිනිති සඳහිකා සමරයේකර කෙට්ම හූරු වනිගසේකර ව්‍ය.ධී. රුච්‍යා ජෙනානි
	2	සිරති අධ්‍යික්‍රම ජාතික පාසල	එම්. ඩිනුර වානක පී. තුෂ්ණා තුමාර් වී.පී. මහැදික
	3	දෙශීයාය මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	පී.එෂ. නදීඡා දිල්හානි පී. නදීඡා ප්‍රම්පමාලි වී.වි.වී. ගංගා නිසංසලා
	3	නාරන්දෙන්සිය මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	කේ.කේ. බුද්ධික පිවන්ත ච්‍ර.ච්‍ර. නදීඡා දිල්හානි ඩී.ච්‍ර්. අනුමතා මධුමාලි
ගාල්ල	1	කිස්තදේශ බාලිකා විද්‍යාලය - බද්දේගම	එම්.එෂ. ගිහානි අමර්ණ ද සිල්වා ච්‍ර.ජ්. උදාරා දිපානි පී.ච්‍ර්. උපේක්ෂා සඳමාලි
	2	මහින්ද විද්‍යාලය	ඩී.ඩී. ලක්ෂ්‍ය සම්පත් ච්‍ර්.ඩී. ඩිනෝල් ද සිල්වා මලින් කලාසුරිය
	3	ධරමාණෝක විද්‍යාලය - අම්බලන්ගොඩ	පී.ච්‍ර්.ඩී. නෙශ්ජා ජයයේකර ප්‍රගිරි සඳරුවන් චී. මාධ්‍ය තුමාර් ද සොයිකා
	3	ඇල්ක්‍රේ-ඇලකාක මහා විද්‍යාලය-බෙන්තොට	මෙලනි රංසිකා ප්‍රංචිහේවා මෙලන්ති රසංගිකා ප්‍රංචිහේවා චී.ඩී. සාර්ථි නිමාණ
මොනරාගල	1	ඡක්කම්පිටිය විෂයභාෂා මහා විද්‍යාලය	අර්.ච්‍ර්. අයේෂා මධුනාමිණි කේ.ච්‍ර්. නෙශ්‍රම් ශ්‍රී නිසංසලා වී.ච්‍ර්. දුලංජනා වනුරාණි
	2	රාජකීය විද්‍යාලය	චී.ච්‍ර්.කේ. වන්දිමා හේජානි අර්.ච්‍ර්. අයේෂා පිශුම්ණ ඩී. දිනුකා ප්‍රහානි
	3	මල්වත්තාවල මධ්‍ය මහා විද්‍යාලය	චින්.ඩී. තරිදු මිලාන් මංපින ඩී.ඩී.ච්‍ර්. පිශුම් වාසනා ච්‍ර්.ඩී. සමුඩා
හම්බන්තොට	1	ඉහළ බෙලුගල්ල මහා විද්‍යාලය	ච්‍ර්. ගිහානි හේමන්ත පී.ඩී. තරිදුනි ලක්ෂානි කේ.ච්‍ර්.ඩී. ගිමිකා තරංගනී
	2	ලතුරු කණුමුල්දෙන්සිය මහා විද්‍යාලය	අර්.ච්‍ර්.ඩී. නවෝදි නයනතීත් සමරකේන්ස් චඩ්.ච්‍ර්. සුපුන් සාරීව චඩ්.ච්‍ර්. අයේෂා මධුවන්ති විපෝවන්ත
	3	ප්‍රවක්ෂන්ඩාව දර්මසාල බාලිකා විද්‍යාලය	ජේ. අභානි නිමෙෂිකා ඩී.කේ. හසිනි නුවන්තිකා කේ.කේ. වුලාරි ගධිලා රණසිංහ

අධිකාරීන පොදු සහතික ජනු උසස් පෙළ විභාගයේ පසුගිය අවුරුදුවල ප්‍රශ්න ජනුවලට අදාළ සවිස්තරාත්මක පිළිතුරු.

ඇත්තේ විද්‍යාව

2012 අංශකාල

සි.ඩී.එෂ. කරණාතිලක, අධිකාරී, බැංකු විදු පියෙක

6. (i) මිනිසුන් මූදල් ඉල්පුම් කිරීමට යොමු කෙරෙන ප්‍රධාන හේතු ක්‍රමයේද?

(ii) ආසන්න මූදල් යනු කුමක්ද? M_4 මූලය සමාඟනය තුළ ඇතුළත් ආසන්න මූදල් සංරචක ක්‍රමයේද?

(iii) බැංකු පද්ධතිය තුළ එක්තර වාණිජ බැංකුවක් සංවාද, රුපියල් බිලියන 200 ක සල්ලි සංචිතයක්ද, රුපියල් බිලියන 400 ක යය ද, රුපියල් බිලියන 1,000 ක තැන්පත ද පවතී.

(අ) මෙම තොරතුරු ඇතුළත් බැංකුවේ ගේජ පත්‍රය සකසන්න.

(ආ) බැංකුව විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලබන සංචිත අවශ්‍යතාවය 12% ක් වේ නම්, මෙම බැංකුවට ලබා දිය හැකි විශාලතම යය මූදල් ප්‍රමාණය තොකාපමෙන්ද?

(iv) මූදල් සැපයුමේ නට ගන්නා සැබැං ප්‍රසාරණය, බැංකු තැන්පත ප්‍රසාරණ සංග්‍රහකයෙන් දැක්වෙන ප්‍රමාණයට වඩා වෙනස් වීමට බලපාන සාධක ක්‍රමයේද?

(v) මූදල් සැපයුමේ සංකෝචනයක් ඇති කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් විවෘත වෙළඳපොල ක්‍රමයෙන් යොදා ගනු ලබන්නේ කෙසේ දැයි පැහැදිලි කරන්න.

පිළිතුරු

6. (i) මෙම ප්‍රශ්නවලට අදාළ සංජ්‍ය පිළිතුරු ඉතා කෙටි වුවද, මෙම පිළිතුරු සැපයීමට නම් මූදලට ඇති ඉල්පුම් පිළිබඳව ඉතා පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. ඒ සඳහා පළමුවෙන්ම මූදල් සඳහා ඇති ඉල්පුම් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්දයි පැහැදිලි කරගත යුතුය.

භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට හෝ ආයෝජනයක් කිරීමට තමන් සතු හැකියාව හෙවත් කුය ගක්තිය උපරිම ද්‍රව්‍ය තනත්වයෙන් පවත්වා ගැනීමට මිනිසුන්ට ඇති කැමැත්ත, මූලට ඇති ඉල්පුම් ලෙස සරලව නිර්ච්චා කළ හැකිය.

ඒ අනුව, මිනිසුන් කිසියම් මූදල් ප්‍රමාණයක් ඉහළ ඉවශීලනාවයෙන් යුතු තනත්වයේ තබා ගැනීමට බලපාන සාධක විමසා බලමු. ජෝන් මෙනාන්ස් (JOHN MAYNARD KEYNES) යන ආර්ථික විද්‍යාඥයා මෙම සාධක, වෙනතා තුනක් යටතේ දක්වා ඇත.

ච්‍රාන්ති :

1. ගනුදෙනු වේතනාව (Transaction motive)
2. ආරක්ෂණ වේතනාව (Precautionary motive)
3. සමපේක්ෂණ වේතනාව (Speculation motive) යනුවෙනි.

දැන් අපි මෙම වේතනා පිළිබඳව සලකා බලමු.

1. එක් එක් පුද්ගලයන්ගේ ජ්‍යෙන රටාව අනුව නිතර සිදු කෙරෙන ගනුදෙනු තිබේ. ආහාර පාන, ගමන් බිමන්, අධ්‍යයන කටයුතු අදායී සඳහා නිතර සිදු කිරීමට ඇති වියදුම් පියවා ගැනීම සඳහා අප මූදල් ලග තබා ගැනීමු. එසේ කිරීමට හේතුවන වේතනාව, ගනුදෙනු වේතනාව වේ.
2. එදිනෙදා සිදු කෙරෙන සාමාන්‍ය වියදුම් වලට අමතරව, අන්තේක්ෂිත වියදුම් දැරීමට ද සමහර අවස්ථාවලදී අපට සිදුවේ. ප්‍රවුල්ල සාමාජිකයන් අසනීප වීම, ගෙදරට නැ අමුත්තන් පැමිණීම උදාහරණ ලෙස දැක්වීය හැකිය. එවැනි සැලසුම් තොකළ, එහෙන් වියහැකි හඳුසි අවස්ථාවලදී ප්‍රයෝගනයට ගැනීමට මූදල් තබා ගන්නේ නම්, එයට බලපාන වේතනාව, ආරක්ෂණ වේතනාව වේ.
3. ඉහත කි ගනුදෙනු වේතනාව සහ ආරක්ෂණ වේතනාවට ලග තබාගනනා මූදල් වලට අමතරවන් අප මූදල් ලග තබා ගන්නේ නම්, ඒ කුමක් සඳහා විය හැකිද? මූදල් යොදාවා ලාභයක් උපයා ගැනීම අරමුණ විය හැකිය.

දානුගරණයන්:

තැන්පත වලට ගෙවනු ලබන පොලී අනුපාතය ඉතාම පහළ මට්ටමක පවතී යැයි සිතන්න. එසේ නම් පොලී අනුපාතයන් ඉහළ යාව් යැයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, පොලී අනුපාත ඉහළ

යන තෙක් වෙනත් ආයෝජනයක නොයාදවා පුද්ගලයන්ට මූදල් ලැය තබා ගත හැකිය. පොලී අනුපාත තමා අපේක්ෂා කරන මට්ටමට ලැය විට එම මූදල් පොලී උපයන මූල්‍ය ආයෝජනයන්ට යෙදුවිය හැකිය. එවැනි හැසිරීමකට බලපාන වේතනාව, සම්පේක්ෂණ වේතනාව ලෙස හැඳින්වේ.

ලේ අනුව ඉහත ප්‍රශ්නයට අදාළ වන කෙටි පිළිතුර වන්නේ පුද්ගලයන් මූදල් ඉල්ලුම් කිරීමට යොමු කරන ප්‍රධාන සාධක වන්නේ,

1. ගෙනුදෙනු වේතනාව
2. ආරක්ෂණ වේතනාව
3. සම්පේක්ෂණ වේතනාව බවයි.

(ii) මූදල් යනු, භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමේදී පොදුවේ පිළිගෙන්නා විනැම දෙයක් වේ. වර්තමානයේ එලස පොදුවේ හාවිතා වන්නේ කාසි හා නොවුය. වෙක්පත් ද කාසි හා නොවු තරමටම දුවදිල ලෙස සැලකිය හැකි වුවත්, එම තත්ත්වය සැම ආරක්ෂකයකටම පොදු නොවේ.

මූදල් නොහැක් ඉතා ඉහළ දුවදිල තත්ත්වයට අවම පිරිවැයකින් පත්කළ හැකි එම වට්තනාකම රස්කර තැබේ හැකි විනැම මූල්‍ය උපකරණයක් මූදල් වලට ආසන්න වත්කමක් ලෙස සැලකිය හැකිය. එනිසා එවැනි උපකරණ ආසන්න මූදල් ලෙස සැලකේ.

දී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ගණනය කරනු ලබන M_4 මූල්‍ය සමාඟනය තුළ අඩංගු ආසන්න මූදල් සංරචක පහත සඳහන් පරිදි වේ.

1. මහජනයා විසින් වාණිජ බැංකුවල පවත්වාගෙන යනු ලබන කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු වල ඇති ගේෂයන්
2. අනෙකුට් ව්‍යවහාර මූදල් ගිණුම් වල ඇති ගේෂයන්ගෙන් 50% ක් පමණ
3. එතෙර බැංකු ගාබාවල ඇති නේවාසිකයන් සතු තැන්පතු
4. මහජනයා විසින් බලපත්‍රලාභී විශේෂික බැංකුවල පවත්වාගෙන යනු ලබන ගිණුම් වල ඇති ගේෂයන්
5. මහජනයා විසින් බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම්වල පවත්වාගෙන යනු ලබන ගිණුම් වල ඇති ගේෂයන්

(මෙහිදී මහජනයා විසින් වාණිජ බැංකුවල පවත්වාගෙන යනු ලබන ජ්‍යෙෂ්ඨ ගිණුම්වල ඇති ගේෂයන් කාසි හා නොවු තරමටම දුවදිල ලෙස සලකා ඇති බව තේරුම් ගත යුතුය.)

(iii) (අ). දෙන ලද තොරතුරු වලට අනුව බැංකුවේ ගේෂ පත්‍රය පහත සඳහන් පරිදි වේ.

වත්කම් (රුපියල් බිලියන)	වගකීම් (රුපියල් බිලියන)
සංචිත	200
ණය	800
මුළු වත්කම්	1,000
මුළු වගකීම්	1,000

(ආ) බැංකු විසින් පවත්වා ගත යුතු සංචිත අවශ්‍යතාවය 12% ක් නම් රුපියල් බිලියන 1,000 වෙනුවෙන් තබාගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය $1,000 \times 0.12 =$ රුපියල් බිලියන 120 වේ. ඒ අනුව ඉතිරි මූදල් වන රුපියල් බිලියන 880 = $(1,000 - 120)$ එම බැංකුව ලබා දිය හැකි උපරිම ගිය ප්‍රමාණය වේ.

දැනටමත් බැංකුව රුපියල් 800 ක් ගියට දී ඇති බැවින් අලුතෙන් ලබාදිය හැකි උපරිම ගිය මූදල වන්නේ රුපියල් බිලියන 80 ($880 - 800$) කි.

(iv) මෙම ප්‍රශ්නය යොමු වී ඇත්තේ මූදල් ගුණකය සහ ගිය ගුණකය අතර වෙනසටයි. එම වෙනසට බලපාන සාධක සාකච්ඡා කිරීමට පෙර මෙම ගුණක දෙක පිළිබඳව වෙන වෙනම සාකච්ඡා කර බලමු.

ආරක්ෂකයක පවතින මූදල් ප්‍රමාණය සහ මූදල් පදනම අතර සම්බන්ධය, මූදල් ගුණකයෙන් පෙන්වුම් කෙරෙන අතර බැංකු පද්ධතියට ලැබෙන තැන්පතු හා බැංකු පද්ධතියට මැවිය හැකි ගිය ප්‍රමාණය අතර සම්බන්ධය තැන්පතු ප්‍රසාරණ ගුණකයෙන් දැක්වේ.

අංශ උදාහරණයක් මගින් මෙය පැහැදිලි කර ගනිමු.

ඒ සඳහා කරුණු කියයක් පැහැදිලි කර ගත යුතුය. එනම් මූදල් සැපයුම් සංරචක සහ මූදල් පදනම් සංරචක අප හඳුනා ගත යුතුය.

- මූදල් සැපයුම් සංරචක පහත පරිදි වේ.

$$Ms = Cp + D$$

$$Ms = \text{මූදල් සැපයුම්}$$

$$Cp = \text{මහජනයා වෙතැනි මූදල්}$$

$$D = \text{වාණිජ බැංකු පද්ධතිය සතු මහජනයා විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන තැන්පතුවල ගේෂයන්}$$

- මූදල් පදනම් සංරචක පහත පරිදි වේ.

$$Mb = CpB + R$$

$$Mb = \text{මූදල් පදනම}$$

$$CpB = \text{මහජනයා සහ වාණිජ බැංකු වෙතැනි මූදල්}$$

$$R = \text{වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන සංචිත}$$

මුදල් පදනම මහ බැංකුවේ වගකීම් ලෙසද හඳුන්වනු ලැබේ.

මුදල් සැපුම වෙනස් වීමට බලපාන වෙනස්කම් කිපයක් අප සඳහා බලම්.

එම් අනුව මහ බැංකුව විසින් රු. 125 ක මුදලක් සංසරණය සඳහා අපුතෙන් තිකුත් කළලේ යැයි සිතම්. එම රු. 125 ඉන් පසුව පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරකම්වල සම්බන්ධවන බවද සලකම්.

- මහ බැංකුව තිකුත් කළ මුළු තික්තනුකළ මුදල් (කාසි සහ නොවු) වල වටිනාකම = රු. 125/-
- ඉන් මහජනතාව ලිග තබා ගන්නා ප්‍රමාණය = රු. 25/- නම්
- මහජනයා විසින් වාණිජ බැංකුවල තැන්පත් කරන ප්‍රමාණය = රු.100 (125 - 25)

මෙම ක්‍රියාදාමය මෙතනින් ඇවසන් නොවේ. ඒ අනුව වාණිජ බැංකුවල ලැබෙන රු. 100 තැන්පත් පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරකම්වල යටත් වේ.

1. තැන්පත් අදාළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුවේ තැන්පත් කිරීම.
2. සංචිත අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු ඉතිරි මුදල් ගිය දීම සඳහා යොදාගත හැකිය.

සංචිත අනුපාතය 10% නම්, රු. 100/- ක තැන්පත් වෙනුවෙන් රු. 10/- ක් මහ බැංකුවේ තැන්පත් කිරීමෙන් අනතුරුව, රු. 90/-, (100-10) ගිය දීම හැකිය.

මෙහිදී ගිය දෙන්නේ කෙසේද යන්නත් වැදගත් වේ. රු. 90 මුදල් වලින් ගිය දෙන්නේ නම්, කාලාව එතනින් ඇවසන් වේ. මෙහිදී ගිය භැංකුවේ තැන්පත් කිරීමෙන් අනතුරුව, රු. 90/- නම් වේ. මෙහිදී ගිය දීම හැකිය.

එහෙත් වාණිජ බැංකු කුමයේ ක්‍රියාකාරක්වය රට වඩා වෙනස් වේ. අනෙකුත් මූල්‍ය අතරමැදි ආයතනයන්ට නොමැති විශේෂ වරප්‍රසාදයන් වාණිජ බැංකුවල තිබේ. එතම්, තම ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ ගිණුම් පවත්වා ගැනීමත්, එම ගිණුම්වල ඇති ගේෂයන් සඳහා වෙක්පත් තිකුත් කිරීමේ පහසුකම ගනුදෙනුකරුවන්ට ලබා දීමත්ය.

මුදල් නොවුවක් වෙනුවට වෙක්පතක් හාවිතා කර, ගනුදෙනුවක් පියවිය හැකිනම්, එම ගනුදෙනුව සම්බන්ධයෙන් ඇවශ්‍ය ද්‍රව්‍යීලතාවය සහ පිළිගැනීම අතින් මුදල් නොවුව සහ වෙක්පත අතර වෙනසක් නැත. ජ්‍යෙෂ්ඨ ගිණුම්වල ඇති ගේෂයන්ද පටු මුදල් සමාජාරය (M₁) ඇතුළත් වන්නේ ඒ නිසාය.

එම් අනුව, වාණිජ බැංකු ගිය දීමේදී එසේ වෙක්පත් තිකුත්කිරීමට හැකි ආකාරයට ගිය ගන්නාගේ ගිණුමට බැර කළහාත් එයින් සිදුවන්නේ මෙතෙක් බැංකු කුමය තුළ නොතිබුණි ද්‍රව්‍යීලතාවයක් නිර්මාණය කිරීමයි. වාණිජ බැංකුවක ගිය මැවීම යනුවෙන් අදහස් වන්නේ එයයි.

එම ගිය ගත් පුද්ගලයා හාන්ධියක් හෝ සේවාවක් හෝ මිලදී ගැනීමට වෙක්පතක් තිකුත් කළහාත්, එමගින් ගනුදෙනුවක් සිදුවේ. එසේම හාන්ධිය හෝ සේවාව අලෙවිකළ පුද්ගලයා එම වෙක්පත තම ගිණුමෙහි තැන්පත් කළහාත්, ඔහුගේ බැංකුව විසින් එය අපුතෙන් ලැබුණු තැන්පත්වක් ලෙස එම ගනුදෙනුකරුවාගේ ගිණුමට එම වෙක්පතේ වටිනාකම බැර කරනු ලබයි. එවිට මෙතෙක් බැංකු කුමය තුළ නොතිබුණු තැන්පත්වක් අපුතෙන් තිර්මාණය වී තිබේ. වාණිජ බැංකුවල තැන්පත් මැවීම යනුවෙන් අදහස් වන්නේ මෙයයි.

එම වෙක්පතට අදාළ මුදල් එම බැංකුවට ලැබුණු පසු බැංකුවට ද එම මුදලට අදාළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ප්‍රමාණය වෙන් කිරීමෙන් පසු ඉතිරි මුදල ගිය දීම සඳහා යොදාගත හැකිය.

මෙම ආකාරයට වෙක්පතවලින් පමණක් සියලුම ගනුදෙනු සිදුවන්නේ නම්, පහත දැක්වෙන ක්‍රියාදාමය බැංකු ප්‍රධාන තුළ ක්‍රියාත්මක වීම දක්නට හැකිය.

මෙම සඳහා පහත සඳහන් අදියර හාවිතා කරමු.

1. ආරම්භක තැන්පත්වේ වටිනාකම රු. 100/-
2. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය 10%

මෙම අනුව, වාණිජ බැංකුවල ගිය සහ තැන්පත් මැවීමේ ක්‍රියාවලිය

වටය	තැන්පත්	සංචිත	ඡිය
ආරම්භක	100	10	90
දෙවන	90	9	81
තෙවන	81	8.1	72.9
සිව්වන	72.9	7.29	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
අවසාන	0	0	0
සියලු වටයන්ගේ එකතුව	1,000	100	900

ඉහත කී ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක ව්‍යවහාර් වාණිජ බැංකුවලට ගිය හා තැන්පත් මැවීමේ හැකියාව කුමයෙන් අඩුවන බවත්, අවසානයේදී එය ගුනු වන බවත් පැහැදිලි වේ.

මෙම ක්‍රියාවලියේ සමස්ත බලපෑම මැතිවාට නම් එක් එක් වටයකි ඇති සියලුම අයයන් එකතු කළ යුතුය. ඒ අනුව මෙම ක්‍රියාවලිය

සම්බන්ධ වාණිජ බැංකුවල මූල් තැන්පතු ප්‍රමාණය රු.1,000/- වන අතර බැංකු විසින් ලබාදෙන ලද මූල් ගය ප්‍රමාණය රු.900/- ක් වේ.

මෙම ක්‍රියාදාමයට අනතුරුව අපගේ ප්‍රශ්නයට අදාළ සංකල්ප දෙක වන මූදල් සැපයුමේ ඇතිවන සැබෑ ප්‍රසාරණය හා බැංකු තැන්පතු ප්‍රසාරණය අතර වෙනස පැහැදිලි කරගත හැකිය.

ඉහත සංඛ්‍යා සංඛනේ ගය තීරුවේ මූල් අය රු.900/- වීමෙන් පෙනී යන්නේ වාණිජ බැංකු ක්‍රමය විසින් රු.900 ක ගය මූදලක් මො ඇති වෙයි. එයට පදනම් වූයේ රු.100 තැන්පතුවයි. ඒ සඳහා වන ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත රු. 10 ක් (සංවිත අනුපාතය 10%) මහ බැංකුවේ තැන්පත් කිරීමෙන් පසු ඉතිරි වූ රු.90/- ක මූදල ගය දීම සඳහා යොදා ගන්නා ලදී.

එම ආරම්භක මූදල සහ මවන ලද මූල් ගය ප්‍රමාණය අතර සම්බන්ධතාව පහත සඳහන් අපුරින් ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

$$\begin{array}{rcl} \text{මූල් ගය මූදල} & = & 900 \\ \hline & = & 10 \\ \text{ආරම්භක මූදල} & = & 90 \end{array}$$

වාණිජ බැංකුවල ගය මැවීමේ ගුණය යනුවෙන් අදහස් වන්නේ මෙම අනුපාතයයි. එය තවත් ආකාරයකින් ගණනය කළහැකිය. එනම්,

$$\begin{array}{rcl} \text{ගය ගුණකය} & = & 1 \\ \hline & = & 1 \\ \text{SRR} & = & 0.1 \end{array}$$

SRR = ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය

එම අනුව, ගය ගුණකය සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය අතර ඇත්තේ ප්‍රතිලෝම් සම්බන්ධතාවයකි.

අපගේ ප්‍රශ්නය යොමු වී ඇත්තේ ගය ප්‍රසාරණය වෙත නොව තැන්පතු ප්‍රසාරණය වෙතයි. එසේ නම් මේ දෙක අතර සමාන, අසමානකම ක්‍රමක්ද ?

ඉහත ක්‍රියාවලියේදී සැම ගයක් සමගම තැන්පතුවක්ද ඇතිවන බව අන්දුව වෙමු. එසේ නම් ගය සහ තැන්පතු මැවීම එකම ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ අවස්ථා දෙකක් වේ.

මූල් තැන්පතු ප්‍රමාණය හා ආරම්භක තැන්පතුව අතර වෙනස තුළින් මෙය දැකිය හැකිය.

ආරම්භක තැන්පතුව - රු. 100/-

මූල් තැන්පතු - රු. 1,000/-

වෙනස - රු. 900/- (1000 - 100)

එසේ නම්, තැන්පතු ප්‍රසාරණය සහ ගය ප්‍රසාරණය යන අදහස් දෙකම එකකි. එම අනුව තැන්පතු ප්‍රමාණය යන අදහස්

$$\begin{array}{rcl} = & 1 & = \\ & \hline \text{SRR} & 0.1 \end{array} = 10 \text{ ක් වේ.}$$

මූදල් සැපයුමේ සැබෑ ප්‍රසාරණය යනු මූදල් පදනම වෙනස්වේම නිසා සමස්ත මූදල් සැපයුම වෙනස් වන ප්‍රමාණයයි.

දැන් අපි මෙය සලකා බලමු.

ආරම්භක වශයෙන් මූදල් පදනමේ ඇති වූ වෙනස = රු. 125

ආරම්භක වටයේ මූදල් සැපයුම = $M_1 = (CP+D) = 25+100 = 125$

අවසාන වටයේ මූදල් සැපයුම = $M_1 = (CP+D) = 25+1000 = 1025$

මූදල් සැපයුමේ වෙනස = රු. 900 (1025 - 125)

එසේ නම්, එම වෙනස, වාණිජ බැංකු ක්‍රමය විසින් ගය දීමේ ක්‍රියාවලිය තුළින් වෙන ලද තැන්පතු ප්‍රමාණය සමානයයි.

ගය ප්‍රසාරණය හා තැන්පතු ප්‍රසාරණය හා සම්බන්ධ අය න් මෙතෙක් ගණනය කළේ එම බැංකු පද්ධතිය ගය මැවීමේ ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩව සිදුවේය යන උපක්ල්පනය මතයි. එහෙත් ප්‍රායෝගිකව මේ තැන්පතිය වෙනස්වීම බලපාන තේවු රාජියක් ඇත.

- 1) ආරම්භක වශයෙන් වාණිජ බැංකු පද්ධතියට කොපමෙන ගය සහ තැන්පතු ප්‍රමාණයක් මැවීය හැකිද යන්න තීරණය වන්නේ මහජනය තමන්ට ලැබෙන මූදල්වලින් කුමන ප්‍රමාණයක් බැංකුවල තැන්පත් කරනවාද යන්න අනුවය.

ඉහත උදාහරණය අනුව රු.125/- න් රු. 25 /- ක් ලග තබාගෙන රු. 100 ක් තැන්පත් කළ නිසා තැන්පතු රු. 1,000/- කින් ප්‍රසාරණය විය. යම් හෙයකින් මහජනතාව රු. 125 /- න් රු. 50/- ක් ලග තබාගෙන රු. 75/- ක් බැංකුවේ තැන්පත් කළේ නම් ප්‍රසාරණය වන තැන්පතු ප්‍රමාණය රු. 750/- කි.

$$\begin{array}{rcl} 1 & (75 \times \text{තැන්පතු ප්‍රසාරණ ගුණකය) & \left[\begin{array}{c} 75 \times 1 \\ \hline 0.1 \end{array} \right] \\ \hline \text{SRR} & & \end{array}$$

මේ අනුව, මහජනතාව ලග තබා ගන්නා මූදල් ප්‍රමාණය හා තැන්පතු ප්‍රසාරණය අතර ඇත්තේ ප්‍රතිලෝම් සම්බන්ධතාවයකි.

- 2) අනෙක් අතට අප ඉහත දැක්වූ ක්‍රියාවලිය උපරිම ආකාරයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමට නම් සියලුම ගනුදෙනු වෙක්පත් හාවිතයෙන් සිදුවේ යුතු අතර කිහිප් මූදල් ප්‍රමාණයක් එම ක්‍රියාවලිය වෙතින් කාන්ද නොවිය යුතුය.

යම් හෙයකින් ආරම්භ වශයෙන් ගය ලබාගත් රු.90 න් රු. 40 ක් මූදල් ලෙස ලබා ගන්නේ නම් එතැන් සිට ගය ප්‍රසාරණය සඳහා පාදක වන්නේ රු. 50 ක් පමණි. එම අනුව තැන්පතු ප්‍රසාරණයද අඩු වේ.

- 3) මේ සම්බන්ධයෙන් වැදගත් වන තවත් සාධකයක් වන්නේ බැංකු ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතයට වඩා වැඩි සංචිත හෙවත් අධි සංචිත පවත්වා ගන්නවාද යන්නය. ඉහත උදාහරණයට අනුව බැංකු පවත්වාගත් සංචිත අනුපාතය, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතයට සමාන වීමය.

$$\text{ල් අනුව තැන්පතු ප්‍රසාරණ ගුණකය} = \frac{1}{\text{SRR} + \text{ERR}}$$

යම් හෙයකින් බැංකුවක් 10% අධි සංචිත පවත්වා ගනී නම්,

$$\text{මුළු සංචිත අනුපාතය} = \text{TRR} = \text{SRR} + \text{ERR}$$

ල් අනුව තැන්පතු ප්‍රසාරණ ගුණකය

$$= \frac{1}{\text{TRR}} = \frac{1}{\text{SRR} + \text{ERR}} = \frac{1}{0.1+0.1} = 5$$

- 4) ඉහත දැක්වූ මෙය හා තැන්පතු මැවීමේ ක්‍රියාවලිය අවසානය දක්වා ක්‍රියාත්මක වීමට නම් බැංකුවලට මෙය මැවීමට මුදල ඇති තාක් කල් මෙය සඳහා ඉල්ලුමක් පැවතිය යුතුය. එහෙත් මෙය ඉල්ලුම සීමාසහිත නම් හැකියාව තිබුණ්න් මෙය සහ තැන්පතු මැවීමේ ක්‍රියාත්මක නොවේ.

සැඩු තැන්පතු ප්‍රසාරණය සීමා වීමට බලපාන ඉහත දැක්වූ සාධක සංක්ෂීප්ත කොට පහත අයුරින් ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

1. මුදල් ලග තබා ගැනීමට මහජනතාවගේ ඇති කැමැත්ත
 2. වාණිජ බැංකු කුමය තුළින් මුදල් කාන්දු වීම
 3. වාණිජ බැංකු අධි සංචිත තබා ගැනීම
 4. මෙය ප්‍රසාරණය කිරීමට බාධක ඇතිවීම යනාදිය දැක්විය හැකිය.
- (5) මෙම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දීමට පෙර විවට වෙළඳ කටයුතු යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්දැයි පැහැදිලි කර ගැනීම වැදගත් වේ. ඉන් අදහස් වන්නේ මහ බැංකුව විසින් සුරක්ෂිත පත් අලෙවි කරන්නේ නම් මහ බැංකුවේ වන්කම් අඩවිමත් සමඟ මුදල් පැනමද ඇවුවේ. මුදල් පැනම අඩවින විට මුදල් ගුණකයේ ප්‍රමාණයෙන් මුදල් සැපයුම ද ඇවුවේ හෙවත් සංකෝචනය වේ.

පැහැදිලි කර ගනිමු. සුරක්ෂිත මූල්‍ය උපකරණයක් වන අතර එය නිකුත් කළ පාර්ශ්වයේ වගකීමක් වන අතර මිලදී ලබා ගන්නා අයගේ වන්කමක් වේ.

මහ බැංකුව සුරක්ෂිත මූල්‍ය උපකරණයක් වන්කම් මිලදී ගැනීම සම්බන්ධව සිදුවන්නේ මහ බැංකුවේ ශේෂපත්‍රයේ වන්කම් හා වගකීම වෙනස් වීමයි.

මහ බැංකුව සුරක්ෂිත මූල්‍ය උපකරණයක් නම් එම සුරක්ෂිත වල වටිනාකමට මහ බැංකුවේ වන්කම් අඩවි වේ. ඒ අනුව වගකීම ද ඇවුවේ. මෙහිදී වගකීම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්ද යන්නේ පැහැදිලි කරගත යුතුය. මහ බැංකුව ආර්ථිකයට අවශ්‍ය මුදල් (කාසි හා නොවුටු) නිකුත් කිරීමේ ඒකාධිකාරී බලය ඇති ආයතනය වට අඩි දනිමු. මහ බැංකුව එසේ නිකුත් කරන කාසි හා නොවුටුවල වටිනාකම මහ බැංකුවේ දායා වගකීමක් ලෙස සැලකේ. ඒ අනුව මහ බැංකුව රු.100 ක් වටිනා කාසි/නොවුටු මහ බැංකුව ඇතුළට ගාලා ඇයි. එසේම රු.100/- ක වටිනාකමකින් මහ බැංකුවේ වගකීම ද ඇවුවේ.අනෙක් අතට මහ බැංකුව රු.100/- ක් වටිනා සුරක්ෂිත මූල්‍ය ඇත්තු ඇත්තු නිකුත් කිරීමේදී මහ බැංකුවේ දායා වගකීම ද රු. 100 කින් ඉහළ යයි.

අනෙක් අතට සංසරණයේ පවත්නා කාසි හා නොවුටු මහ බැංකුවේ මුදල් පදනම සමඟ සම්බන්ධ වේ. ඒ අනුව මහ බැංකුව විවට වෙළඳ කටයුතු යටතේ සුරක්ෂිත පත් අලෙවි කරන්නේ නම් මහ බැංකුවේ වන්කම් අඩවිමත් සමඟ මුදල් පැනමද ඇවුවේ. මුදල් පැනම අඩවින විට මුදල් ගුණකයේ ප්‍රමාණයෙන් මුදල් සැපයුම ද ඇවුවේ හෙවත් සංකෝචනය වේ.

උදාහරණයක් ලෙස, මුදල් ගුණකයේ වටිනාකම 5 ක් නම් පදනම් මුදල් සැපයුම රු.100 කින් සංකෝචනය වූවහොත් මුදල් සැපයුම රු. 500 කින් (100 x 5) සංකෝචනය වේ.

අනෙක් අතට, මහ බැංකුව සුරක්ෂිත මූල්‍ය පැහැදිලි කිරීමේදී ගන්නේ නම් මහ බැංකුවේ වන්කම් වැඩිවන අතර, එම වටිනාකම් මුදල් පදනම වැඩි වි මුදල් සැපයුම, මුදල් ගුණකයේ ප්‍රමාණයෙන් ප්‍රසාරණය වේ. ඒ අනුව ඉහත ප්‍රශ්නයට අදාළ සංස්ක්‍රීති පිළිතුරු වන්නේ :

මුදල් සැපයුමේ සංකෝචනයක් ඇති කිරීමට නම් මහ බැංකුව විවට වෙළඳපොලෙන් සුරක්ෂිත පත් අලෙවි කුමසුතු අතර, එවිට බැංකු කුමය තුළ ඇති අධි බලැති මුදල් හෙවත් පදනම් මුදල් මහ බැංකුව තුළට ගාලා ඒමෙන් මුදල් පදනම් අඩවින අතර මුදල් ගුණකයේ වටිනාකම් සමස්ත මුදල් සැපයුම සංකෝචනය වේ.

2008 දී තිරගත වුණු ඇඟම් බසක්ස්ගේ Definitely May Be (නොඅනුමානයෙන්ම සමහර විට) විතුපැය පටන් ගන්නේ නිවියෝර්ක් නගරයේ පිටත්වෙන තාත්තා කෙනෙක් අවුරුදු දහයක් වයස තමන්ගේ දුටුව 1992 ජනාධිපතිවරණ කාලේ බිල් ක්ලිනිට්න්ගේ ජන්ද ව්‍යාපාරය මෙහෙයුවන කාර්යාලයක රස්සාවකට තමන් මුලින් ම නිවියෝර්ක්වලට ආපු හැරී කියන විස්තරයකින්. ඒ තාත්තා කතාව පටන්ගන්නේ මෙහෙයුමි. "ඒ කාලේ ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන තිබුණේ තැහැ...." 2013 දී තිරගත කළ ජයන්ත් වන්දිසිරිගේ සමනාල සංධිවනිය විතුපැය පටන්ගන්නේ විතුපැය කියුවෙන කාලය සඳහන් උරුම පායියකින්. "එස් එම එස් යුතු යුතු පෙර". යුතු දෙකක් වෙන් කරන්න කාලය හරහා ඉරක් අදින්න අවශ්‍ය ව්‍යාපාල මේ නිර්මාණ දෙකම ඒ ඉර අදින්නේ ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනයෙන්. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනයට පෙර නා පසු යුතු විදිහට. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය කියන්නේ සමාජ පිළිතය ඒ සා විශාල විපර්යාසයක් කළ ප්‍රං්ඡි ගැජට් එකක්.

ඇලෙක්සේන්ස්බර් ගුහැම් බෙල්, දුරකථනයේ නිර්මාතා, සිය නිර්මාණය සඳහා ජේන්ට්ට් බලපත්‍රයක් ලබාගත්තේ 1876 දී. විකිනිචියා විශ්වකොෂ්පයට අනුව ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය හෙවත් ග්‍රාහකයාට අන් ගෙන යා හැකි දුරකථනය පිළිබඳ මුළුම සඳහන කරන්න අනාගත ලෝකයේ හැඩිරුව පිළිබඳ බොහෝ සැබැවූ වන අනාවැකි කිසු ආතර සි. ක්ලාක්. 1959 තරම් අනීතයේ ලිඛි ලියවිල්ලක දී ක්ලාක් අනාගතය පුරුෂකතය කරනවා මෙහෙම. "අනාගත් ද්වසක දී මිනිසුන්ට ප්‍රශ්නව් වේවි අන් ගෙනියන්න ප්‍රශ්නව් ප්‍රං්ඡි උපකරණයක් මාර්ග යෙන් ලෝකය ඕනෑම තැහැ ඉන්න කෙනෙකට පහසුවෙන් කතා කරන්න. මේ නිසා තමන්ගේ ලබැයින් කොහො හිටියත් ඒ අයව සම්බන්ධ කරගන්න එක අනාගත මිනිසුන්ට ප්‍රශ්නයක් වෙන් එකක් තැහැ".

1990 ගණන්වල දී ලෝකය පුරා ව්‍යාප්ත වෙන්න ගත්ත් ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය බෙල්ගේ එකත්පස්ව ඉන්න දුරකථනයෙන් වෙනස් වුණේ ඒක නම්ම ගැලපෙන විදිහට ජ්‍යෙෂ්ඨ එහා මෙහා යන්න ප්‍රශ්නව් වුණු නිසයි. 2000 න් පස්සේ කාලේ දී ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන ඇඛැබැයි ලෝකය පුරා පැතිරීමත් එකක පාරිභෝගික අවධානය දිනාගත්තට දුරකථන තීජ්පාදන සමාගම් අතර ඇතිවුණු තරගකාරීන්ටය නිසා ජ්‍යෙෂ්ඨ බුදුවිධ උපයෝගිතාවයෙන් තුළ ගැජට් එකක් බවට පරිවර්තනය වුණා. දැන් ඕනෑම සරල ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනයක බේඛියේ, කුමරා, රෙක්ස්බර්, කැලැන්ස්බර්, කැලැකිපුල්ලේටර්, විඩියෝ, ගේස්ස් වගේ නානාප්‍රකාර දේවල් අධිගුදී. කතා කරන්න විතරක් තෙවෙයි. එස් එම එස්, එම එම එස්, වොයිස් මේල් එහෙම යවන්නත් ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රශ්නව්. දුරකථනයෙන්ම අන්තර්ජාලයට යන්න ප්‍රශ්නව් නිසා ජ්‍යෙෂ්ඨ යියෙනවා නම් මුළු එල්ලෙකම ඇගිලි තුවුවලට ගන්නත් ප්‍රශ්නව්. අවුරුදු හැත්තුවක් අසුවක් විතර මිනිසුන්ගේ අත් එල්ලිලා හිටිය අත් ඔරලෝසුවටත් කටුගෙට යන්න කාලේ ඇවිත්. මොකද අලුත් පරම්පරාව වෙලාව බලන්නෙන් මොකදිල් එකක් නිසා. දැනට එන ආර්ථික දැන්නත් ප්‍රශ්නව්. එකට මොකදිල් එකක් නිසා පාරිභෝගික පැතිරීමත් නානාගාරීන් ප්‍රශ්නව්. එකක් මොකදිල් එකක් නිසා පාරිභෝගිකයා සම්බන්ධ බෙදාහැරීම කාර්යක්ෂමතා සිදුවා ආකාරය. දෙවියන්හාන්සේගේ මග පෙන්වීමක් තැහැවා, ආන්ඩ්බුවේ මැදිහත්වීමකින් තොරව වෙළෙඳපාල බලවේග නමැති අදාළාන හැත්තය නිසා ඉක්කි සියල්ලේම සතුටින් පිවත් වන ගැටි. මිල න්‍යායේ මේ කතාව සංවර්ධන රටවලට නම් අදාළයි. නුම් සංවර්ධනය වන රටවලට ඒ තරමින්ම අදාළ තැහැ. එකට හේතුව මිල න්‍යාය පුම්වන හියාන්මක වීමට අවශ්‍ය ඇතැම් මුළික කොන්දේසි සංවර්ධනය වන රටවල ඉංජිනේරුවන් නැතිවා. මිල න්‍යාය උපකළුන් දී තරකානුකුලට හැසිරෙන බවට සහ එස් තරකානුකුලට හැසිරීමට අවශ්‍ය වෙළෙඳපාල පිළිබඳ සියලුම තොරතුරුවීන් නිෂ්පාදකයා හා පාරිභෝගිකයා දැනුවත් බවට.

දෙයක්. එතකොට අපේ අයට බලාගත්ත ප්‍රශ්නව් තමන් කුමති ම කෙනාගෙන් කේල් එකක් ආවාම හදවතේ ගැස්ම කොට්ඨර ඉහළ යනවද කියලා. ඇත්තෙන්ම ජ්‍යෙෂ්ඨ කියන්නේ මැපික් එකක්. මේ මැපික් එකට භුරුවුණු කෙනෙකට ඒකක් ගැලවෙන්න අමාරුයි.

ජ්‍යෙෂ්ඨ ඇති කරපු සමාජ ආර්ථික බලපැම ගැන පසුගිය අවුරුදු දහයක විතර කාලයේදී බොහෝ අධ්‍යාපනයන් කේරිලා තියෙනවා. මේ අධ්‍යාපනයන් ජ්‍යෙෂ්ඨ යුතුවත් වකුවත් ආර්ථිකයට බලපැම හැරී විග්‍රහ කරනවා. සාපු බලපැම විදියට සාකච්ඡා කරන්නේ ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනයේ පැමිණීම් සමඟ දුරකථන සන්නිවේදන ක්ෂේත්‍රයේ ඇති වූ ප්‍රබෝධය සහ ඒ ඔස්සේ ඇති වූ ආර්ථික කියාවිලින්. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය එන්න කිලින් ලෝකයේ බොහෝ රටවල දුරකථන සන්නිවේදනයට මිල්වුනේ රාතික ආදායම් වුයුහය තුළ නොවැයන් ප්‍රතික්තයක්. නුම් ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන ඇවිත්, ගෙදර හැම එකාම එක ගාන් ගෙන්න පාවිච්චි වෙන්න ගත්තට පස්සේ දුරකථන සන්නිවේදනයට ජාතික ආදායම් වැදගත්කම ලෝකය පුරා සිසුයෙන් වැඩුවුණා. මේ නිසා ආර්ථික වර්ධනයට නොමැසුරු දායකත්වයක් දක්වන්නත් ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රශ්නව් වුණා. අනෙක් වැදගත් කරුණ වැරුණ වූවෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය ආස්‍රිතව බිජිවුණු රිකිය ප්‍රමාණය. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන සහ උපාග අලෙවි කරන කුටි ලෝකය නගර පුරා විතරක් තෙවෙයි ගම්දනව් පුරාන් සුලභ දැරුණයන්ට වුණා. ඒ විශේෂ දුරකථන සේවා පැක්ෂ අලෙවි කරන තරුණ තරුණීයන් ලෝකය හැම රටකම බහුල වුණා. ඒ විතරක් යැ. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන අපුත්වැඩියාවත් අලුත් රිකියාවක් වුණා. මේ විදියට ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනයට මි. සිද්ධ වෙන්න පහසුවෙන් කතා කරන පිරිසට අමතරව පහසුවෙන් භුස්ම ගන්න පිරිසක්ත් ලෝකය පුරා හිජිවුණා.

ආර්ථික විද්‍යාර්ථින්ගේ වැඩි අවධානය දිනාගත්තේ ජ්‍යෙෂ්ඨ පැමිණීම නිසා දුරකථන සන්නිවේදන කරමාන්තය තුළ ඇතිවුණු ප්‍රබෝධය නොවේ, ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රබෝධය නොවේ, පැමිණීම අනෙකුත් ආර්ථික කියාවිලින්ට බලපැම ආකාරයයි. ආර්ථික විද්‍යාව ගැන මුලික දැනුමක් ඇති සිනෑම කෙනෙක් මිල න්‍යාය දන්නවා. භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපාලේ සිටින ඉල්ලුම්කරුවන් සහ සැපයුම්කරුවන්. මුවන්ගේ කියාකාරීන්වයෙන් තීරණය වෙන සම්බුද්ධිත මිල නිසා ඇතිවෙන පාරිභෝගික අතිරීක්තය මිල මගින් දෙන සංයුතා ඔස්සේ සින්පාදකයින් සහ පාරිභෝගිකයා සියලුවා විම නිෂ්පාදකයා සම්බන්ධ බෙදාහැරීම කාර්යක්ෂමතා සිදුවා ආකාරය. දෙවියන්හාන්සේගේ මේ තොරව සේවා වෙළෙඳපාල බලවේග නමැති අදාළාන හැත්තය නිසා ඉක්කි සියල්ලේම සතුටින් පිවත් වන ගැටි. මිල න්‍යායේ මේ කතාව සංවර්ධන රටවලට නම් අදාළයි. නුම් සංවර්ධනය වන රටවලට ඒ තරමින්ම අදාළ තැහැ. එකට හේතුව මිල න්‍යාය පුම්වන හියාන්මක වීමට අවශ්‍ය ඇතැම් මුළික කොන්දේසි සංවර්ධනය වන රටවල ඉංජිනේරුවන් නැතිවා. මිල න්‍යාය උපකළුන් දී තරකානුකුලට හැසිරෙන බවට සහ එස් තරකානුකුලට හැසිරීමට අවශ්‍ය වෙළෙඳපාලේ දී තරකානුකුලට හැසිරෙන බවට සහ එස් තරකානුකුලට හැසිරීමට අවශ්‍ය වෙළෙඳපාල පිළිබඳ සියලුම තොරතුරුවීන් නිෂ්පාදකයා හා පාරිභෝගිකයා දැනුවත් බවට.

නමුත් සංවර්ධනය වෙන රටවල බොහෝ නිෂ්පාදකයින් සහ පාරිභෝගිකයින් තීරණ ගන්නේ වෙළඳපොල පිළිබඳ පුරුණ දැනුමකින් තොවේයි. ඒ වෙළඳපොල පිළිබඳ සියලු තොරතුරු මුළුන් සංඛ්‍යාව නැති නිසා. ඒ නිසා මුළුන් ගන්නා ඇතැම් තීරණ ප්‍රාග්ධන තීරණ නොවේයි. ඒ නිසා මිල න්‍යාය විසින් අපේක්ෂිත සම්පත් බෛදාහැරීමේ කාර්යක්ෂමතාවය සංවර්ධනය වන රටවල ඒ ආකාරයෙන්ම තහවුරු වන්නේ නැහැ.

ජ්‍යෙෂ්ඨ ආගමනය තොරතුරු ගළායාමට එතෙක් තොපැවති අපුත් ඉඩකඩික් විවර කර දුන්නා. 1990 ගණන්වල දී සංවර්ධන රටවල ව්‍යාප්ත වුවුනු ජ්‍යෙෂ්ඨ එතෙක් ගෙදරට/කාර්යාලයට කොටුවුණ දුරකථන පහසුකම සාක්ෂුවේ දාගෙන එහෙ-මෙහෙ රැගෙන යා හැකි පහසුකමක් බවට වැඩියුණු කළා. 2000 න් පස්සේ සංවර්ධනය වන රටවල ව්‍යාප්ත වුවුනු ජ්‍යෙෂ්ඨ ඒ රටවල වැඩියෙන් බොහෝමයකට පළමුවත් දුරකථන අත්දැකීම ලබාදුන්නා. ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය එන්න කළින් සංවර්ධනය වෙන රටවල දුරකථන සැපයුම රාජ්‍ය ඒකාධිකාරයක් වැයියටයි ක්‍රියාත්මක වුණේ. රාජ්‍ය ඒකාධිකාරයේ අකාර්ථක්ෂමතාවය සේතුවෙන් සැපයුම සිමිත වීම නිසාත්, දුරකථන පහසුකම ලබාදීම වෙනුවෙන් සහ මාසික ගාස්තු වෙනුවෙන් ගෙවිය පුහු ගාස්තු දැරිය නොහැකි නිසාත් සංවර්ධනය වන රටවල මධ්‍යම පාන්තිකයන්ට පවා දුරකථනය බොහෝම දුරිනුයි තිබුණේ. නමුත් ජ්‍යෙෂ්ඨ එහෙම නොවේයි. පොදුගැලික දුරකථන සේවා සැපයුම්කරුවන්ගේ තරගකාරීත්වය, තව තාක්ෂණය සේතුවෙන් කුළුනක් ඉදිකිරීමෙන් විශාල ප්‍රදේශයක් අවරණය කළ හැකිවීම වත්තේ සේතු නිසා ස්ථාවර දුරකථන සැපයුමට තිබුණු සම්බන්ධතා ජ්‍යෙෂ්ඨ අදාළ වුණේ නැහැ. දැරිය හැකි මිලකට දුරකථනයක් ලබාගත හැකිවීම, දුරකථන සේවාව සඳහා තමන්ගේ පර්ස් එකට ගැලපෙන පැකේරයක් තොරාගත හැකිවීම වගේ කාරණා නිසා ජ්‍යෙෂ්ඨ ගම්-නගර, කුදා-මිලියාවන්, දුරුපත්-පොහොසත්, උගත්-නුගත්, විසිට කොලර් - බිඳු කොලර් වෙනසක් නැතිව හැමෝගේම අතට ගියා. අනෙකුත් යටිතල පහසුකම් හිග රටවල පවා ජ්‍යෙෂ්ඨ හැමෝටම ලගා විය හැකි පහසුකමක් බවට පත්වුණා.

එහෙවි ජ්‍යෙෂ්ඨ ඉන්දියාවේ කේරුල ප්‍රාන්තයේ දිවරයන්ගේ පිටිත වෙනස් කරපු හැරී ගැන හාජ්‍යව් විශ්ව විද්‍යාලයේ රෝබෝට් වී. ජේන්සන් කරපු අධ්‍යයනයක් Quarterly Journal of Economics වල 2007 දී පළ වී තියෙනවා. ජ්‍යෙෂ්ඨ එන්න කළින් මේ දිවරයන් මාල පුරුෂෙගෙන කෙළින්ම එන්නේ තමන්ගේ දිවර ගම්මානයටමයි. එහෙම ආවාම සමහර දාට මිල භොඳී. සමහරදාට තවත් මාල තොග ඇවිත් තියෙන නිසා මිල මුළුයි. සමහරදාට මිලක් ඇත්තෙම නැ. එහෙම දාට මාල තොගයේ කාණුවෙන තමා. ජේන්සන්ගේ අධ්‍යයනයට හසුවෙන කිලෝශ මිටර් 15 ක් තරම් දිග මුහුදු විරුද්‍ය දිවර ගම්මාන 25 ක් විතර තියෙනවා. ඒ හැම ගමකටම දිවර වෙළඳපොලක් තියෙනවා. අනෙක් වෙළඳපොලවල් ගැන කිසිම දෙයක් තොදැන්නා දිවරයා පුරුදේට එන්නේ තමන්ගේ ගම්මානයටයි. නමුත් ජ්‍යෙෂ්ඨ ආවාම සින් එක වෙනස් වුණා. දිවරයන්ට මුහුදේ දී ම දැනුගන්න පුළුවන් වැඩි මිලක් ලැබෙන්න කොහොන්ද කියලා. ඒ නිසා පුරුදේට තමන්ගේ ගම්මාන ඇති අවශ්‍යතාවය සියලුම ප්‍රාග්ධනය වන නැති.

දිවරයෙක් තමන්ගේ ගම්මානයෙන් පිටස්තර වෙළඳපොලකට හිය නැහැලු. ජ්‍යෙෂ්ඨ ආවාට පස්සේ සියයට 35 ක් ම තමන්ගේ ගම්මානයෙන් පිටස්තර වෙළඳපොලවලට යනවැළු. මේ හින්දා දිවරයාගේ ආදායම භොඳී. පාරිභෝගිකයාට අඩු මිලට මාල. එතකාට වෙළඳන්දාට සැපයුම ස්ථාවරයි. නාස්තියන් අඩුයි. අන්තිමට කුවුරු කුවුරුත් දිනුම්.

Journal of Economic Perspectives වලට ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථන හා අඩුකාවේ ආර්ථික සංවර්ධනය යන හිසින් ලිපියක් දියන ජෙනි කි. එකට සහ අධිසුක් එම්. මිච්චි කියන්නේ ජ්‍යෙෂ්ඨ එන්න කළින් අඩුකානු ගොවීන් වෙළඳපොල තොරතුරු ලබාගත්තේ පොදුගැලිකව තමන්ම වෙළඳපොලට යාමෙන්, රේඛියෝවෙන්, තැපැලන්, පත්තරවලින් සහ රුපවාහිනියෙන් කියලා. මෙයින් වැඩි දෙනෙකුගේ තේරීම වුණේ තමන්ම වෙළඳපොල වෙත ගොස් තොරතුරු ලබාගතීම. නමුත් බස් ගාස්තු, අබලන් පාරවල ගමනාගමනයට විශාල කාලයක් ගතවීම වගේ කාරණා නිසා වෙළඳපොලවල් කිහිපයකට ගොස් තොරතුරු එකතු කරගන්න ගොවීන්ට තිබුණ ඉඩකඩි සීමිතයි. පත්තර ගම්වලට එන්නේ කළ පහුවෙලා. පත්තරයකට යන වියදුම් වැඩියි. අකුරු නොදැන්නා අයට පත්තරයෙන් ඇති වැඩිකුත් නැහැ. ඒ වගේම පත්තරලේ, රේඛියෝවෙ, රුපවාහිනියේ කියන්නේ වෙළඳපොලේ මේ දැන් තියෙන මිලත් නොවේයි. අනෙක මේ මාධ්‍යවල සන්නිවේදනය ඒකපාරුයිවිකයි. මොකද නිවේදකයාට මැදි බාධා කරලා තමන්ගේ හින් තියෙන ප්‍රාග්න අහන්න බැහැනෙන. ජ්‍යෙෂ්ඨ පැමිණීමත් සමග තොරතුරු ලබාගතීම වඩා පහසු හා වඩා කාර්යක්ෂම වුණා. කොළේ එකක වියදම බස් ගාස්තුවලට හෝ පත්තරලේ මිලට වඩා ප්‍රාග්නක් අඩුයි. මේ නිසා වෙළඳපොලවල් කිහිපයකට කතා කරලා තමන්ට අවශ්‍ය තොරතුරු නිවිටාවටම ලබා ගන්නත් පුළුවන්. මේ වැදියට ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය හරහා තොරතුරු පුවමාරුව කාර්යක්ෂම විමත් සමග ම අඩුකානු ම්‍යාද්වීපය පුරා කාලීකාර්මික හා මේ වෙළඳපොලවල සහ මුහු වෙළඳපොලවල තමන් ගියෙන් පුළුවන්ගේ ඇති වුණා කියලයි රහත අධ්‍යයනය කියන්නේ. ඉකොනොමිස්ට් සගරුව කියන්නේ කළක් නාගරික රැකියා කරන අය අත රැඳුණු කෙලුවුවක් වූ ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය ඉතා ඉක්මණීන් ගම්වල කාලීකාර්මික අංශයේ සහ අස්ථිවිධාන රැකියාවල නිශ්චු වුවන්ගේ පිටිත ගුවන්දීව වෙනස් කරන මෙවලමක් බවට පරිවර්තනය වුණා කියලයි (ඉකොනොමිස්ට්, 2008.05.29)

එකට සහ මිච්චිගේ ලිපිය ජ්‍යෙෂ්ඨ දුරකථනය අඩුකානු ජන පිටිතය වෙනස් කරන්න බලපෑ හැරී ගැන විවිධ අධ්‍යයනයන් හෙලිදරවි කළ ආකාරය පෙන්වා දෙනවා. අඩුකාව අපිට දුර වුණත්, මේ කතන්දර අපිට නිවෙතින් ස්ථාරික කළ හැකි තරමට සම්පූද්‍යි. සානාවේ වමාල් ගම ගැන කරපු අධ්‍යයනය කියන්නේ ඒ ගමේ කත්කාලී සහ ඉරිඹ ගොවීයා තමන්ගේ අස්වැන්න වුකුණන්න කළින් කිලෝශ මිටර් 1000 කට එහා තියෙන අග නගරට කතා කරලා මිල ගණන් දැනගන්නවැළු. එතකාට අතරමදියාට ගොවීයා සහසාකන්න තියෙන ඉඩකඩි අඩුයි. නයිල්ට්වල කරපු අධ්‍යයනයක් කියන්නේ ගම්වල ප්‍රාදේශීය විය විසින් වෙනත් යටිතල පහසුකම් නැති, හොඳ මාර්ග පද්ධතියක් නැති ගම්වල

ගොවීන්ටු. උගන්බාවල කෙසෙල් හා බඩ ඉරිදු ගොවීන් ගැන කරපු අධ්‍යයනයක් කියන්නේ ජංගමය ආචාර පස්සේ මේ හෝග දෙකමට වඩා හොඳ මිලක් ලැබුණා කියලයි. මේ මිල වැඩිවිම වඩා තීරණාත්මක වුනේ එතෙන් තොරතුරු නැති නිසා අඩු මිලට අස්වැන්න විකුණුපු දුර පළාත්වල ගොවීන්ටයි කියලක් මේ අධ්‍යයනය කියනවා. තවත් හෙළිදරවිවක් වෙන්නේ කෙසෙල් ගොවීන්ට, බඩුරිදු ගොවීන්ට වඩා වැඩි මිල වාසියක් ලැබීම. හෝග දෙකන් ඉක්මනින් නරක් වෙන සූජ් හෝගය වුණු කෙසෙල් ගොවීන්ට තොරතුරු ලැබෙන තුරු නොසිට තමන්ගේ එලදාව විකුණ්න වෙනවනේ. නමුත් බඩුරිදු ගොවීන්ට මිල තොරතුරු ලැබෙනක් අස්වැන්න ගබඩා කරන්න පුළුවන්. මේ නිසා ක්ම්පික තොරතුරු ලැබීමේ වැඩි වාසිය එලවල, පළතුරු, මාඟ වගේ ඉක්මනින් නරක් වෙන එලදාවක් ලැබෙන අයට කියලයි ඒ අධ්‍යයනය කියන්නේ. අර්ථික අංශයෙන් විතරක් නොවෙයි, සාමාජික අංශයෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨක් වෙනු තියෙනවා. මොවිවල සහ කෙන්යාවල එව්.අයි.වී. සහ ඒවිස් ප්‍රසිද්ධයින්ට එයාලගේ නියමිත මාඟය මාත්‍රාව ගන්න සිහි කුදාවීම් යවනවු ජංගමයෙන්, කෙන්යා, නියිලියා, මොසැලිකින් වගේ රටවල තියර ගෝංඩික ප්‍රහාරයන්ට ලක්වන ගම්වල මිනිස්සු මධ්‍යගත සේවාදායකයකු (Centralized Server) හරහා යවන එස්.එම්.එස්. එකතින් තමන්ගේ අනාරක්ෂිතභාවය සියලුම අදාළ අංශවලට මොහොතින් දැනුම් දෙනවුලු.

ස්වේච්ඡන් ක්ලෝනර් සහ පැවිරික් නොලන් යන දෙපළ 2008 දී කරපු අධ්‍යයනයකට අනුව ජංගමය ප්‍රිකානු රටවල ඔම වෙළඳපොලේ කාර්යක්ෂමතාවය වැඩි කරන්නත් හේතුවෙනා තියෙනවා. ස්වේච්ඡන් නැති, ද්වස් පැවියට තැන තැන වැඩිකරන අයට ජංගමය හොඳ පිටුවහළක් වෙලා තියෙනවා. මේ අයගේ ලෙඛම් ප්‍රාග්‍යනය එක තාවකාලික රැකියාවකට පස්සේ තව තාවකාලික රැකියාවකට පුට්ටු වෙන එක. ජංගමය එන්න කිහින් රස්සාවක් ඉවර වෙලා ද්වස් දෙක තුනක් ගිහින් තමයි තවත් රස්සාවකට එල්ලා තියෙන්නේ. නමුත් ජංගමය නිසා එක රස්සාවක් යන අතරෙම තව රැකියාවක තොරතුරු ලබාගන්න, එකට එන්න දින තියෙන කරගන්න පුළුවන්. මේ නිසා රැකියාවක් සෙවීමේ වියදමත්, රැකියා නැතිව සිටීමේ කාලයන් සිසුයෙන් අඩුවෙනා තියෙනවා. ජංගම දුරකථන පහසුකම් ලැබීමත් එක් සේවා නියුතිකිය සියයට 15 කින් ඉහළ ගියා කියලයි මේ අධ්‍යයනය තියන්නේ. මේකේ වාසිය ඉටුකියයින්ට විතරක් නොවෙයි, තමන්ගේ වැඩික් කරගන්න කම්කරුවන් හොයන සේවා යෝංකයන්ටත් ජංගමය හින්දා පහසුවන් කෙනෙක් හොයාගන්න පුළුවන්. ජංගම දුරකථන ලබාදුන්නු අප්‍රති අවස්ථා නිසා කාලීකාර්මික කම්කරුවන්ට සිටි බොහෝ දෙනෙකට වැඩි වැටුප් ලැබෙන වෙනින් ක්ෂේත්‍රවලට යන්නත් පුළුවන් වුණා කියලා ක්ලෝනර් සහ නොවෙයුත් පොදුගලික ආයතනයන් මුදල් ගෙවීම්/ලැබීම්වලදී මුදල් ප්‍රවාහනය වෙනුවට ජංගමය හරහා ලැබෙන මොබයිල් මුදල්වලට විතුන් වෙලා තියෙනවා. කෙන්යාවේ මොබයිල් මුදල් හාවිතය කොවිචාරිත් නියෙන්නේ 2007 ඉන් කෙන්යාවේ ක්‍රියාත්මක වෙන මොබයිල් බැංකින් කුම අතුරින් වඩාත් අවධාරණ දිනාගෙන තියෙන්නේ 2007 ඉන් කෙන්යාවේ ක්‍රියාත්මක වෙන එම් පේසා (M Pesa) මොබයිල් බැංකින් කුමය. පේසා කියා කෙන්යානු හාඡාවෙන් කියන්නේ සැල්ලිවලට. එම් පේසාවල සාර්ථකත්වය වෙන්න එක බැංකු පහසුකම් ඇතිම අය ඉලක්ක කරගන්තු වැඩිසහෙන් වුණන්, එකට නාගරික, රැකියා කරන, උග්‍ර සහ දහවත් අයන් ආකර්ෂණීය වේයි. ඒ විතරක් නොවේ, පාසුල්, රෝහල් සහ නොයෙකුත් පොදුගලික ආයතනයන් මුදල් ගෙවීම්/ලැබීම්වලදී මුදල් ප්‍රවාහනය වෙනුවට ජංගමය හරහා ලැබෙන මොබයිල් මුදල්වලට විතුන් වෙලා තියෙනවා. කෙන්යාවේ මොබයිල් මුදල් හාවිතය කොවිචාරිත් නියෙරෝන් තුවර වැක්සි ගමනකදී තාමන් මියාට/රියුදාට මුදල් පසුම් අදාශන ගැස්තු/ඉතුරු කාසි දෙන්න සිදුවෙනවුලු. කොහොමද ක්ලෝන්ගේ අප්‍රති වැඩි!

මේ ලියන අස්සේ මේසේ උඩ තිබුණු පත්තරයට එකුනා. පත්තරේ මුදල් පිටුවේ උඩ හෙබීමක් මෙහෙම තියනවා. "ජංගම දුරකථනය තවත් සිසු ඩේල්ලක් ගැනී". මින්න අප්‍රති අය දේවල් දැකින ගැටී!

